WYROK SĄDU (druga izba)

z dnia 17 maja 2011 r.*

W sprawie T-299/08

Elf Aquitaine SA, z siedzibą w Courbevoie (Francja), reprezentowana przez É. Morgana de Rivery'ego oraz S. Thibault-Liger, adwokatów,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez X. Lewisa, É. Gippiniego Fourniera oraz R. Sauera, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot, tytułem żądania głównego, żądanie stwierdzenia nieważności decyzji Komisji C(2008) 2626 wersja ostateczna z dnia 11 czerwca 2008 r. dotyczącej postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia w sprawie Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) (sprawa COMP/38695 – Chloran sodu), w zakresie w jakim decyzja ta dotyczy skarżącej oraz, tytułem żądania ewentualnego, żądanie uchylenia grzywien, które zostały na nią nałożone we wspomnianej decyzji lub obniżenia ich kwot,

* Język postępowania: francuski.

SĄD (druga izba),

w składzie: I. Pelikánová, prezes, K. Jürimäe (sprawozdawca) i S. Soldevila Fragoso, sędziowie,

sekretarz: C. Kristensen, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 2 czerwca 2010 r.,

wydaje następujący

Wyrok

Okoliczności powstania sporu

1 Decyzją C(2008) 2626 wersja ostateczna z dnia 11 czerwca 2008 r. dotyczącą postępowania na podstawie art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/38.695 – Chloran sodu) (zwaną dalej „zaskarżoną decyzją") Komisja Wspólnot Europejskich ukarała między innymi skarżącą, spółkę Elf Aquitaine SA, do 2006 r. spółkę dominującą Arkema France (dawniej Atochem SA, następnie Elf Atochem SA, a następnie Atofina SA i Arkema SA), z powodu ich udziału w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk dotyczących rynku chloranu sodu w EOG w okresie od dnia 11 maja

1995 r. do dnia 9 lutego 2000 r., jeśli chodzi o skarżącą i Arkema France (motywy 12–15, art. 1 zaskarżonej decyzji).

2 Chloran sodu jest silnym utleniaczem otrzymywanym w wyniku elektrolizy roztworu wodnego chlorku sodu w komorze bez diafragmy. Chloran sodu może być wytwarzany w postaci skrystalizowanej lub w postaci roztworu. Wykorzystuje się go głównie do produkcji dwutlenku chloru, który jest stosowany w przemyśle celulozowym i papierniczym do wybielania papieru. W dużo mniejszym zakresie znajduje on zastosowanie w dezynfekcji wody pitnej, wybielaniu tkanin, procesie rafinacji uranu i jako herbicyd (motyw 2 zaskarżonej decyzji).

3 Głównymi konkurentami na rynku chloranu sodu w EOG w 1999 r. były następujące przedsiębiorstwa: EKA Chemicals AB (zwana dalej „EKA"), której kapitał zakładowy należał w całości do grupy Akzo Nobel i która miała udział w tym rynku wynoszący 49%; Finnish Chemicals Oy, której kapitał zakładowy należał pośrednio i w całości do Erikem Luxembourg SA (zwanej dalej „ELSA") i która miała udział w tym rynku wynoszący 30%; Arkema France, której 97,55% kapitału zakładowego należało do skarżącej od 1992 do 2000 r. i która miała udział w tym rynku wynoszący 9%, oraz Aragonesas Industrias y Energia SAU (zwana dalej „Aragonesas"), której kapitał zakładowy należał w całości lub w większości bezpośrednio lub pośrednio między 1992 a 2000 r. do Uralita SA i która dysponowała – podobnie jak Solvay SA/NV – udziałem w tym rynku wynoszącym 5%, podczas gdy pozostali producenci dysponowali łącznie udziałem w tym rynku wynoszącym 2% (motywy 13, 14, 25–30, 42, 46 zaskarżonej decyzji).

4 W dniu 28 marca 2003 r. EKA złożyła do Komisji wniosek o zwolnienie z grzywny na podstawie komunikatu Komisji z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie zwalniania z grzywien i zmniejszania grzywien w sprawach kartelowych (Dz.U. C 45, s. 3, zwanego dalej „komunikatem w sprawie współpracy z 2002 r.") w związku z istnieniem kartelu na rynku chloranu sodu (zwanego dalej „kartelem"). EKA poparła ten wniosek

dowodami w postaci dokumentów i oświadczeniem ustnym (motywy 54, 55 zaskarżonej decyzji).

5 W dniu 30 września 2003 r. Komisja wydała decyzję, w której przyznała EKA warunkowe zwolnienie z grzywny zgodnie z pkt 15 komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. (motyw 55 zaskarżonej decyzji)

6 Opierając się na art. 18 ust. 2 rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z dnia 16 grudnia 2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 [WE] i 82 [WE] (Dz.U. 2003, L 1, s. 1) (motyw 56 zaskarżonej decyzji), w dniu 10 września 2004 r. Komisja skierowała żądania udzielenia informacji do Finnish Chemicals, Arkema France i Aragonesas.

7 W swojej odpowiedzi na wystosowane przez Komisję żądanie udzielenia informacji, wspomniane w pkt 6 powyżej, Arkema France przedłożyła w dniu 18 października 2004 r. wniosek na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. (motyw 57 zaskarżonej decyzji).

8 W dniu 29 października 2004 r. Finnish Chemicals złożyła do Komisji wniosek na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. i udzieliła jej ustnie informacji na temat kartelu. Finnish Chemicals potwierdziła ten wniosek w piśmie z dnia 2 listopada 2004 r. i jednocześnie dostarczyła dowody w postaci dokumentów dotyczące jej udziału w rozpatrywanym naruszeniu (motyw 58 zaskarżonej decyzji).

9 Począwszy od dnia 4 listopada 2004 r., zgodnie z art. 18 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, Komisja wystosowała żądania udzielenia informacji między innymi do Arkema France, Aragonesas, EKA i Finnish Chemicals. Spotkała się ona również z tymi dwiema ostatnimi spółkami. Co się tyczy skarżącej, Komisja wystosowała do niej żądanie udzielenia informacji pierwszy raz w dniu 11 kwietnia 2008 r. (motywy 59–65 zaskarżonej decyzji).

10 Pismem z dnia 11 lipca 2007 r. Komisja poinformowała Arkema France o tym, że zamierza oddalić jej wniosek złożony na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. (motyw 563 zaskarżonej decyzji).

11 Pismem z tego samego dnia Komisja poinformowała także Finnish Chemicals o tym, że zgodnie z komunikatem w sprawie współpracy z 2002 r. zamierza przyznać jej obniżkę wynoszącą 30–50% kwoty grożącej jej grzywny (motyw 583 zaskarżonej decyzji).

12 W dniu 27 lipca 2007 r. Komisja wydała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, którego adresatami poza skarżącą były EKA, Akzo Nobel NV, Finnish Chemicals, ELSA, Arkema France, Aragonesas i Uralita. Odpowiedziały one na nie w wyznaczonym terminie (motywy 66, 67 zaskarżonej decyzji).

13 W dniu 20 listopada 2007 r. skarżąca i Elf Aquitaine skorzystały między innymi z prawa do bycia wysłuchanymi podczas przesłuchania przez funkcjonariusza ds. przesłuchań (motyw 68 zaskarżonej decyzji).

14 W dniu 11 czerwca 2008 r. Komisja wydała zaskarżoną decyzję, która została doręczona skarżącej w dniu 16 czerwca 2008 r.

15 W zaskarżonej decyzji Komisja podnosi w istocie, że Arkema France, EKA, Finnish Chemicals i Aragonesas prowadziły strategię stabilizacji rynku chloranu sodu, która miała ostatecznie na celu przydział limitów sprzedaży wspomnianego produktu, koordynację polityki ustalania cen w stosunku do ich klientów i w ten sposób maksymalizację ich marż. Funkcjonowanie kartelu opierało się na częstych kontaktach między konkurentami w formie spotkań dwustronnych lub wielostronnych i rozmów telefonicznych, przy czym nie istniał żaden szczególny schemat tych kontaktów. Zdaniem

Komisji te praktyki kartelowe miały miejsce od dnia 21 września 1994 r. w przypadku EKA i Finnish Chemicals, od dnia 17 maja 1995 r. w przypadku Arkema France, od dnia 16 grudnia 1996 r. w przypadku Aragonesas i od dnia 13 lutego 1997 r. w przypadku ELSA. Wspomniane praktyki były kontynuowane do dnia 9 lutego 2000 r., przynajmniej jeśli chodzi o Arkema France, EKA, Finnish Chemicals i Aragonesas (motywy 69–71 zaskarżonej decyzji).

16 W szczególności w odniesieniu do noszącego znamiona naruszenia zachowania Arkema France Komisja podnosi, że okoliczności faktyczne przedstawione w zaskarżonej decyzji wskazują na to, iż uczestniczyła ona bezpośrednio w rozpatrywanych praktykach antykonkurencyjnych. Komisja utrzymuje również, że w całym czasie trwania naruszenia skarżąca posiadała ponad 97% kapitału zakładowego Arkema France. Z tego powodu Komisja uważa, iż można racjonalnie sądzić, że Arkema France musiała stosować się do polityki określanej przez swoją spółkę dominującą i że nie mogła zatem działać w autonomiczny sposób. Komisja dochodzi w związku z tym do wniosku, iż można domniemywać, że skarżąca wywierała decydujący wpływ na Arkema France, co mają potwierdzać wyliczone przez nią dodatkowe poszlaki (motywy 384, 386 zaskarżonej decyzji).

17 Jeśli chodzi o obliczenie kwoty grzywny nałożonej w szczególności na Arkema France i skarżącą, Komisja oparła się na wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 23 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1/2003 (Dz.U. 2006, C 210, s. 2, zwanych dalej „wytycznymi") (motyw 498 zaskarżonej decyzji).

18 Przede wszystkim Komisja wskazuje, że aby ustalić podstawową kwotę grzywny nałożonej na Arkema France, należy wziąć pod uwagę kwotę odpowiadającą 19% wartości sprzedaży produktów, których dotyczył rozpatrywany kartel. Z jednej strony, z uwagi na to, że Arkema France uczestniczyła w naruszeniu przez co najmniej cztery lata i osiem miesięcy, Komisja uważa, że ta kwota powinna zostać pomnożona przez pięć, aby uwzględnić czas trwania naruszenia. Z drugiej strony, aby odstraszyć przedsiębiorstwa, o których mowa, a zwłaszcza Arkema France, do udziału w porozumieniach

horyzontalnych w sprawie ustalania cen, Komisja uważa za konieczne nałożenie dodatkowej kwoty grzywny odpowiadającej 19% wartości wspomnianej sprzedaży. Wobec powyższego wyciąga ona z tego wniosek, że należy nałożyć na Arkema France i skarżącą grzywnę w wysokości 22 700 000 EUR, za której zapłatę są one odpowiedzialne solidarnie (motywy 510, 521–523 zaskarżonej decyzji).

19 Ponadto w odniesieniu do dostosowań podstawowej kwoty grzywny Komisja podnosi tytułem okoliczności obciążających, że w dniu wydania zaskarżonej decyzji istniały już trzy wcześniejsze decyzje, w których ukarała ona Arkema France, uznając ją za odpowiedzialną za działalność antykonkurencyjną. Z jednej strony Komisja uważa w istocie, że zachowanie Arkema France polegające na powrocie do naruszenia uzasadnia zastosowanie w jej przypadku podwyżki o 90% podstawowej kwoty grzywny. Z drugiej strony nie znajduje ona żadnej okoliczności łagodzącej uzasadniającej przyznanie na rzecz Arkema France lub skarżącej obniżki grzywny. W szczególności Komisja uważa, że mając na uwadze wszystkie okoliczności faktyczne sprawy, „żadna wyjątkowa okoliczność" nie jest w stanie uzasadnić przyznania Arkema France obniżki grzywny poza zakresem stosowania komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. (motywy 525, 526, 538, 544 zaskarżonej decyzji).

20 Następnie Komisja wskazuje w istocie, że, aby upewnić się, iż grzywny mają wystarczająco odstraszający skutek, oraz uwzględniając okoliczność, że skarżąca uzyskuje szczególnie wysokie obroty poza sprzedażą produktów, których dotyczy naruszenie, oraz wreszcie że przekroczyła ona znacznie, w wartościach bezwzględnych, obroty innych przedsiębiorstw, których dotyczy zaskarżona decyzja, w przypadku skarżącej należy zastosować podwyżkę w wysokości 70% podstawowej kwoty grzywny (motywy 545, 548, 559 zaskarżonej decyzji).

21 Co więcej, Komisja stwierdza, że grzywny, którymi mają zostać obciążone w szczególności Arkema France i skarżąca, są niższe od 10% całkowitych obrotów osiągniętych przez każdą z nich w 2007 r., a także że grzywny, które mogą zostać na nie

nałożone przed zastosowaniem komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., wynoszą 43 130 000 EUR w przypadku Arkema France oraz 38 590 000 EUR w przypadku skarżącej (motywy 551, 552 zaskarżonej decyzji).

22 Wreszcie Komisja stoi na stanowisku, że Arkema France nie powinna skorzystać z żadnej obniżki grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., ponieważ informacje, których jej ona dostarczyła, nie miały żadnej istotnej wartości dodanej w rozumieniu pkt 21 tego komunikatu. Komisja uważa natomiast, że Finnish Chemicals dostarczyła jej dowodów mających istotną wartość dodaną w rozumieniu pkt 21 wspomnianego komunikatu. W związku z tym przyznaje jej ona obniżkę w wysokości 50% kwoty grzywny, która zostałaby na nią nałożona w przeciwnym wypadku (motywy 580, 588, 591 zaskarżonej decyzji).

23 Artykuły 1 i 2 sentencji zaskarżonej decyzji brzmią następująco:

„*Artykuł 1*

Wymienione poniżej przedsiębiorstwa naruszyły art. 81 WE i art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc we wskazanych okresach w szeregu porozumień i uzgodnionych praktyk w celu przydzielania limitów sprzedaży, ustalania cen, wymiany poufnych informacji handlowych na temat cen i wielkości sprzedaży oraz w celu nadzorowania wykonania antykonkurencyjnych ustaleń dotyczących rynku chloranu sodu w EOG:

a) [EKA], od dnia 21 września 1994 r. do dnia 9 lutego 2000 r.;

b) Akzo Nobel […], od dnia 21 września 1994 r. do dnia 9 lutego 2000 r.;

c) Finnish Chemicals […], od dnia 21 września 1994 r. do dnia 9 lutego 2000 r.;

d) [ELSA], od dnia 13 lutego 1997 r. do dnia 9 lutego 2000 r.;

e) Arkema France […], od dnia 17 maja 1995 r. do dnia 9 lutego 2000 r.;

f) [skarżąca], od dnia 17 maja 1995 r. do dnia 9 lutego 2000 r.;

g) Aragonesas […], od dnia 16 grudnia 1996 r. do dnia 9 lutego 2000 r.;

h) Uralita […], od dnia 16 grudnia 1996 r. do dnia 9 lutego 2000 r.

Artykuł 2

Z tytułu naruszenia, o którym mowa w art. 1, nakłada się następujące grzywny na:

a) EKA […] i Akzo Nobel […] – solidarnie: 0 EUR;

b) Finnish Chemicals […]: 10 150 000 EUR, z czego solidarnie z [ELSA] (w likwidacji): 50 900 EUR;

c) Arkema France […] i [skarżącą] – solidarnie: 22 700 000 EUR;

d) Arkema France […]: 20 430 000 EUR;

e) [skarżącą]: 15 890 000 EUR;

f) Aragonesas […] i Uralita […] – solidarnie: 9 900 000 EUR.

[…]" [tłumaczenie nieoficjalne, podobnie jak pozostałe cytaty z tej decyzji poniżej – w Dz.U. C 137 z dnia 17 czerwca 2009 r., s. 6, opublikowane zostało jedynie jej streszczenie].

24 W art. 3 sentencji zaskarżonej decyzji Komisja nakazuje przedsiębiorstwom wskazanym w art. 1 tej decyzji, po pierwsze, zaprzestanie spornego naruszenia, o ile nie uczyniły tego do tej pory, a po drugie, powstrzymanie się od wszelkich działań lub zachowań opisanych w art. 1 wspomnianej decyzji, jak również wszelkich działań lub zachowań mających taki sam lub podobny cel lub skutek.

25 W art. 4 sentencji zaskarżonej decyzji zostali wyliczeni adresaci zaskarżonej decyzji, którymi są przedsiębiorstwa wskazane w art. 1 tej decyzji.

Przebieg postępowania i żądania stron

26 Pismem złożonym w sekretariacie Sądu w dniu 1 sierpnia 2008 r. skarżąca wniosła skargę w niniejszej sprawie.

27 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd (druga izba) zdecydował o otwarciu procedury ustnej. Sąd zadał pewne pytania skarżącej oraz Komisji. Sąd wezwał również Komisję do przedstawienia pewnych dokumentów. Z wyjątkiem zapisu ustnego wniosku EKA o zwolnienie z grzywny, którego przedłożenia Komisja odmówiła, strony spełniły te żądania w wyznaczonym terminie.

28 Na rozprawie w dniu 2 czerwca 2010 r. wysłuchano wystąpień stron oraz ich odpowiedzi na pytania ustne postawione przez Sąd.

29 Postanowieniem z dnia 11 czerwca 2010 r. w sprawie T-299/08 Elf Aquitaine przeciwko Komisji, niepublikowanym w Zbiorze, Sąd z jednej strony nakazał Komisji przedłożenie zapisu ustnego wniosku EKA o zwolnienie z grzywny oraz z drugiej strony zezwolił na to, by adwokaci skarżącej zapoznali się z tym dokumentem w sekretariacie Sądu, Komisja przedłożyła ten dokument w wyznaczonym terminie, zaś adwokaci skarżącej zapoznali się z nim w sekretariacie Sądu. W odpowiedzi na pisemne pytanie Sądu skarżąca stwierdziła, że chociaż nie może potwierdzić, iż dokument ten jest tym samym dokumentem, z którym zapoznała się w ramach toczącego się przed Komisją postępowania administracyjnego, to nie ma powodu, by wątpić, że chodzi o ten sam dokument.

30 Procedura ustna została zamknięta w dniu 16 lipca 2010 r.

31 Skarżąca wnosi do Sądu o:

— tytułem żądania głównego, stwierdzenie na podstawie art. 230 WE nieważności zaskarżonej decyzji w dotyczącej jej części;

— tytułem żądania ewentualnego, uchylenie na podstawie art. 229 WE grzywien, które zostały na nią nałożone w art. 2 lit. c) i e) zaskarżonej decyzji, lub obniżenie ich kwot na podstawie tego samego artykułu;

— w każdym wypadku, obciążenie Komisji kosztami postępowania.

32 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi;

— obciążenie skarżącej kosztami postępowania.

Co do prawa

1. *W przedmiocie żądań głównych mających na celu stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji*

33 Na poparcie żądania stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie jej dotyczącym skarżąca podnosi dziesięć zarzutów. Zarzut pierwszy oparty jest na naruszeniu zasad przypisywania odpowiedzialności za naruszenie w ramach grup przedsiębiorstw. Zarzut drugi oparty jest na naruszeniu sześciu podstawowych zasad wynikającym z przypisania jej odpowiedzialności za noszące znamiona naruszenia sporne zachowanie. Zarzut trzeci oparty jest na wypaczeniu przedstawionego przez skarżącą zbioru poszlak. Zarzut czwarty oparty jest na wewnętrznej sprzeczności

uzasadnienia zaskarżonej decyzji. Zarzut piąty oparty jest na naruszeniu zasady dobrej administracji. Zarzut szósty oparty jest na naruszeniu zasady pewności prawa. Zarzut siódmy oparty jest na nadużyciu władzy. Zarzut ósmy oparty jest na bezzasadności grzywny nałożonej na skarżącą z tytułu odpowiedzialności osobistej. Zarzut dziewiąty oparty jest na naruszeniu zasad dotyczących ustalania grzywny nałożonej solidarnie na Arkema France i skarżącą. Zarzut dziesiąty oparty jest na naruszeniu przepisów komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu zasad przypisywania odpowiedzialności za naruszenie w ramach grup spółek

34 Pierwszy zarzut skarżącej, zgodnie z którym Komisja naruszyła w zaskarżonej decyzji zasady przypisywania odpowiedzialności za naruszenie w ramach grup spółek, składa się z pięciu części.

W przedmiocie części pierwszej, opartej na naruszeniu prawa polegającym na przypisaniu skarżącej odpowiedzialności za rozpatrywane zachowanie noszące znamiona naruszenia

– Argumenty stron

35 Skarżąca podnosi w istocie, iż Komisja naruszyła prawo, twierdząc – w motywie 369 zaskarżonej decyzji – że nie miała obowiązku wskazać konkretnych dowodów potwierdzających przyjęte domniemanie, zgodnie z którym w istocie spółka dominująca, która jest właścicielem całości kapitału swojej spółki zależnej, wywiera na nią decydujący wpływ (zwanego dalej „domniemaniem wywierania decydującego wpływu").

36 Po pierwsze, zarówno z obfitego orzecznictwa, jak i z wcześniejszej praktyki administracyjnej Komisji wynika, że Komisja ma obowiązek potwierdzić domniemanie wywierania decydującego wpływu, przedstawiając konkretne poszlaki świadczące o tym wywieraniu. Poszlaki te powinny wskazywać albo na to, że spółka dominująca brała udział w popełnionym naruszeniu, albo na to, że wiedziała o nim, albo też że wewnętrzna organizacja grupy pozwalała jej na wywieranie konkretnego wpływu na politykę handlową swojej spółki zależnej. Skarżąca podnosi w szczególności, że Komisja przez prawie czterdzieści lat, które poprzedziły wydanie decyzji w sprawie C(2004) 4876 wersja ostateczna z dnia 19 stycznia 2005 r. dotyczącej postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-1/37.773 – AMCA) (Dz.U. 2006, L 353, s. 12, zwanej dalej „decyzją w sprawie AMCA"), powoływała się na konkretne poszlaki potwierdzające przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu. Skarżąca twierdzi również, że w motywie 574 decyzji z dnia 1 października 2008 r. dotyczącej postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/C.39181 – Woski do świec) (Dz.U. C 295, s. 17, zwanej dalej „decyzją w sprawie wosków do świec"), Komisja przyznała, że przed 2005 r. nie przypisywała odpowiedzialności za naruszenie spółce dominującej bez powołania się na konkretne poszlaki potwierdzające przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu.

37 Po drugie, skarżąca zwraca uwagę, że w decyzji z dnia 10 grudnia 2003 r. dotyczącej postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/E-2/37.857 – Nadtlenki organiczne) (Dz.U. 2005, L 110, s. 44, zwanej dalej „decyzją w sprawie nadtlenków organicznych") Komisja nie przypisała skarżącej odpowiedzialności za naruszenie ukarane tą decyzją, uznając, że działalność rynkowa prowadzona przez Arkema France była w pełni autonomiczna.

38 Po trzecie, skarżąca podnosi w istocie, że spoczywający na Komisji obowiązek przedstawienia dodatkowych poszlak potwierdzających przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu w ramach postępowania przewidzianego w art. 81 WE został potwierdzony w orzecznictwie z zakresu pomocy państwa odnoszącym się do możliwości przypisania środka przyjętego przez przedsiębiorstwo publiczne państwu. Skarżąca odsyła w tym zakresie do wyroku Trybunału z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99 Francja przeciwko Komisji, Rec. s. I-4397 oraz do wyroku Sądu z dnia 26 czerwca 2008 r. w sprawie T-442/03 SIC przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1161.

Skarżąca twierdzi, że zgodnie z art. 295 WE akcjonariusz prywatny grupy przedsiębiorstw nie powinien, ze względu na zasadę równego traktowania, być traktowany gorzej niż akcjonariusz publiczny.

39 Po czwarte, skarżąca podnosi, że przedstawiona w motywie 369 zaskarżonej decyzji ocena Komisji, zgodnie z którą instytucja ta nie ma obowiązku potwierdzać za pomocą dodatkowych poszlak przyjętego domniemania wywierania decydującego wpływu na sprawowanie przez spółkę dominującą kontroli nad swoją spółką zależną, sprzeciwia się rozwiązaniom przyjętym w większości państw członkowskich, takich jak Belgia, Francja, Włochy i Zjednoczone Królestwo oraz w Stanach Zjednoczonych, których wpływ na wspólnotowe prawo konkurencji jest bezsporny. Po pierwsze, we wszystkich tych państwach krajowe organy ochrony konkurencji posiłkują się licznymi poszlakami w celu potwierdzenia, że zachowanie spółki zależnej jest niezależne od zachowania jej spółki dominującej. Po drugie, choć Komisja nie jest związana rozwiązaniami stosowanymi przez krajowe organy ochrony konkurencji państw członkowskich Unii Europejskiej, powinna jednak brać je pod uwagę, mając na uwadze mechanizmy zacieśnionej współpracy, na których opierają się jej stosunki z tymi organami w ramach europejskiej sieci konkurencji.

40 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

41 Przede wszystkim należy zauważyć, że po przypomnieniu – w motywach 369–372 zaskarżonej decyzji – orzecznictwa dotyczącego możliwości przypisania naruszenia

dokonanego przez spółkę zależną spółce dominującej w motywach 386 i 387 tej decyzji Komisja stwierdza, co następuje:

„(386) W ciągu całego czasu trwania naruszenia [skarżąca] posiadała ponad 97% akcji [Arkema France]. Mając na uwadze, że w takich okolicznościach można rozsądnie sądzić, iż spółka zależna musiała stosować się do polityki określanej przez swoją spółkę dominującą (nie mogąc zatem działać w niezależny sposób), oraz że spółka dominująca bez przeszkód mogła określać politykę spółki zależnej, można domniemywać [że skarżąca] wywierała decydujący wpływ na [Arkema France]. Istnieją ponadto inne dowody potwierdzające domniemanie, że wpływ wywierany przez [skarżącą] był właśnie decydujący. Przede wszystkim wszyscy członkowie zarządu [Arkema France] zostali powołani przez [skarżącą]. Co więcej, w latach 1994–1999 [P.] był równocześnie członkiem dyrekcji generalnej zarówno [Arkema France], jak i [skarżącej], a także członkiem zarządu [Arkema France]. Podobnie było w przypadku [I.], który w latach 1994–1998 pełnił funkcję członka zarządu [Arkema France], zaś w latach 1994–1997 członka dyrekcji generalnej [skarżącej]. Również [W.] w latach 1994–1999 zasiadał w zarządzie [Arkema France], zaś w 1999 r. został powołany na członka dyrekcji generalnej [skarżącej]. Ponadto kilka innych osób, takich jak [D.] (1994–2000) i [R.] (1994-1997), było równocześnie członkami zarządu [Arkema France] i [skarżącej]. Mając na uwadze, że poszczególne stanowiska w organach zarządzających i kontrolujących [Arkema France] były zajmowane przez te same osoby, które (w przypadku organów zarządzających) były powoływane przez [skarżącą] i – jak należy domniemywać – mogły być przez nią odwoływane, jasne jest, że skarżąca była informowana o wszystkich decyzjach podejmowanych przez [Arkema France] i w każdym momencie mogła na nie wpływać. Co więcej, nie istniał żaden liczący się akcjonariusz spółki zależnej, który miałby możliwości wywierania wpływu na jej politykę handlową.

(387) Mając na uwadze domniemanie wynikające z liczby udziałów posiadanych przez [skarżącą] w [Arkema France] w czasie trwania naruszenia (które przewyższały 97%) oraz związki organizacyjne, Komisja stoi na stanowisku, że [skarżąca] wywierała decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej [Arkema France]".

42 Co więcej, w motywach 396–415 zaskarżonej decyzji Komisja oddala argumenty, które Arkema France i skarżąca podniosły w swoich uwagach w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, w których spółki te sprzeciwiły się przypisaniu odpowiedzialności skarżącej za omawiane naruszenie.

43 Z uzasadnienia zaskarżonej decyzji, które zostało przedstawione w pkt 41 i 42 powyżej, wynika, że Komisja przypisała skarżącej odpowiedzialność za omawiane naruszenie na podstawie przyjętego domniemania, zgodnie z którym spółka dominująca, która posiada ponad 97% kapitału zakładowego w spółce zależnej, wywiera na nią decydujący wpływ. Komisja uznała również, po pierwsze, że przyjęcie tego domniemania potwierdzały dodatkowe poszlaki, które zostały wymienione w zaskarżonej decyzji, oraz po drugie, że argumenty wysuwane przez Arkema France i skarżącą w ich uwagach w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów nie pozwalają na obalenie tego domniemania.

44 Należy w związku z tym zbadać, czy – jak podnosi skarżąca – Komisja naruszyła prawo, stwierdzając, że posiadanie przez skarżącą ponad 97% kapitału zakładowego Arkema France samo w sobie wystarczy, aby przypisać jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie.

45 W wyroku z dnia 10 września 2009 r. w sprawie C-97/08 P Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8237, pkt 54, Trybunał przypomniał, że prawo konkurencji dotyczy działalności przedsiębiorstw (wyrok z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawach połączonych C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, Rec. s. I-123, pkt 59) oraz że pojęcie przedsiębiorstwa obejmuje każdy podmiot wykonujący działalność gospodarczą, niezależnie od jego statusu prawnego i sposobu jego finansowania (wyroki Trybunału: z dnia 28 czerwca 2005 r. w sprawach połączonych C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-5425, pkt 112; z dnia 10 stycznia 2006 r. w sprawie C-222/04 Cassa di Risparmio di Firenze i in., Zb.Orz. s. I-289, pkt 107; z dnia 11 lipca 2006 r. w sprawie C-205/03 P FENIN przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-6295, pkt 25).

46 Trybunał wyjaśnił też, że pojęcie przedsiębiorstwa w tym kontekście należy rozumieć jako oznaczające jednostkę gospodarczą, nawet jeśli z prawnego punktu widzenia jednostka ta składa się z kilku osób fizycznych lub prawnych (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo).

47 Jeżeli tego rodzaju podmiot gospodarczy narusza zasady konkurencji, to musi odpowiedzieć za to naruszenie zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).

48 Naruszenie wspólnotowego prawa konkurencji musi być przypisane bez wątpienia podmiotowi prawa, na który zostanie nałożona grzywna; również do tego podmiotu winno być skierowane pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Ważne jest również, by pismo w sprawie przedstawienia zarzutów wskazywało, w jakim charakterze danemu podmiotowi prawa zarzucane są określone okoliczności (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).

49 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej między innymi w przypadku, gdy mimo posiadania odrębnej podmiotowości prawnej spółka zależna nie określa w sposób niezależny swojego zachowania rynkowego, lecz stosuje zasadniczo instrukcje dawane jej przez spółkę dominującą, w szczególności z uwzględnieniem więzów ekonomicznych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 58 i przytoczone tam orzecznictwo).

50 Jest tak bowiem dlatego, że w tego rodzaju sytuacji spółka dominująca i jej spółka zależna są częścią tej samej jednostki gospodarczej, a tym samym tworzą jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 45 i 46 powyżej. Zatem okoliczność, że spółka dominująca i jej spółka zależna stanowią jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, pozwala Komisji na skierowanie decyzji nakładającej

grzywny do spółki dominującej, bez konieczności ustalania jej bezpośredniego zaangażowania w naruszenie (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo).

51 W szczególnym przypadku gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału swej spółki zależnej, która popełniła naruszenie wspólnotowych zasad konkurencji, po pierwsze, ta spółka dominująca może wywierać decydujący wpływ na zachowanie swej spółki zależnej, a po drugie, istnieje wzruszalne domniemanie, że spółka dominująca rzeczywiście wywiera taki decydujący wpływ na swą spółkę zależną (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 60 i przytoczone tam orzecznictwo).

52 W tych okolicznościach wystarczy, że Komisja wykaże, iż cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu spółki dominującej, aby przyjąć, że ta ostatnia wywiera decydujący wpływ na politykę handlową swej spółki zależnej. Komisja będzie zatem mogła uznać spółkę dominującą za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na spółkę zależną, chyba że spółka dominująca, na której spoczywa ciężar obalenia domniemania, przedstawi wystarczające dowody mogące wykazać, że jej spółka zależna działa na rynku w sposób autonomiczny (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 61 i przytoczone tam orzecznictwo).

53 Wprawdzie Trybunał w swoim wyroku z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-286/96 P Stora Kopparbergs Bergslags przeciwko Komisji, Rec. s. I-9925, pkt 28, 29, wskazał także inne okoliczności poza faktem posiadania 100% kapitału spółki zależnej, takie jak brak zakwestionowania wpływu wywieranego przez spółkę dominującą na politykę handlową jej spółki zależnej i wspólną reprezentację dwóch spółek w trakcie postępowania administracyjnego, jednak wymienione okoliczności zostały przytoczone przez Trybunał jedynie w celu przedstawienia całego szeregu elementów, na których Sąd oparł swoje rozumowanie, a nie w celu uzależnienia zastosowania wspomnianego domniemania od przedstawienia dodatkowych poszlak dotyczących rzeczywistego wywierania przez spółkę dominującą rzeczywistego wpływu (zob.

ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 62 i przytoczone tam orzecznictwo).

54 Z całości tych rozważań wynika, że w przypadku gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału spółki zależnej, istnieje wzruszalne domniemanie, iż spółka dominująca wywiera decydujący wpływ na zachowanie swej spółki zależnej (zob. ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

55 Z orzecznictwa Sądu wynika również, że jeśli niemal cały kapitał zakładowy spółki zależnej znajduje się w posiadaniu spółki dominującej, rozsądnie można wyciągnąć na tej podstawie wniosek, iż spółka zależna nie określa w sposób niezależny swojego zachowania rynkowego i tym samym wraz ze swoją spółką dominującą tworzy jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 30 września 2003 r. w sprawie T-203/01 Michelin przeciwko Komisji, Rec. s. II-4071, pkt 290 i przytoczone tam orzecznictwo).

56 W niniejszej sprawie należy stwierdzić z jednej strony, że skarżąca nie kwestionuje faktu, iż – jak stwierdziła Komisja w motywie 386 zaskarżonej decyzji – w momencie zaistnienia zdarzeń będących przedmiotem niniejszej sprawy posiadała ponad 97% kapitału zakładowego Arkema France oraz że wcześniej – jak stwierdzono w motywie 13 zaskarżonej decyzji – posiadała 97,55% tego kapitału. Z drugiej strony, choć skarżąca utrzymuje, że okoliczność, iż była ona jedynym akcjonariuszem kapitału zakładowego Arkema France, nie może służyć do tego, aby potwierdzić przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu, to nie wysuwa ona żadnego argumentu, który mógłby podważyć sformułowaną w motywie 396 zaskarżonej decyzji ocenę Komisji, zgodnie z którą posiadanie przez spółkę dominującą niemal całego kapitału zakładowego jej spółki zależnej jest porównywalne do posiadania całości tego kapitału, gdyż zasadniczo „akcjonariusze mniejszościowi nie mają w takim przypadku żadnych specjalnych praw wykraczających poza zwykły udział w zyskach spółki zależnej".

57 W konsekwencji – zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 45–55 powyżej – Komisja słusznie przyjęła w zaskarżonej decyzji domniemanie, że skarżąca wywierała decydujący wpływ na Arkema France, opierając się na stwierdzeniu, iż posiadała ona niemalże cały kapitał zakładowy tej spółki.

58 Żaden z argumentów skarżącej nie podważa tego wniosku.

59 Po pierwsze, jeśli chodzi o argumenty, zgodnie z którymi, po pierwsze, zarówno z orzecznictwa, jak i wcześniejszej praktyki administracyjnej Komisji poprzedzającej wydanie decyzji w sprawie AMCA ma wynikać, iż Komisja ma obowiązek potwierdzić przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu przedstawiając konkretne jego poszlaki, należy je oddalić jako bezzasadne. Jak bowiem wynika z pkt 45–55 powyżej, Trybunał w swoim wyroku w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji (pkt 45 powyżej) zgodnie z utrwalonym orzecznictwem przypomniał, że Komisja nie ma obowiązku potwierdzenia tego domniemania za pomocą dodatkowych poszlak. Co więcej, nawet jeśli, jak zauważyła Komisja w swojej decyzji w sprawie wosków do świec, jej wcześniejsza praktyka administracyjna poprzedzająca wydanie decyzji w sprawie AMCA miała polegać na potwierdzaniu przyjętego domniemania wywierania decydującego wpływu za pomocą dodatkowych poszlak, tego rodzaju stwierdzenie może tylko pozostać bez wpływu na wniosek przedstawiony w pkt 57 powyżej, zgodnie z którym Komisja była w pełni uprawniona do tego, by w zaskarżonej decyzji opierać się wyłącznie na posiadaniu przez skarżącą niemalże całego kapitału zakładowego Arkema France w celu przyjęcia domniemania, że skarżąca wywierała na tę spółkę decydujący wpływ.

60 Po drugie, argument, iż Komisja naruszyła prawo, przypisując odpowiedzialność za omawiane naruszenie skarżącej, pomimo że takiego przypisania nie dokonała w decyzji w sprawie nadtlenków organicznych, należy oddalić jako bezzasadny. Z jednej strony ponieważ – jak wynika z pkt 45–55 powyżej – w zaskarżonej decyzji Komisja przypisała odpowiedzialność za omawiane naruszenie skarżącej w oparciu o ścisłą wykładnię pojęcia przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE, fakt, że Komisja nie dokonała takiego przypisania we wcześniejszej decyzji, w której nałożyła karę

na Arkema France, sam w sobie nie może podważyć legalności zaskarżonej decyzji w tym względzie. Z drugiej strony ze względu na to, że Komisja może przypisać odpowiedzialność za naruszenie spółce dominującej, lecz nie ma takiego obowiązku (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 24 września 2009 r. w sprawach połączonych C-125/07 P, C-133/07 P i C-135/07 P Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8681, pkt 82; wyrok Sądu z dnia 14 grudnia 2006 r. w sprawach połączonych od T-259/02 do T-264/02 i T-271/02 Raiffeisen Zentralbank Österreich i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-5169, pkt 331), fakt, że Komisja nie dokonała takiego przypisania w decyzji w sprawie nadtlenków organicznych, nie może sam w sobie zobowiązywać Komisji do stosowania tej samej oceny w późniejszej decyzji (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawach połączonych od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94 Limburgse Vinyl Maatschappij i in. przeciwko Komisji, zwany „wyrokiem w sprawie PVC II", Rec. s. II-931, pkt 990).

61 Po trzecie, w zakresie w jakim skarżąca podnosi w istocie, że ww. w pkt 38 wyrok w sprawie Francja przeciwko Komisji (pkt 50–52, 55, 56) oraz ww. w pkt 38 wyrok w sprawie SIC przeciwko Komisji, (pkt 94, 95, 98, 99, 101–105, 107), zdają się potwierdzać to, że Komisja jest zobowiązana przedstawić dodatkowe poszlaki potwierdzające przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu, na którym instytucja ta opiera się w ramach postępowania przewidzianego w art. 81 WE, argument ten należy oddalić jako nieistotny dla sprawy. Problematyka dotycząca kwestii, czy środek przyjęty przez przedsiębiorstwo publiczne można przypisać państwu i tym samym, czy środek taki można uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 87 WE jest, po pierwsze, pozbawiona związku z warunkami przypisywania odpowiedzialności za naruszenie art. 81 WE spółce dominującej, oraz po drugie, nie stoi na przeszkodzie istnieniu domniemania wywierania decydującego wpływu w zakresie naruszenia art. 81 WE, które – jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 45–55 powyżej – sądy Unii wyraźnie uznały za zgodne z prawem.

62 Po czwarte, argument, zgodnie z którym orzecznictwo wielu państw członkowskich Unii Europejskiej i Stanów Zjednoczonych ustanawiało w istocie wymóg, by fakt wywierania przez spółkę dominującą decydującego wpływu na jej spółkę zależną został

potwierdzony konkretnymi poszlakami, należy oddalić jako nieistotny dla sprawy. Abstrahując bowiem od faktu, że orzecznictwo wspomnianych państw nie wiąże Komisji i nie stanowi mających znaczenie dla sprawy ram prawnych, w świetle których należałoby oceniać legalność zaskarżonej decyzji, brak przyjęcia tego domniemania w orzecznictwie tych państw, nawet jeśli teza ta okazałaby się zasadna, w żadnym wypadku nie mogłoby skutkować uznaniem tego domniemania za nielegalne w prawie wspólnotowym.

63 W świetle powyższych rozważań część pierwszą omawianego zarzutu należy oddalić jako częściowo bezzasadną i częściowo nieistotną dla sprawy.

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasad niezależności prawnej i ekonomicznej spółek

– Argumenty stron

64 Skarżąca podnosi, że w sytuacji gdy domniemanie wywierania decydującego wpływu nie zostało – jak w przypadku wcześniejszej praktyki administracyjnej Komisji stosowanej do chwili wydania decyzji w sprawie AMCA – potwierdzone dodatkowymi poszlakami wskazującymi na ingerencję spółki dominującej w działalność swojej spółki zależnej na rynku, którego dotyczy naruszenie, tego rodzaju domniemanie jest niezgodne z zasadą niezależności osoby prawnej, gdyż jego przyjęcie automatycznie prowadzi do uznania odpowiedzialności spółki dominującej za naruszenia popełnione przez jej spółkę zależną.

65 Po pierwsze, skarżąca podnosi, że tylko w drodze należycie uzasadnionego wyjątku od zasady niezależności ekonomicznej osoby prawnej można uznać, że spółka dominująca wchodzi w zakres działalności przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 81 WE.

W takim wyjątkowym przypadku spółce dominującej można zatem przypisać odpowiedzialność za naruszenie, którego dopuściła się jej spółka zależna, i obciążyć ją odpowiedzialnością solidarną za zapłatę grzywny, która została nałożona na tę spółkę zależną, lecz nie można na nią nałożyć grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej.

66 Skarżąca podnosi, że w prawo spółek państw członkowskich wpisana została zasada niezależności prawnej osób prawnych, czyli również spółek zależnych, których kapitał zakładowy w całości stanowi własność spółki dominującej. Zasada ta wynika z cech charakterystycznych osobowości prawnej i w szczególności przypisuje ona pełną zdolność prawną oraz własny majątek każdej spółce, która jest w pełni odpowiedzialna za swoje działania, w tym również za skutki prowadzonej na rynku działalności gospodarczej. Skarżąca wyjaśnia w tym względzie, że zasada niezależności ekonomicznej spółki zależnej, która wynika z jej niezależności prawnej, została potwierdzona w orzecznictwie. Zasada ta stanowi jej zdaniem również jeden z podstawowych elementów dobrego funkcjonowania nowoczesnych gospodarek. W konsekwencji skarżąca i Arkema France, jako dwie oddzielne osoby prawne, są niezależne pod względem prawnym i ekonomicznym.

67 Po drugie, skarżąca podnosi, że zasada niezależności ekonomicznej spółki zależnej stanowi konkretny wyraz możliwości korzystania przez nią ze wszystkich zdolności prawnych wynikających z faktu posiadania osobowości prawnej. Przede wszystkim, z analizy uregulowań prawnych większości państw członkowskich Unii Europejskiej wynika, że zasada niezależności osoby prawnej należy do fundamentalnych podstaw prawnych, na których opierają się obowiązujące w nich formy organizacji spółek i od których można uczynić odstępstwo wyłącznie w uznanych w krajowym orzecznictwie nadzwyczajnych okolicznościach. Następnie, stosując przepisy prawa konkurencji, Komisja nie może ignorować orzecznictwa sądów państw członkowskich Unii, nie ryzykując tym samym zakwestionowania spójności poszczególnych systemów prawa konkurencji niezbędnej w ramach europejskiej i międzynarodowej sieci konkurencji.

68 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

69 Skarżąca podnosi w istocie, że przypisując jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie, Komisja naruszyła zasady niezależności prawnej i ekonomicznej przedsiębiorstw.

70 Nie wydając zaś rozstrzygnięcia w zakresie zasad niezależności prawnej i ekonomicznej przedsiębiorstw ani nawet w kwestii samego istnienia drugiej z tych zasad, wystarczy stwierdzić, że z zasad tych w żadnym wypadku nie może wynikać, że spółka, której cały lub niemal cały kapitał posiadany jest przez inną spółkę, rzeczywiście działa na rynku w sposób niezależny tylko dlatego, że posiada ona własną osobowością prawną i własne środki gospodarcze. Przyjęcie takiego założenia całkowicie pomijałoby bowiem istnienie licznych sposobów rzeczywistego wywierania przez spółkę dominującą, będącą właścicielem całego lub niemal całego kapitału swej spółki zależnej, formalnego lub nieformalnego wpływu na jej zachowanie.

71 Z tego względu Komisja nie naruszyła rzekomych zasad niezależności prawnej i ekonomicznej, na które powołuje się skarżąca w niniejszym przypadku.

72 Argumenty, na które w tym zakresie powołuje się skarżąca, nie mogą być skuteczne. Po pierwsze, argumenty, jakoby domniemanie wywierania decydującego wpływu było sprzeczne z prawem obowiązującym w niektórych państwach Unii, należy oddalić jako bezzasadne z tych samych powodów, które zostały przedstawione w pkt 62 powyżej, czyli w szczególności ze względu na to, że obowiązujące w tych państwach przepisy nie stanowią mających znaczenie dla niniejszej sprawy ram prawnych,

w świetle których należałoby oceniać legalność zaskarżonej decyzji. Po drugie, w zakresie w jakim skarżąca utrzymuje, że przypisując jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie, Komisja naruszyła obowiązujące w państwach członkowskich Unii prawo spółek i tym samym – zasadę pomocniczości, należy stwierdzić, że to zgodnie z art. 81 ust. 1 WE, w przypadku gdy podmiot gospodarczy narusza reguły konkurencji i musi odpowiedzieć za to naruszenie, Komisja jest uprawniona do nakładania kar na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003.

73 W świetle powyższych rozważań część drugą omawianego zarzutu należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części trzeciej, opartej na błędzie związanym z okolicznością, że poszlaki, na które Komisja powołała się w zaskarżonej decyzji, nie potwierdzają przyjętego domniemania wywierania decydującego wpływu

– Argumenty stron

74 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja naruszyła prawo oraz popełniła oczywiste błędy w ocenie, uznając, że trzy dodatkowe dowody wymienione w motywie 386 zaskarżonej decyzji (zob. pkt 41 powyżej) potwierdzają przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu. W tym względzie skarżąca podnosi w istocie, że po pierwsze, fakt, iż powołuje ona członków zarządu swojej spółki zależnej, oraz po drugie, fakt, że pięciu członków dyrekcji generalnej lub zarządu Arkema France zasiadało

w jej dyrekcji generalnej lub w zarządzie, nie są wystarczające do potwierdzenia domniemania decydującego wpływu.

75 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

76 Zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 52–55 powyżej Komisja nie ma obowiązku potwierdzać dodatkowymi dowodami przyjętego domniemania wywierania decydującego wpływu, które ma ona prawo zastosować w sytuacji, gdy spółka dominująca posiada cały lub niemal cały kapitał zakładowy swojej spółki zależnej; to natomiast na skarżącej, która chce obalić to domniemanie, spoczywa ciężar przedstawienia wystarczających dowodów na to, że zachowanie jej spółki zależnej na rynku było autonomiczne.

77 Z tego względu, nawet gdyby należało uznać, że – jak twierdzi skarżąca – Komisja niesłusznie oparła się w motywie 386 zaskarżonej decyzji – na poszlakach, które nie były w stanie potwierdzić przyjętego domniemania wywierania decydującego wpływu, tego rodzaju błąd w żadnym wypadku nie mógłby podważyć okoliczności, iż Komisja słusznie mogła oprzeć się na samym tylko stwierdzeniu, że posiadanie przez skarżącą całego lub niemal całego kapitału zakładowego swojej spółki zależnej pozwala domniemywać, iż skarżąca wywierała na tę ostatnią decydujący wpływ.

78 Z powyższych względów część trzecią omawianego zarzutu należy oddalić jako nieistotną dla sprawy, bez potrzeby ustosunkowywania się do argumentów skarżącej, których celem jest w istocie podważenie znaczenia poszlak uwzględnionych przez Komisję w zaskarżonej decyzji w celu potwierdzenia przyjętego domniemania wywierania decydującego wpływu.

W przedmiocie części czwartej, opartej na okoliczności, że Komisja niesłusznie uznała, iż skarżąca nie przedstawiła zbioru poszlak obalających przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu

– Argumenty stron

79 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja popełniła błąd, twierdząc, że skarżąca nie przedstawiła zbioru zbieżnych poszlak obalających przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu i potwierdzających, po pierwsze, niezależność Arkema France na rynku, oraz po drugie, brak ingerencji skarżącej w politykę handlową swojej spółki zależnej. Skarżąca wyjaśnia, że wbrew temu, co twierdzi Komisja, zbiór przedstawionych przez nią poszlak nie ogranicza się jedynie do wykazania faktu, że nie uczestniczyła ona w kartelu lub nic o nim nie wiedziała.

80 W pierwszej kolejności skarżąca podnosi, że przedstawiła zbiór zbieżnych poszlak świadczących o niezależności prowadzonej przez Arkema France na rynku działalności.

81 Po pierwsze, skarżąca przypomina najpierw, że – jak zauważyła w części pierwszej zarzutu pierwszego (zob. pkt 37 powyżej) – Komisja uznała niezależność działalności prowadzonej na rynku przez Arkema France w decyzji w sprawie nadtlenków organicznych. Skarżąca podnosi ponadto, że skoro w decyzji z dnia 3 maja 2006 r. w sprawie nadtlenku wodoru i nadboran sodu (sprawa COMP/F/38.620, Dz.U. L 353, s. 54, zwanej dalej „decyzją w sprawie nadtlenku wodoru") Komisja, w żadnym jej fragmencie nie próbowała potwierdzić za pomocą żadnego konkretnego elementu domniemania decydującego wpływu, to najwyraźniej uznała, że żadna taka poszlaka nie istniała. Wreszcie ponieważ chloran sodu przynależy do tej samej rodziny produktów

co te, które były przedmiotem decyzji w sprawie nadtlenków organicznych i decyzji w sprawie nadtlenku wodoru, oraz że produktem tym zarządzano w ramach grupy Elf Aquitaine w dokładnie ten sam sposób co produktami będącymi przedmiotem tych decyzji, Komisja nie może mieć racji, twierdząc w niniejszej sprawie, że skarżąca ingerowała w strategię handlową Arkema France.

82 Po drugie, skarżąca podnosi, że Arkema France należy do grupy, która charakteryzuje się zdecentralizowanym zarządzaniem spółkami zależnymi, co w konsekwencji oznacza, że skarżąca stała na czele grupy wyłącznie w charakterze nieprowadzącej działalności operacyjnej spółki holdingowej, która w żaden sposób nie ingeruje w zarządzanie działalnością operacyjną swoich spółek zależnych. Z tego powodu Komisja nie powinna była przypisywać jej odpowiedzialności za omawiane naruszenie, podobnie jak z tego samego powodu nie przypisała takiej odpowiedzialności jednej ze spółek dominujących, które zostały ukarane w decyzji z dnia 20 października 2004 r. w sprawie postępowania przewidzianego w art. 81 [WE] (sprawa COMP/C.38.238, Surowiec tytoniowy – Hiszpania) (Dz.U. 2007, L 102, s. 14, zwanej dalej „decyzją w sprawie surowca tytoniowego Hiszpania").

83 Po trzecie, skarżąca podnosi, że Arkema France zawsze sama, niezależnie, określała swoją strategię handlową.

84 Z jednej strony – wbrew temu, co twierdzi Komisja w pkt 324 pisma w sprawie przedstawienia zarzutów oraz jak przyznała to podczas przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań – skarżąca nigdy ani nie podejmowała, ani nie zatwierdzała decyzji w sprawie planu działalności ani budżetu operacyjnego Arkema France, w szczególności tego przeznaczonego na działalność związaną z chloranem sodu. Wprost przeciwnie, Arkema France w czasie trwania naruszenia dysponowała wszelkimi środkami oraz zasobami organizacyjnymi, prawnymi i finansowymi niezbędnymi do określania strategii handlowej dotyczącej działalności związanej z chloranem sodu, a także – do zarządzania tą działalnością.

85 Z drugiej strony skarżąca wysuwa liczne argumenty, dzięki którym pragnie wykazać, że Arkema France prowadziła niezależną działalność rynkową. Przede wszystkim wskazuje ona, że Arkema France miała pełną swobodę zawierania umów, bez konieczności uzyskania wcześniejszego zezwolenia spółki dominującej, dzięki czemu mogła kształtować swoją politykę handlową w sposób całkowicie niezależny. Następnie ze względu na to, że skarżąca nigdy nie wydawała swojej spółce zależnej żadnych instrukcji ani wytycznych dotyczących jej produkcji, stosowanych cen oraz rynków zbytu, Arkema France całkowicie swobodnie ustalała gamę produktów lub usług, które oferowała na rynku chloranu sodu. Arkema France miała też pełną swobodę określania, bez udziału spółki dominującej, docelowej sprzedaży i marży brutto, ponieważ żaden pracownik skarżącej nie mógł ingerować w tego rodzaju decyzje. Co więcej, skarżąca nigdy nie prowadziła działalności na rynkach wyższego lub niższego szczebla niż rynki, na których działała jej spółka zależna. Wreszcie Arkema France działała na rynku chloranu sodu we własnym imieniu i na własny rachunek, nie zaś jako przedstawiciel lub przedstawiciel handlowy skarżącej.

86 Po czwarte, zdaniem skarżącej Arkema France była całkowicie niezależna finansowo. Takie stwierdzenie ma wynikać z jej uwag przedstawionych w pkt 81–85 powyżej, jak również z marginalnego charakteru jej działalności dotyczącej chloranu sodu w ramach grupy w czasie zaistnienia spornych okoliczności. Skarżąca dodaje, że kontrola finansowa, którą sprawowała nad Arkema France, miała charakter bardzo ogólny i nie mogła tym samym dotyczyć jej działalności dotyczącej chloranu sodu.

87 Po piąte, skarżąca podnosi, że Arkema France nie informowała jej o swojej działalności rynkowej, a wszelkie sprawozdania finansowe, które Arkema France przekazywała skarżącej, nie wykraczały poza zakres wymogów obowiązujących w holdingu i wynikających z mających zastosowanie przepisów księgowych i uregulowań finansowych. W związku z tym sprawozdania finansowe Arkema France były sporządzane na bardzo ogólnym poziomie i nie dotyczyły jej polityki handlowej.

88 Po szóste, skarżąca zwraca uwagę, że w świetle wszystkich rozważań przedstawionych w pkt 81–87 powyżej, po pierwsze, Komisja powinna była stwierdzić, iż Arkema France nie prowadziła swej działalności zgodnie z instrukcjami spółki dominującej. Po drugie, zarówno z orzecznictwa, jak i praktyki administracyjnej Komisji wynika, że wszystkie dowody przedstawione przez skarżącą w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu są istotne z punktu widzenia celu wykazania niezależności jej spółki zależnej. Oddalając dostarczone przez skarżącą poszlaki, Komisja de facto odmówiła jej możliwości skorzystania z tego sposobu przeprowadzania dowodu, którego celem było obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu.

89 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że Komisja – w motywie 370 zaskarżonej decyzji – niesłusznie nie uwzględniła mocy dowodowej faktu, że nie brała ona udziału w naruszeniu, którego dopuściła się jej spółka zależna, a także braku wiedzy o tym naruszeniu, które to okoliczności mogły wykluczyć jej odpowiedzialność, chociaż Komisja wyraźnie przyznała w zaskarżonej decyzji, że skarżąca nigdy nie brała udziału, pośrednio ani bezpośrednio, w omawianym naruszeniu. Tymczasem zarówno Komisja, jak i sądy Unii, w ramach przypisywania odpowiedzialności za to naruszenie spółce dominującej uznały uczestnictwo w naruszeniu lub wiedzę o nim za istotną poszlakę.

90 W trzeciej kolejności skarżąca podnosi, że Komisja – w motywie 403 zaskarżonej decyzji – niesłusznie uznała, iż okoliczność, że skarżąca nie prowadziła działalności ani na rynku chloranu sodu w EOG, ani na rynkach niższego i wyższego szczebla tego produktu, nie stanowiła dowodu jej niezależności. Takie stanowisko jest sprzeczne z orzecznictwem wynikającym z wyroku Sądu z dnia 12 września 2007 r. w sprawie T-30/05 Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, niepublikowanego w Zbiorze.

91 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

92 Skarżąca podnosi w istocie, że przedstawiła zbiór poszlak wskazujących na niezależność Arkema France na rynku chloranu sodu oraz na brak ingerencji z jej strony w politykę handlową swojej spółki zależnej.

93 Należy przypomnieć z jednej strony, że – jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 52–55 powyżej – w sytuacji gdy Komisja opiera się na domniemaniu wywierania decydującego wpływu w celu przypisania spółce dominującej odpowiedzialności za naruszenie, to do tej ostatniej należy obalenie tego domniemania poprzez przestawienie wystarczających dowodów na to, że zachowanie jej spółki zależnej na rynku było autonomiczne. Z drugiej strony w celu wykazania niezależności swojej spółki zależnej na rynku i obalenia w ten sposób wspomnianego domniemania na spółce dominującej spoczywa ciężar przedstawienia wszystkich dowodów dotyczących związków organizacyjnych, gospodarczych i prawnych łączących ją z jej spółką zależną, w celu wykazania, że spółki te razem nie stanowią jednego podmiotu gospodarczego.

94 W niniejszej sprawie należy zatem zbadać, czy Komisja słusznie uznała, że przedstawiony przez skarżącą zbiór poszlak nie pozwalał na wykazanie niezależności Arkema France na rynku oraz na obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu.

95 Po pierwsze, co się tyczy argumentu skarżącej, zgodnie z którym stanowisko, które Komisja przyjęła w decyzji w sprawie nadtlenków organicznych oraz w decyzji w sprawie nadtlenku wodoru, świadczy o tym, że Arkema France zachowywała się na rynku niezależnie, należy oddalić jako bezzasadny. Przede wszystkim należy zauważyć, że

z jednej strony skarżąca błędnie interpretuje te decyzje, gdyż Komisja w żadnym ich fragmencie nie stwierdziła, iż Arkema France działała niezależnie czy to w szczególności na rynku chloranu sodu czy też, bardziej ogólnie, na rynku innych produktów, które wprowadzała do obrotu. Jak bowiem w szczególności wynika z art. 1 decyzji w sprawie nadtlenków organicznych Komisja ograniczyła się jedynie do nałożenia kary na Arkema France (poprzednio Atofina), bez wypowiadania się w kwestii, czy odpowiedzialność za to naruszenie należy przypisać skarżącej. Z drugiej strony należy stwierdzić, że w decyzji w sprawie nadtlenku wodoru Komisja zasadniczo uznała – w szczególności w motywie 427 tej decyzji – że odpowiedzialność za naruszenie będące przedmiotem tamtej decyzji należy przypisać skarżącej. Z związku z powyższym ani z jednej, ani z drugiej decyzji nie można wywnioskować, że Komisja uznała – w okolicznościach, które są zbliżone do okoliczności niniejszej prawy – iż działalność rynkowa Arkema Franca była niezależna.

96 Co więcej, ponieważ – jak stwierdzono w pkt 60 powyżej – Komisja może przypisać odpowiedzialność za naruszenie spółce dominującej, lecz nie ma takiego obowiązku, oraz ze względu na to, że w niniejszej sprawie Komisja przypisała tę odpowiedzialność skarżącej w oparciu o ścisłą wykładnię art. 81 WE, ewentualne stwierdzenie, że Komisja w poprzednich sprawach albo uznała, iż nie należało przypisywać takiej odpowiedzialności, albo że domniemanie wywierania decydującego wpływu zostało potwierdzone dodatkowymi poszlakami, w żadnym wypadku nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, iż w niniejszej sprawie Komisja naruszyła prawo, przypisując odpowiedzialność za naruszenie skarżącej.

97 Po drugie, jeśli chodzi o argumenty skarżącej, jakoby niezależność Arkema France potwierdzało zdecentralizowanie procesu zarządzania w grupie Elf Aquitaine oraz fakt, że skarżąca występowała wyłącznie w charakterze „nieprowadzącej działalności operacyjnej spółki holdingowej", która nie bierze udziału w zarządzaniu działalnością operacyjną swoich spółek zależnych, efektem czego Komisja nie powinna była przypisywać skarżącej odpowiedzialności za naruszenie, tak jak uczyniła w przypadku innej spółki dominującej w decyzji w sprawie surowca tytoniowego Hiszpania, również należy je oddalić jako bezzasadne.

98 Na wstępie należy zauważyć, że z jednej strony stwierdzenie, że skarżąca jest „nieprowadzącą działalności operacyjnej spółką holdingową", nie zostało poparte żadnymi konkretnymi dowodami, z których wynikałoby, iż skarżąca nie wywierała decydującego wpływu na swoją spółkę zależną. Z drugiej strony – jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 60 powyżej – okoliczność, że Komisja w decyzji w sprawie surowca tytoniowego Hiszpania nie przypisała odpowiedzialności za naruszenie spółce dominującej, nie może w żadnym wypadku podważyć ustalenia, że warunki takiego przypisania w zaskarżonej decyzji zostały spełnione.

99 Ponadto w każdym razie w kontekście grupy spółek celem spółki holdingowej jest gromadzenie udziałów w różnych spółkach, a jej rolą jest zapewnienie jednolitego kierowania tymi spółkami. W związku z tym nie można wykluczyć, że skarżąca wywierała decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej, w szczególności poprzez koordynowanie inwestycji finansowych podejmowanych w ramach grupy Elf Aquitaine. Ponadto charakterystyczny dla zarządzania zdecentralizowanego wewnętrzny podział poszczególnych rodzajów działalności skarżącej pomiędzy poszczególne części i wydziały stanowi normalne zjawisko w ramach grup spółek takich jak ta, na czele którego stoi skarżąca. Argument ten w żaden sposób nie obala zatem domniemania, że skarżąca i Arkema France stanowiły jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE.

100 Po trzecie, w zakresie w jakim skarżąca podnosi, że po pierwsze, Arkema France zawsze niezależnie określała swoją strategię handlową na rynku chloranu sodu ze względu na to, iż skarżąca nigdy ani nie podejmowała, ani nie zatwierdzała decyzji w sprawie planu działalności czy budżetu operacyjnego Arkema France, w szczególności tego przeznaczonego na działalność związaną z tym produktem, oraz że spółka ta miała w istocie zdolność do samodzielnego działania na rynku, a także po drugie, że Arkema France była całkowicie niezależna finansowo, ponieważ kontrola, jaką skarżąca sprawowała nad swoją spółką zależną, miała charakter bardzo ogólny, argumenty te również należy oddalić jako bezzasadne.

101 Abstrahując bowiem od okoliczności, że argumenty skarżącej nie zostały poparte żadnymi konkretnymi dowodami, należy przede wszystkim stwierdzić, że fakt, iż skarżąca nigdy ani nie podejmowała, ani nie zatwierdzała decyzji w sprawie planu działalności czy budżetu operacyjnego Arkema France przeznaczonego na prowadzoną przez nią działalność, nie pozwala wykazać, że skarżąca nie mogła takich decyzji zmieniać, uchylać, czy też kontrolować ich wykonywania.

102 Co więcej, nie można wykluczyć, że skarżąca wywierała decydujący wpływ na zachowanie swojej spółki zależnej poprzez koordynowanie w szczególności inwestycji finansowych podejmowanych w ramach grupy Elf Aquitaine.

103 Wreszcie okoliczność – jak skarżąca podkreśliła między innymi w swojej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów (zob. s. 71 tej odpowiedzi) oraz jak wynika z motywu 392 zaskarżonej decyzji – że skarżąca kontrolowała najważniejsze zobowiązania zaciągane przez swoją spółkę zależną, jedynie potwierdza ustalenie Komisji, zgodnie z którym ta spółka nie była niezależna od skarżącej.

104 Po czwarte, argument skarżącej, jakoby Arkema France nie informowała jej o swojej działalności rynkowej, zaś jej sprawozdania finansowe przekazywane skarżącej miały charakter jedynie bardzo ogólny, zgodnie z prawem francuskim i statutami obu spółek, należy oddalić jako bezzasadny. Abstrahując bowiem w tym względzie od faktu, że należy stwierdzić, iż argument ten nie został poparty żadnym konkretnym dowodem, przyznanie przez skarżącą – jak stwierdzono w pkt 103 powyżej – że kontrolowała ona najważniejsze zobowiązania zaciągane przez swoją spółkę, zdaje się podważać ten argument.

105 Po piąte, w zakresie w jakim skarżąca podnosi, że nigdy nie uczestniczyła w naruszeniu, nie wiedziała o nim ani sama nie prowadziła działalności na rynkach niższego i wyższego szczebla wobec rynku chloranu sodu, ani na samym tym rynku, który miał dla niej niewielkie znaczenie, należy stwierdzić, iż tego rodzaju informacje nie

umożliwiają wykazania niezależności Arkema France. Przede wszystkim należy przypomnieć, że – jak wynika z orzecznictwa – okolicznością uprawniającą Komisję do wydania decyzji nakładającej grzywny na spółkę dominującą w grupie spółek nie jest nakłanianie przez nią spółek zależnych do popełnienia naruszenia ani tym bardziej jej uczestnictwo we wspomnianym naruszeniu, lecz fakt, że spółki te stanowią jedno przedsiębiorstwo (zob. ww. w pkt 55 wyrok w sprawie Michelin przeciwko Komisji, pkt 290). Następnie o niczym nie może świadczyć sama oderwana okoliczność, że skarżąca i Arkema France prowadziły działalność na odrębnych rynkach ani też to, że rynek chloranu sodu miał dla skarżącej małe znaczenie. Należy bowiem zauważyć, że w ramach grupy takiej jak ta, na której czele stoi skarżąca, podział zadań stanowi normalne zjawisko, które nie pozwala na obalenie domniemania, zgodnie z którym skarżąca i Arkema France stanowiły jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE. W związku z tym argumenty te należy oddalić jako nieistotne dla sprawy.

106 Po szóste, co się tyczy argumentu skarżącej, zgodnie z którym Komisja de facto odmówiła jej prawa do obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu, uznając, że przedstawione przez nią poszlaki nie pozwalają na wykazanie niezależności Arkema France, należy oddalić jako bezzasadny. Komisja w zaskarżonej decyzji nie tylko bowiem nie podważyła prawa skarżącej do przedstawienia poszlak mogących obalić domniemanie wywierania decydującego wpływu, lecz, co więcej, dopiero po zbadaniu dostarczonego przez skarżącą zbioru poszlak Komisja słusznie uznała – zgodnie ze względami przedstawionymi w pkt 95–105 powyżej – że należące do tego zbioru dowody poszlakowe nie pozwalają na obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu.

107 W świetle wszystkich powyższych względów należy stwierdzić, że Komisja słusznie uznała, iż skarżąca nie przedstawiła dowodów pozwalających na obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu.

108 W związku z powyższym część czwartą zarzutu pierwszego należy oddalić jako częściowo bezzasadną i częściowo nieistotną dla sprawy.

W przedmiocie części piątej, opartej na przekształceniu domniemania wywierania decydującego wpływu w domniemanie niewzruszalne

– Argumenty stron

109 Skarżąca podnosi, że oddalając dostarczony jej zbiór poszlak, Komisja przekształciła domniemanie wywierania decydującego wpływu, które powinno być domniemaniem wzruszalnym, w domniemanie niewzruszalne.

110 W pierwszej kolejności skarżąca podnosi, że przekształcenie domniemania wzruszanego w domniemanie niewzruszalne narusza zasadę domniemania niewinności. Przede wszystkim wspomniane przekształcenie stanowi probatio diabolica, czyli dowód niemożliwy do podważenia, który tym samym jest niedopuszczalny w świetle orzecznictwa. Następnie na rozprawie skarżąca stwierdziła, że tego rodzaju dowód jest sprzeczny z zasadą domniemania niewinności potwierdzoną z jednej strony w Konwencji ochrony praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie w dniu 4 listopada 1950 r. (zwanej dalej „EKPC"), której wykładni dokonał Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 7 października 1988 r. w sprawie Salabiaku przeciwko Francji, seria A nr 141-A, § 28, oraz z drugiej strony w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej ogłoszonej w dniu 7 grudnia 2000 r. w Nicei (Dz.U. C 364, s. 1), która zgodnie z art. 6 ust. 1 akapit pierwszy TUE ma taką samą moc prawną jak traktaty. Wreszcie w odpowiedzi na pytania Sądu zadane na

rozprawie skarżąca stwierdziła, że jej zdaniem ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji jest niezgodny z ww. postanowieniami.

111 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że wskutek działania Komisji przyjęte przez nią w zaskarżonej decyzji domniemanie wywierania decydującego wpływu stało się niewzruszalne.

112 Po pierwsze, z motywów 396 i 412 zaskarżonej decyzji ma wynikać, że Komisja sama uznała, iż obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu jest w praktyce prawie niemożliwe, gdyż Komisja w szczególności stwierdziła, że „domniemanie to prawie w każdym przypadku sprawdza się".

113 Po drugie, Komisja miała odmówić uwzględnienia poszlak, które skarżąca przedstawiła w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu, chociaż Komisja powołuje się na nie w celu potwierdzenia tego domniemania.

114 Po trzecie, z końcowej części motywu 401 zaskarżonej decyzji zdaniem skarżącej wynika, że Komisja błędnie uznaje, iż spółka dominująca powinna ponieść odpowiedzialność za naruszenie, niezależnie od tego, czy ingerowała w działalność swojej spółki zależnej czy nie, od tego, czy pozwalała jej działać swobodnie czy nie i od tego, czy wiedziała o popełnionych przez tę spółkę zależną naruszeniach czy nie.

115 Po czwarte, Komisja nie wyciągnęła jej zdaniem odpowiednich wniosków z tego, że dokonała błędnej interpretacji – do czego przyznała się podczas przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań – uwag Arkema France przedstawionych w dniu 18 października 2004 r. w odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji, które zostało do niej wystosowane w dniu 10 września 2004 r. i w którym Komisja pomyliła Elf Atochem ze skarżącą.

116 Po piąte, w zaskarżonej decyzji Komisja miała powołać się nie na konkretne dowody wskazujące na wywieranie decydującego wpływu skarżącej na politykę handlową Arkema France, lecz na niepodparte dowodami zwykłe twierdzenia, stanowiące kolejne domniemania i przypuszczenia, których Komisja nigdy nie sprawdziła.

117 Po szóste, z faktu oddalenia całego przedstawionego przez skarżącą zbioru poszlak należy jej zdaniem wywnioskować, że Komisja wymaga negatywnych dowodów z dokumentów wskazujących na brak ingerencji spółki dominującej w politykę handlową swojej spółki zależnej.

118 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

119 Skarżąca podnosi w istocie, że oddalając dostarczone jej poszlaki, Komisja przekształciła domniemanie wywierania decydującego wpływu w domniemanie niewzruszalne. Takie domniemanie jest zaś niezgodnie z prawem zarówno w świetle EKPC i Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak i według orzecznictwa sądów Unii Europejskiej i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

120 W tym względzie należy zauważyć, że zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 52 powyżej od skarżącej nie domagano się przedstawienia dowodów potwierdzających brak ingerencji w zarządzanie swojej spółki zależnej, lecz wyłącznie przedstawienia dowodów wystarczających do wykazania, że jej spółka zależna działa na omawianym rynku w sposób autonomiczny.

121 Okoliczność, że jak wynika z analizy części czwartej zarzutu pierwszego (zob. pkt 95–106 powyżej), skarżąca nie przedstawiła w niniejszej sprawie dowodów mogących obalić to domniemanie wywierania decydującego wpływu, nie oznacza zaś, iż domniemania tego w żaden sposób nie można obalić.

122 Z tego względu, po pierwsze, należy oddalić jako nieistotny dla sprawy przedstawiony w pkt 110 powyżej argument skarżącej, zgodnie z którym w istocie przyjęte przez Komisję w zaskarżonej decyzji domniemanie wywierania decydującego wpływu, którego legalność Trybunał potwierdził w ww. w pkt 45 wyroku w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, było sprzeczne z zasadą domniemania niewinności w postaci, w jakiej została z jednej strony potwierdzona w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej i w EKPC oraz z drugiej strony zinterpretowana przez Europejski Trybunał Praw Człowieka i przez sądy Unii. Po drugie, argumenty przedstawione w pkt 111–117 powyżej, zgodnie z którymi w istocie Komisja błędnie uznała, że przedstawione jej przez skarżącą poszlaki świadczyły o tym, iż skarżąca nie wywierała decydującego wpływu na Arkema France, należy oddalić jako bezzasadne, ponieważ – jak stwierdzono w ramach analizy części czwartej zarzutu pierwszego (zob. pkt 95–106 powyżej) – Komisja w zaskarżonej decyzji przypisała skarżącej odpowiedzialność za naruszenie ze względu na to, że żadna z przedstawionych przez skarżącą poszlak nie pozwalała w niniejszej sprawie na wyciągnięcie wniosku, że Arkema France prowadziła działalność na rynku w sposób niezależny.

123 W związku z powyższym należy oddalić jako częściowo bezzasadną i częściowo nieistotną dla sprawy część piątą zarzutu pierwszego oraz zarzut pierwszy w całości.

W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu sześciu zasad podstawowych wynikającym z przypisania skarżącej odpowiedzialności za rozpatrywane zachowanie noszące znamiona naruszenia

124 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja, przypisując jej noszące znamiona naruszenia zachowanie, którego dopuściła się Arkema France, naruszyła sześć zasad podstawowych. Niniejszy zarzut dzieli się zatem na sześć części.

W przedmiocie części pierwszej, opartej na naruszeniu prawa do obrony skarżącej

– Argumenty stron

125 Skarżąca twierdzi w istocie, że jej prawo do obrony zostało naruszone zarówno przed doręczeniem jej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, jak i po jego doręczeniu.

126 W pierwszej kolejności skarżąca podnosi na początku, że sformułowany w motywie 406 zaskarżonej decyzji pogląd Komisji, zgodnie z którym przed doręczeniem skarżącej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów instytucja ta nie miała obowiązku działania względem niej ze szczególną starannością, został odrzucony w orzecznictwie wynikającym z wyroków Trybunału: z dnia 2 października 2003 r. w sprawie C-194/99 P Thyssen Stahl przeciwko Komisji, Rec. s. I-10921; z dnia 21 września 2006 r. w sprawie C-105/04 P Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-8725. Skarżąca uważa bowiem, że przed skierowaniem do niej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów Komisja powinna była skorzystać ze swoich uprawnień dochodzeniowych, aby zebrać bezpośrednio od skarżącej poszlaki potwierdzające przyjęte przez tę instytucję

domniemanie wywierania decydującego wpływu zamiast zadowalać się dowodami dostarczonymi przez Arkema France. Skarżąca wyjaśniła na rozprawie, że obowiązek ten wynika również z wyroku Sądu z dnia 8 lipca 2008 r. w sprawie T-99/04 AC-Treuhand przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1501, oraz z kodeksu najlepszych praktyk Komisji w zakresie prowadzenia postępowań na podstawie art. 101 TFUE i 102 TFUE (zwanego dalej „kodeksem najlepszych praktyk"), który w dniu rozprawy był dostępny na stronie internetowej Komisji.

127 Następnie ponieważ względem skarżącej nie zostały rozpoczęte żadne szczególne czynności dochodzeniowe, została ona w swym przekonaniu pozbawiona prawa do wyjaśnienia, przed wydaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, sposobu, w jaki funkcjonowała grupa Elf Aquitaine, związków łączących ją z Arkema France oraz jej czysto pasywnej roli w zarządzaniu działalnością tej spółki na rynku chloranu sodu. Skarżącej uniemożliwiono również skontrolowanie prawdziwości informacji dostarczonych przez Arkema France, w przedmiocie których spółka ta skierowała wniosek o zachowanie poufności, takich jak np. informacja o wysokości obrotu skarżącej, którą Arkema France podała Komisji w odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji.

128 Ponadto ponieważ dochodzenie dotyczyło okresu po odłączeniu się Arkema France od grupy Elf Aquitaine, które nastąpiło w dniu 18 maja 2006 r., Komisja nie mogła od tej spółki uzyskać pełnej odpowiedzi na postawione jej pytania. Skarżąca została w związku z tym pozbawiona możliwości z jednej strony zmiany postawionych jej zarzutów, której mogła dokonać poprzez wykazanie na etapie dochodzenia, że przypisanie jej naruszenia, którego dopuściła się Arkema France, nie powinno było mieć miejsca, a także z drugiej strony uniknięcia nałożenia na nią dwóch odrębnych grzywien. Na rozprawie skarżąca dodała, że ponieważ pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zostało do niej skierowane w dniu, w którym Arkema France nie była już częścią grupy Elf Aquitain, oraz że od momentu wszczęcia dochodzenia upłynęły już cztery lata, w dniu doręczenia jej wspomnianego pisma skarżąca nie dysponowała już dowodami umożliwiającymi jej przeprowadzenie skutecznej obrony.

129 Wreszcie możliwość obrony skarżącej została osłabiona jeszcze bardziej wskutek zajęcia przez Komisję niespójnych i sprzecznych między sobą stanowisk w decyzji w sprawie AMCA, w decyzji z dnia 31 maja 2006 r. nr C(2006) 2098 wersja ostateczna odnoszącej się do postępowania zgodnie z art. 81 [WE] oraz art. 53 porozumienia EOG (sprawa nr COMP/F/38.645 – Metakrylany) (Dz.U. 2006, L 322, s. 20, zwanej dalej „decyzją w sprawie metakrylanów"), w decyzji w sprawie nadtlenku wodoru i w zaskarżonej decyzji.

130 Skarżąca zauważyła ponadto na rozprawie z jednej strony, że Trybunał w swoich wyrokach: z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-199/92 P Hüls przeciwko Komisji, Rec. s. I-4287; z dnia 22 maja 2008 r. w sprawie C-266/06 P Evonik Degussa przeciwko Komisji i Radzie, niepublikowanym w Zbiorze; z dnia 23 grudnia 2009 r. w sprawie C-45/08 Spector Photo Group i Van Raemdonck, Zb.Orz. s. I-12073, uznał karny charakter grzywien nakładanych w dziedzinie konkurencji, oraz z drugiej strony, że Karta praw podstawowych Unii Europejskiej, która weszła w życie w dniu 1 grudnia 2009 r., zaczęła obowiązywać ze skutkiem natychmiastowym i w związku z tym miała zastosowanie do spraw zawisłych przed Sądem. Skarżąca podnosi w tym zakresie, że ze względu na to, że Komisja błędnie uznała, iż „prawa podstawowe powinny przysługiwać przedsiębiorstwu, a nie każdej poszczególnej osobie prawnej", jej prawa podstawowe zostały naruszone.

131 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że z motywów 402–406 zaskarżonej decyzji wynika, iż Komisja, naruszając tym samym wymogi określone w orzecznictwie, nie przeanalizowała z należytą starannością wszystkich składających się na zbiór poszlak elementów, które skarżąca przedstawiła w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu, ponieważ ograniczyła się do odrzucenia tych informacji na podstawie niepopartych niczym twierdzeń, przypuszczeń i całkowicie teoretycznych domniemywań, które nie odzwierciedlały sposobu, w jaki rzeczywiście funkcjonowała grupa Elf Aquitaine w czasie trwania naruszenia.

132 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

133 Skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła jej prawo do obrony, z jednej strony nie podejmując względem niej, przed skierowaniem pisma w sprawie postawienia zarzutów, żadnych czynności dochodzeniowych, oraz z drugiej strony po doręczeniu skarżącej wspomnianego pisma nie analizując z należytą starannością wszystkich składających się na zbiór poszlak elementów, które przedstawiła w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu.

134 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem poszanowanie prawa do obrony wymaga, aby zainteresowanemu przedsiębiorstwu stworzono w toku postępowania administracyjnego możliwość przedstawienia stanowiska na temat prawdziwości i znaczenia dla sprawy faktów i okoliczności podnoszonych przez Komisję, a także dokumentów, którymi Komisja posługuje się na poparcie zarzutu istnienia naruszenia postanowień traktatu (wyroki Trybunału: z dnia 7 czerwca 1983 r. w sprawach połączonych od 100/80 do 103/80 Musique Diffusion française i in. przeciwko Komisji, Rec. s. 1825, pkt 10; z dnia 6 kwietnia 1995 r. w sprawie C-310/93 P BPB Industries i British Gypsum przeciwko Komisji, Rec. s. I-865, pkt 21).

135 Podobnie jak rozporządzenie Rady nr 17 z dnia 6 lutego 1962 r. pierwsze rozporządzenie wprowadzające w życie art. [81 WE] i [82 WE] (Dz.U. 1962, 13, s. 204), które zostało uchylone i zastąpione przez rozporządzenie nr 1/2003, to ostatnie rozporządzenie przewiduje, w swoim art. 27 ust. 1, że stronom wysyła się pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, które winno przedstawiać w jasny sposób wszystkie istotne okoliczności, na których Komisja opiera się na tym etapie postępowania (ww. w pkt 45 wyrok w sprawach połączonych Aalborg Portland i in. przeciwko Komisji, pkt 67), w celu umożliwienia zainteresowanym rzeczywistego zapoznania się z zachowaniami zarzucanymi im przez Komisję i podjęcia skutecznej obrony przed wydaniem przez Komisję ostatecznej decyzji. Takie pismo w sprawie przedstawienia zarzutów stanowi gwarancję proceduralną stosowania podstawowej zasady prawa wspólnotowego, która wymaga poszanowania prawa do obrony w ramach każdego postępowania (wyrok Trybunału z dnia 3 września 2009 r. w sprawach połączonych C-322/07 P, C-327/07 P i C-338/07 P Papierfabrik August Koehler i in. przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-7191, pkt 35).

136 Zasada ta wymaga w szczególności, by pismo w sprawie przedstawienia zarzutów skierowane przez Komisję do przedsiębiorstwa, na które zamierza ona nałożyć sankcję za naruszenie reguł konkurencji, zawierało istotne okoliczności uwzględnione przeciw temu przedsiębiorstwu, takie jak zarzucane mu czyny, ich kwalifikacja oraz dowody, na których opiera się Komisja, tak by owo przedsiębiorstwo mogło skutecznie przedstawić swe argumenty w ramach wszczętego przeciwko niemu postępowania administracyjnego (zob. ww. w pkt 135 wyrok w sprawach połączonych Papierfabrik August Koehler i in. przeciwko Komisji, pkt 36 i przytoczone tam orzecznictwo).

137 W szczególności pismo w sprawie przedstawienia zarzutów powinno jednoznacznie określać osobę prawną, na którą mogą zostać nałożone grzywny, powinno być skierowane do tej osoby oraz powinno wskazywać, w jakim charakterze występuje ta osoba, której przypisuje się zarzucane czyny (zob. ww. w pkt 135 wyrok w sprawach połączonych Papierfabrik August Koehler i in. przeciwko Komisji, pkt 37, 38).

138 To właśnie poprzez pismo w sprawie przedstawienia zarzutów zainteresowane przedsiębiorstwo zostaje poinformowane o wszystkich istotnych okolicznościach, na których opiera się Komisja na tym etapie postępowania. W konsekwencji, jedynie po przesłaniu pisma w sprawie przedstawienia zarzutów zainteresowane przedsiębiorstwa mogą w pełni skorzystać z prawa do obrony (zob. wyrok Trybunału z dnia 25 stycznia 2007 r. w sprawie C-407/04 P Dalmine przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-829, pkt 59 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 126 wyrok w sprawie AC-Treuhand przeciwko Komisji, pkt 48).

139 Co się tyczy pierwszego zastrzeżenia skarżącej, zgodnie z którym Komisja, nie podejmując względem niej przed skierowaniem do niej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów żadnych czynności dochodzeniowych, naruszyła jej prawo do obrony, należy stwierdzić, że chociaż strony nie przedstawiły Sądowi wspomnianego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, z uwag skarżącej z dnia 27 września 2007 r. w odpowiedzi na to pismo ponad wszelką wątpliwość wynika jednak, że Komisja poinformowała ją, iż w oparciu o domniemanie wywierającego decydującego wpływu zamierza przypisać jej odpowiedzialność za naruszenie Arkema France. Skarżąca wiedziała zatem o zarzucie, który został jej postawiony we wspomnianym piśmie,

i miała możliwość ustosunkowania się do niego, co też rzeczywiście zrobiła na piśmie. Co więcej, skarżąca nie kwestionuje faktu, że podczas przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań umożliwiono jej przedstawienie jej stanowiska w kwestii tego pisma, z której to możliwości rzeczywiście skorzystała.

140 Okoliczność, że Komisja przed skierowaniem do skarżącej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów nie wszczęła względem niej żadnych czynności dochodzeniowych oraz że – jak ponadto zauważyła skarżąca – Komisja w poprzednich decyzjach albo przypisała jej odpowiedzialność za inne naruszenia, których dopuściła się jej spółka zależna, albo nie przypisała jej tej odpowiedzialności, nie może podważyć wniosku, zgodnie z którym Komisja miała prawo poinformować skarżącą o postawionych jej zarzutach po raz pierwszy we wspomnianym piśmie. Skarżącej stworzono bowiem w toku postępowania administracyjnego możliwość przedstawienia jej stanowiska w przedmiocie prawdziwości i znaczenia dla sprawy faktów i okoliczności podnoszonych przez Komisję w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, zarówno w uwagach w odpowiedzi na to pismo, jak i podczas przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań.

141 W związku z powyższym Komisja, nie podejmując wobec skarżącej przed skierowaniem do niej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów żadnych czynności dochodzeniowych, nie naruszyła jej prawa do obrony.

142 Wniosku tego nie podważają pozostałe argumenty skarżącej.

143 Po pierwsze, co się tyczy podniesionego na rozprawie argumentu skarżącej, zgodnie z którym Komisja, błędnie uznając, że prawa podstawowe powinny przysługiwać przedsiębiorstwu, a nie każdej poszczególnej osobie prawnej, naruszyła jej prawa podstawowe uznane zarówno w orzecznictwie wspólnotowym, jak i w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, należy go oddalić jako bezzasadny. Abstrahując bowiem od faktu, że ani z zaskarżonej decyzji, ani z pism Komisji nie wynika, iż instytucja ta sformułowała takie stwierdzenie, należy uznać, że – jak wynika z motywu 66

zaskarżonej decyzji oraz art. 4 sentencji wspomnianej decyzji – Komisja skierowała pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, a także zaskarżoną decyzję zarówno do skarżącej, jak i do Arkema France, co oznacza, że w toku postępowania administracyjnego takiego jak omawiane w niniejszej sprawie Komisja przestrzegała prawa do obrony każdej z tych dwóch spółek.

144 Po drugie, argument, zgodnie z którym z orzecznictwa przytoczonego w pkt 126 powyżej wynika, że Komisja błędnie uznała w niniejszej sprawie, iż nie miała obowiązku działania względem ze szczególną starannością, również należy oddalić jako bezzasadny.

145 Przede wszystkim w ww. w pkt 126 wyroku w sprawie Thyssen Stahl przeciwko Komisji, pkt 31, Trybunał orzekł, że należy stwierdzić, iż Komisja narusza prawo do obrony przedsiębiorstwa, jeśli istnieje możliwość, że z powodu nieprawidłowości, których dopuściła się Komisja, postępowanie administracyjne mogłoby zakończyć się innym wynikiem. W tym samym punkcie Trybunał uznał również, że aby wykazać, iż takie naruszenie miało miejsce, tym, co przedsiębiorstwo musi w wystarczający pod względem prawnym wykazać, nie jest to, że treść decyzji Komisji byłaby inna, lecz jedynie to, że gdyby ta nieprawidłowość nie zaistniała, miałoby ono lepszą możliwość przeprowadzenia swojej obrony, np. dzięki temu, że mogłoby powołać na swoją obronę dokumenty, do których w toku postępowania administracyjnego odmówiono mu dostępu. W niniejszym przypadku należy zaś stwierdzić, że skarżąca nie wykazała, iż okoliczność, że Komisja nie podjęła względem niej przed skierowaniem do niej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów żadnych czynności dochodzeniowych mogła doprowadzić do tego, że stanowisko Komisji w zaskarżonej decyzji byłoby inne. Wbrew temu, co podnosi skarżąca, umożliwiono jej bowiem przedstawienie, na podstawie pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, uwag dotyczących sposobu funkcjonowania grupy Elf Aquitaine, związków łączących skarżącą z Arkema France, a także jej rzekomo biernej roli w zarządzaniu działalnością jej spółki zależnej na rynku chloranu sodu.

146 Następnie w ww. w pkt 126 wyroku w sprawie Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied przeciwko Komisji, pkt 48–50, 56, Trybunał orzekł w szczególności, że nie należy dopuścić do tego, by korzystanie z prawa do obrony zostało w sposób nieodwracalny udaremnione z uwagi na nadmierny czas trwania etapu dochodzenia oraz by taki czas trwania utrudniał dostarczenie dowodów mających zaprzeczyć istnieniu zachowań mogących prowadzić do pociągnięcia zainteresowanych przedsiębiorstw do odpowiedzialności. W niniejszym przypadku należy zaś stwierdzić, że skarżąca nie przedstawiła żadnych konkretnych dowodów na potwierdzenie zarzutu, zgodnie z którym dochodzenie poprzedzającego wydanie zaskarżonej decyzji trwało zbyt długo i tym samym utrudniło jej dostarczenie dowodów mogących obalić domniemanie decydującego wpływu.

147 Na koniec w ww. w pkt 126 wyroku w sprawie AC-Treuhand przeciwko Komisji, pkt 56, Sąd uznał, że Komisja już w chwili podjęcia pierwszej czynności w ramach dochodzenia, w tym w żądaniach udzielenia informacji skierowanych do przedsiębiorstwa, którego to żądanie dotyczy, na podstawie art. 11 rozporządzenia nr 17, ma w szczególności obowiązek poinformować to przedsiębiorstwo między innymi o celu i przedmiocie prowadzonego dochodzenia. W pkt 58 tego wyroku Sąd przypomniał również, że z orzecznictwa wynika, iż nieprawidłowość popełniona przez Komisję może prowadzić do stwierdzenia nieważności ostatecznej decyzji tej instytucji tylko wtedy, gdy nieprawidłowość ta rzeczywiście mogła naruszyć prawo do obrony skarżącej w ramach spornego postępowania. W niniejszej sprawie zaś, abstrahując od okoliczności, że z wyroku tego nie można wywnioskować, iż Komisja ma obowiązek – jak twierdzi skarżąca – podjąć czynności dochodzeniowe względem przedsiębiorstwa jeszcze przed skierowaniem do niego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, jeśli w swej opinii posiada ona także informacje uzasadniające skierowanie takiego pisma, należy również stwierdzić, że skarżąca nie przedstawiła żadnych konkretnych dowodów na potwierdzenie zarzutu, iż została ona z tego powodu pozbawiona możliwości dostarczenia dowodów na to, że nie wywierała decydującego wpływu na Arkema France.

148 Po trzecie, co się tyczy argumentu skarżącej, jakoby Komisja, nie podejmując względem niej żadnych czynności dochodzeniowych, naruszyła kodeks najlepszych praktyk, należy stwierdzić z jednej strony, że kodeks ten, który – zgodnie z jego art. 5 – ma zastosowanie wyłącznie w odniesieniu do spraw będących w toku, począwszy od daty opublikowania go w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, został przyjęty

po wydaniu zaskarżonej decyzji i tym samym nie miał zastosowania do okoliczności będących przedmiotem niniejszej sprawy. Z drugiej strony w każdym wypadku należy stwierdzić, że w pkt 14 tego kodeksu przewidziano, powołując się na ww. w pkt 126 wyrok w sprawie AC-Treuhand przeciwko Komisji, pkt 56, iż „w chwili podjęcia pierwszej czynności w ramach dochodzenia (zazwyczaj skierowania żądania udzielenia informacji lub przeprowadzenia inspekcji) przedsiębiorstwa są informowane o tym, że są przedmiotem dochodzenia wstępnego, a także o celu i przedmiocie tego dochodzenia". W związku z tym bez konieczności wydawania rozstrzygnięcia w przedmiocie mocy prawnej tego kodeksu w każdym razie należy stwierdzić, że kodeks ten nie nakłada na Komisję żadnego obowiązku podjęcia względem przedsiębiorstwa czynności dochodzeniowych przed skierowaniem do niego pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.

149 W związku z powyższym zastrzeżenie pierwsze skarżącej należy oddalić jako bezzasadne.

150 Co się tyczy drugiego zastrzeżenia skarżącej, zgodnie z którym Komisja naruszyła jej prawo do obrony, gdyż nie przeanalizowała z należytą starannością wszystkich składających się na zbiór poszlak elementów, które skarżąca przedstawiła w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu, należy stwierdzić, że z jednej strony – jak zauważyła Komisja – skarżąca nie wskazała żadnej wymienionej w zaskarżonej decyzji okoliczności faktycznej czy prawnej, odnośnie do której nie miała możliwości złożenia wyjaśnień w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Z drugiej strony – odnosząc się do motywów 397–415 zaskarżonej decyzji – należy stwierdzić, że Komisja w sposób pełny i uzasadniony ustosunkowała się do argumentów podniesionych przez Arkema France i skarżącą w uwagach przesłanych w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów. Nie można więc zarzucać Komisji, że ta naruszyła prawo skarżącej do obrony w tym względzie.

151 W związku z powyższym należy oddalić jako bezzasadne zastrzeżenie drugie skarżącej oraz część pierwszą omawianego zarzutu w całości.

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasady równości broni

Argumenty stron

152 Skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła zasadę równości broni. Naruszenie to ma wynikać w niniejszej sprawie z okoliczności, że zamiast przedstawić konkretne dowody, które umożliwiają postawienie w innym świetle okoliczności niniejszej sprawy, tak jak wynika to z dostarczonego przez skarżącą zbioru poszlak, Komisja ograniczyła się do wysunięcia nowych przypuszczeń i domniemań, pomimo tego że – zgodnie z orzecznictwem – skarżąca dostarczyła nowego wiarygodnego wyjaśnienia okoliczności stojącego na przeszkodzie przyjęciu wyjaśnienia, którym posługuje się Komisja.

153 Skarżąca dodała na rozprawie, że okoliczność, iż Komisja zwlekała z wszczęciem względem niej dochodzenia, pociągnęła za sobą naruszenie zasady równości broni ze względu na to, że w przeciwnym razie skarżąca mogła była „zachować dowody" i „przeciwdziałać oskarżeniu ingerowania w działalność swojej spółki zależnej".

154 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

Ocena Sądu

155 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja naruszyła zasadę równości broni, gdyż w chwili, gdy skarżąca dostarczyła zbiór poszlak stanowiący wiarygodne uzasadnienie okoliczności, że Arkema France wykonywała swoją działalność w sposób autonomiczny, Komisja powinna była przedstawić konkretne dowody na potwierdzenie domniemania wywierania decydującego wpływu.

156 Należy przypomnieć, że zasada równości broni, tak jak między innymi zasada kontradyktoryjności, jest tylko konsekwencją samego pojęcia rzetelnego procesu (zobacz analogicznie wyroki Trybunału: z dnia 26 czerwca 2007 r. w sprawie C-305/05 Ordre des barreaux francophones et germanophone i in., Zb.Orz. s. I-5305, pkt 31; z dnia 2 grudnia 2009 r. w sprawie C-89/08 P Komisja przeciwko Irlandii i in., Zb.Orz. s. I-11245, pkt 50; a także z dnia 17 grudnia 2009 r. w sprawie C-197/09 RX-II Poddanie wyjątkowej procedurze ponownego rozpoznania M przeciwko Europejskiej Agencji Leków EMEA, Zb.Orz. s. I-12033, pkt 39, 40). Zasada ta w szczególności wiąże się z obowiązkiem przyznania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy w warunkach niestawiających jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z dnia 27 października 1993 r. w sprawie Dombo Beheer BV przeciwko Niderlandom, seria A nr 274, § 33; z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie Ernst i in. przeciwko Belgii, § 60; a także z dnia 18 kwietnia 2006 r. w sprawie Vezon przeciwko Francji, § 31).

157 W niniejszej sprawie skarżąca – odmiennie do tego, co podnosi – nie znajduje się w sytuacji wyraźnie mniej korzystnej w stosunku do Komisji z tego powodu, że instytucja ta posłużyła się przeciwko niej domniemaniem wywierania decydującego wpływu opartym na istnieniu powiązań kapitałowych z Arkema France.

158 Skoro zatem, po pierwsze – jak zostało stwierdzone w pkt 57 powyżej – Komisja słusznie zastosowała domniemanie, że skarżąca wywierała decydujący wpływ na Arkema France ze względu na to, iż była ona właścicielem niemal całego kapitału zakładowego, oraz po drugie – jak wynika ze stwierdzeń sformułowanych w pkt 139 i 140 powyżej – skarżąca miała możliwość przedstawienia – w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów i podczas przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań – wszystkich okoliczności prawnych i faktycznych mających na celu obalenia tego domniemania, instytucja ta w niniejszej sprawie nie naruszyła zasady równości broni.

159 Podniesiony na rozprawie argument skarżącej, że Komisja naruszyła zasadę równości broni ze względu na to, iż gdyby wszczęła przeciwko niej dochodzenie, skarżąca mogłaby „zachować dowody" na to, że Arkema France prowadziła działalność samodzielnie i w związku z tym „przeciwdziałać oskarżeniom o wywieranie wpływu

na swoją spółkę zależną", należy oddalić jako bezzasadny. Przede wszystkim należy bowiem przypomnieć, że skarżąca, która w chwili gdy Komisja skierowała do Arkema France żądanie udzielenia informacji, czyli w dniu 10 września 2004 r., była jej spółką dominującą, mogła od tego momentu zebrać ewentualne dowody na samodzielność swojej spółki zależnej. Ponadto wysunięty w tym względzie przez skarżącą argument, nie jest podparty żadnym konkretnym dowodem na to, że dowody, które mogłaby ona przedstawić na swoją obronę, zniknęły, lub że zaskarżona decyzja mogłaby być inna, gdyby wszczęto względem niej dochodzenie przed skierowaniem do niej pisma w sprawie przedstawienia zarzutów. Wreszcie w każdym wypadku argument ten nie podważa wniosku – sformułowanego w pkt 158 powyżej – zgodnie z którym skarżąca miała możliwość, w ramach swoich uwag przesłanych w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, a także podczas przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań, przedstawienia okoliczności prawnych i faktycznych mających na celu obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu.

160 W związku z powyższym część drugą zarzutu drugiego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części trzeciej, opartej na naruszeniu domniemania niewinności

– Argumenty stron

161 Skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła zasadę domniemania niewinności, która stanowi prawo podstawowe zagwarantowane w traktacie WE i w art. 6 ust. 2 EKPC.

162 W pierwszej kolejności skarżąca zwraca uwagę, że w motywach 409–411 zaskarżonej decyzji Komisja nałożyła na nią karę za naruszenie art. 81 WE na podstawie domniemania, które nie zostało poparte żadnym konkretnym dowodem, a Komisja zignorowała przedstawione przez skarżącą dowody przeciwne. Takie formalne uznanie odpowiedzialności skarżącej oparte było na zwykłych aluzjach, których stosowanie Sąd potępił w wyroku z dnia 6 października 2005 r. w sprawach połączonych T-22/02 i T-23/02 Sumitomo Chemical i Sumika Fine Chemicals przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4065, pkt 106.

163 Przede wszystkim Komisja powinna była odrębnie i w sposób szczególny wykazać winę z jednej strony Arkema France i z drugiej strony skarżącej. Następnie nie doszłoby w każdym razie do wykazania winy skarżącej ze względu na to, że jej odpowiedzialność została stwierdzona z naruszeniem z jednej strony zasad związanych z przypisywaniem spółce dominującej odpowiedzialności za naruszenia oraz z drugiej strony prawa skarżącej do obrony.

164 Wreszcie na rozprawie skarżąca zauważyła, że brak wszczęcia przeciwko niej dochodzenia świadczy o tym, że była wobec niej uprzedzona. W opinii skarżącej zaskarżona decyzja opiera się na tym nastawieniu, które „utrzymywało się w trakcie toczącego się przed Komisją postępowania, które [jest] dziś całkowicie nie do pogodzenia z wymogami Karty praw podstawowych Unii Europejskiej" ze względu na to, że ostateczna decyzja jest wydawana przez instytucję, która jednocześnie „prowadzi dochodzenie, bada sprawę i wydaje w niej decyzję".

165 W drugiej kolejności skarżąca podnosi najpierw, że Komisja, stosując względem niej automatycznie domniemanie wywierania decydującego wpływu, zastosowała wobec niej niewzruszalne domniemanie winy, co stanowi probatio diablica i jest niedopuszczalne. Skarżąca twierdzi, że zgodnie z orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wszelkie domniemania powinny być obwarowane ograniczeniami zapewniającymi prawo do obrony (zob. wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: ww. w pkt 110 wyrok w sprawie Salabiaku przeciwko Francji, § 28; a także wyrok z dnia 23 lipca 2002 r. w sprawie nr 34619/97 Janosevic przeciwko Szwecji, § 101). Skarżąca podnosi następnie, że zgodnie z orzecznictwem wspólnotowym jakakolwiek

możliwość systematycznego powoływania się na domniemanie winy powinna być wyłączona, zaś wszelkie domniemania winy powinny być możliwe do skutecznego obalenia przez osoby, przeciwko którym zostały one przyjęte.

166 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

167 Skarżąca twierdzi w istocie, że Komisja naruszyła zasadę domniemania niewinności ze względu na to, iż nałożyła na nią karę za naruszenie, którego dopuściła się Arkema France, z jednej strony nie potwierdzając domniemania wywierania decydującego wpływu i pomijając przedstawiony przez skarżącą zbiór poszlak, które według niej mogły obalić to domniemanie, oraz z drugiej strony naruszając jej prawo do obrony.

168 Zgodnie z orzecznictwem domniemanie niewinności oznacza, że każdego oskarżonego o popełnienie czynu zagrożonego karą uważa się za niewinnego do czasu udowodnienia mu winy zgodnie z ustawą. Zasada ta wyklucza jakiekolwiek formalne stwierdzenie, a nawet samą aluzję w sprawie odpowiedzialności oskarżonego o popełnienie danego naruszenia w decyzji kończącej postępowanie w sprawie, bez uprzedniego zapewnienia mu wszelkich gwarancji normalnie przysługujących w wykonywaniu prawa do obrony w postępowaniu prowadzonym w zwykłym trybie, zakończonym wydaniem rozstrzygnięcia co do istoty sprawy (wyrok Sądu z dnia 12 października 2007 r. w sprawie T-474/04 Pergan Hilfsstoffe für industrielle Prozesse przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-4225, pkt 76).

169 W niniejszej sprawie bezsporne jest, że spółka zależna skarżącej przyznała się do popełnienia omawianego naruszenia. Następnie – jak stwierdzono w pkt 57 powyżej – Komisja słusznie posłużyła się w zaskarżonej decyzji domniemaniem, że

skarżąca ponosiła odpowiedzialność za zachowanie swojej spółki zależnej ze względu na to, iż była właścicielem 97% jej kapitału zakładowego. Ponieważ – jak stwierdzono w pkt 107 powyżej – skarżąca nie obaliła domniemania wywierania decydującego wpływu, Komisja słusznie przypisała jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie.

170 Ponadto – jak stwierdzono w ramach rozpatrywania części pierwszej zarzutu drugiego, opartej na rzekomym naruszeniu praw skarżącej do obrony (zob. pkt 139, 140 powyżej) – skarżącej stworzono w toku postępowania administracyjnego możliwość przedstawienia stanowiska na temat prawdziwości i znaczenia dla sprawy faktów i okoliczności podniesionych przez Komisję w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, zarówno w uwagach w odpowiedzi na to pismo, jak i podczas przesłuchania przed funkcjonariuszem ds. przesłuchań, efektem czego zapewniono jej wszelkie gwarancje związane z wykonywaniem prawa do obrony w prowadzonym w zwykłym trybie postępowaniu, zakończonym wydaniem rozstrzygnięcia co do istoty sprawy.

171 Wreszcie – jak stwierdzono w ramach rozpatrywania części piątej zarzutu pierwszego (zob. pkt 121 powyżej) – okoliczność, że skarżąca nie przedstawiła w niniejszej sprawie dowodów mogących obalić domniemanie wywierania decydującego wpływu, nie oznacza, iż domniemania tego w żaden sposób nie można obalić, oraz że – jak twierdzi skarżąca – Komisja zastosowała wobec niej niewzruszalne domniemanie winy, co stanowi probatio diablica, czy też że Komisja ukarała skarżącą na podstawie „uprzedzenia", którego skarżąca nie miała możliwości zmienić.

172 Z powyższego wynika, że powołując się na domniemanie wywierania decydującego wpływu skarżącej na jej spółkę zależną, Komisja nie naruszyła zasady domniemania niewinności.

173 Ponadto w zakresie w jakim skarżąca podniosła w istocie na rozprawie, że zasada domniemania niewinności – potwierdzona w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej – została w niniejszej sprawie naruszona ze względu na to, iż Komisja jest instytucją która „prowadzi dochodzenie, bada sprawę i wydaje w niej decyzję", należy stwierdzić, że – jak na rozprawie podniosła Komisja – podniesienie tego zastrzeżenia było spóźnione, gdyż zostało ono po raz pierwszy przedstawione na etapie rozprawy i nie można go uznać za rozszerzenie niniejszego zarzutu w postaci, w jakiej został podniesiony wcześniej w skardze, a zgodnie z którym domniemanie wywierania decydującego wpływu, na którym oparła się Komisja w zaskarżonej decyzji, jest sprzeczne z zasadą domniemania niewinności. Zgodnie z art. 48 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem zastrzeżenie to należy zatem odrzucić jako niedopuszczalne.

174 W związku z powyższym część trzecią zarzutu drugiego należy częściowo oddalić jako bezzasadną i częściowo odrzucić jako niedopuszczalną.

W przedmiocie części czwartej, opartej na naruszeniu zasady odpowiedzialności za własne czyny i indywidualizacji kar

– Argumenty stron

175 Skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła zasadę odpowiedzialności osobistej i będącą wynikającą z niej zasadę indywidualizacji kar, ze względu na z jednej strony przyjęcie istnienia i odpowiedzialności przedsiębiorstwa, które skarżąca rzekomo tworzyła wraz z Arkema France, oraz z drugiej strony nałożenie na nią, po pierwsze, grzywny, do której zapłaty została ona zobowiązana solidarnie z Arkema France, oraz po drugie, grzywny, która została na nią nałożona z tytułu odpowiedzialności osobistej, podczas gdy wobec braku konkretnych dowodów potwierdzających domniemanie wywierania decydującego wpływu Komisja powinna była uznać, że ma do czynienia z dwoma odrębnymi podmiotami gospodarczymi. Naruszenie tych dwóch zasad

mają potwierdzać motywy 313 i 315 zaskarżonej decyzji, które odwołują się do pojęć współsprawcy i sprawcy naruszenia. Komisja niesłusznie zatem zdaniem skarżącej uznała ją za współsprawcę omawianego naruszenia.

176 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

177 Skarżąca podnosi w istocie, że przypisując jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie Komisja naruszyła zasady odpowiedzialności za własne czyny i indywidualizacji kar.

178 Zgodnie z zasadą indywidualizacji kar i sankcji osoba fizyczna lub prawna ponosi odpowiedzialność wyłącznie za czyny, które jej się indywidualnie zarzuca (wyrok Sądu z dnia 13 grudnia 2001 r. w sprawach połączonych T-45/98 i T-47/98 Krupp Thyssen Stainless i Acciai speciali Terni przeciwko Komisji, Rec. s. II-3757, pkt 63), przy czym zasada ta znajduje zastosowanie we wszystkich postępowaniach administracyjnych, które mogą prowadzić do nałożenia sankcji na podstawie reguł konkurencji (wyrok Sądu z dnia 4 lipca 2006 r. w sprawie T-304/02 Hoek Loos przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1887, pkt 118).

179 Mimo to – jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 45–50 powyżej – zasadę tę należy pogodzić z pojęciem przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 81 WE. Jeśli bowiem tego rodzaju podmiot gospodarczy narusza zasady konkurencji, to musi odpowiedzieć za to naruszenie zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej.

180 Tymczasem – jak stwierdzono już w pkt 105 powyżej – okolicznością uprawniającą Komisję do wydania decyzji nakładającej grzywny na spółkę dominującą w grupie przedsiębiorstw nie jest nakłanianie przez nią spółek zależnych do popełnienia naruszenia ani tym bardziej jej uczestnictwo we wspomnianym naruszeniu, lecz fakt, że spółki te stanowią jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE (zob. podobnie ww. w pkt 55 wyrok w sprawie Michelin przeciwko Komisji, pkt 292). W związku z tym skarżąca została zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej ukarana za naruszenie, co do którego uznaje się, że zostało popełnione przez nią samą z uwagi na więzy ekonomiczne i prawne łączące ją z Arkema France, które pozwalały jej wpływać na zachowanie rynkowe tej spółki.

181 Z powyższego wynika, że przypisanie skarżącej odpowiedzialności za omawiane naruszenie nie narusza zasady indywidualizacji kar i sankcji.

182 Z tego względu argument skarżącej, zgodnie z którym z motywów 313 i 315 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja niesłusznie uznała ją za współsprawcę lub sprawcę naruszenia, należy oddalić jako bezzasadny. Abstrahując bowiem od okoliczności, że we wspomnianych motywach Komisja nigdzie nie kwalifikuje skarżącej w ten sposób, w szczególności z motywów 367–375 w związku z motywami 386, 387, 396 i 415 zaskarżonej decyzji jasno wynika, że Komisja uznała, iż ze względu na to, że skarżąca wywierała decydujący wpływ na Arkema France oraz że spółki te stanowiły tym samym jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, spółki te, stanowiąc jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, które dopuściło się naruszenia, muszą zostać pociągnięte za nie do odpowiedzialności.

183 W związku z powyższym cześć czwartą zarzutu drugiego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części piątej, opartej na naruszeniu zasady legalności kar

– Argumenty stron

184 Skarżąca podnosi, że naruszając zasady odpowiedzialności za własne czyny i indywidualizacji kar, Komisja naruszyła zasadę legalności kar. Skarżąca twierdzi, że została ukarana pomimo braku jakichkolwiek przepisów prawnych przewidujących karę za naruszenie, które nie zostało udowodnione przedsiębiorstwu. Z jednej strony art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 dopuszcza możliwość nałożenia przez Komisję grzywny wyłącznie na przedsiębiorstwa „które biorą udział w naruszeniu". Z drugiej strony wytyczne przewidują, że Komisja może korzystać ze swoich uprawnień do nakładania kar wyłącznie „w granicach przewidzianych [przez rozporządzenie nr 1/2003]".

185 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

186 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja naruszyła zasadę legalności kar nakładając na nią karę, która nie została przewidziana w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 ani w wytycznych.

187 Zgodnie z orzecznictwem zasada legalności kar wymaga, aby prawo jasno określało naruszenia i związane z nimi kary. Warunek ten jest spełniony, jeśli zainteresowany na podstawie treści przepisu i w razie potrzeby na podstawie wykładni dokonanej przez sądy jest w stanie określić, jakie działania i zaniechania grożą pociągnięciem go do odpowiedzialności karnej (ww. w pkt 130 wyrok w sprawie Evonik Degussa przeciwko Komisji i Radzie, pkt 39).

188 Należy stwierdzić, że zgodnie z art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 i art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 Komisja może w drodze decyzji nakładać grzywny na przedsiębiorstwa, które dopuściły się w szczególności naruszenia przepisów art. 81 WE.

189 W niniejszej sprawie, mając na uwadze przepisy przytoczone w pkt 188 powyżej oraz ze względu na to, iż stwierdzone zostało, że skarżąca i jej spółka zależna Arkema France tworzyły jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, Komisja, nie naruszając zasady legalności kar, mogła – zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 50 powyżej – nałożyć grzywnę na osoby prawne wchodzące w skład tego przedsiębiorstwa.

190 W związku z powyższym, część piątą zarzutu drugiego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części szóstej, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania.

– Argumenty stron

191 Skarżąca podnosi, że w niniejszej sprawie w dwójnasób naruszono zasadę równego traktowania, która zgodnie z orzecznictwem wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w sposób odmienny.

192 W pierwszej kolejności skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania ze względu na to, iż w decyzji w sprawie nadtlenków organicznych skarżącej

nie przypisano odpowiedzialności za naruszenie, w którym brała udział Arkema France mimo tego, że w czasie trwania naruszenia będącego przedmiotem decyzji w tamtej sprawie grupa Elf Aquitaine była zarządzana w ten sam sposób, jak w czasie trwania naruszenia będącego przedmiotem zaskarżonej decyzji. Skarżąca dodaje w tym względzie, że Komisja naruszyła także zasadę pewności prawa.

193 Skarżąca zwraca w szczególności uwagę, że należy oddalić argumenty Komisji, zgodnie z którymi okoliczność, iż we wcześniejszej decyzji instytucja ta nie przypisała skarżącej odpowiedzialności za naruszenie, nie stoi na przeszkodzie temu, by takiego przypisania dokonać w zaskarżonej decyzji, że Komisji przysługuje szeroki zakres swobodnego uznania w kwestii nakładania grzywien, a także że Komisja nie jest związana swoją wcześniejszą praktyką administracyjną. Po pierwsze, brakiem konsekwencji cechuje się sytuacja, w której Komisja mogłaby w identycznych sytuacjach przypisać skarżącej odpowiedzialność za naruszenie lub też nie przypisać tej odpowiedzialności. Po drugie, tego rodzaju prawo nie wchodzi w zakres przysługujących Komisji uprawnień dyskrecjonalnych przyznanych jej w celu zagwarantowania, że reguły konkurencji są skutecznie stosowane, lecz ma po prostu arbitralny charakter, i brak możliwości przeprowadzenia przez sądy Unii jego kontroli.

194 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że naruszona została zasada równego traktowania między z jednej strony nią a z drugiej strony Akzo Nobel i ELSA. Skarżąca twierdzi w tym zakresie, że w motywach 378–382 i 481–483 zaskarżonej decyzji, pomimo tego że Komisja przyjęła zbiór konkretnych poszlak w celu potwierdzenia domniemania wywierania decydującego wpływu w odniesieniu do EKA i ELSA, nie powołała się na takie konkretne poszlaki dotyczące skarżącej w celu przypisania jej naruszenia, którego dopuściła się Arkema France. Nic tymczasem nie uzasadnia takiej różnicy w traktowaniu.

195 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

196 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem poszanowanie zasady równego traktowania wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w sposób odmienny, a sytuacje odmienne nie były traktowane w sposób identyczny, chyba że jest to obiektywnie uzasadnione (zob. w szczególności wyrok Trybunału z dnia 3 maja 2007 r. w sprawie C-303/05 Advocaten voor de Wereld, Zb.Orz. s. I-3633, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).

197 Co się tyczy pierwszego zastrzeżenia skarżącej, zgodnie z którym Komisja, nie przypisując jej odpowiedzialności za naruszenie będące przedmiotem decyzji w sprawie nadtlenków organicznych, naruszyła zarówno zasadę równego traktowania, jak i zasadę pewności prawa, należy oddalić je jako bezzasadne. Z jednej strony bowiem, skoro Komisja w czasie między wydaniem decyzji w sprawie nadtlenków organicznych i zaskarżonej decyzji przypisała już skarżącej odpowiedzialność za naruszenia stwierdzone w trzech decyzjach, a konkretnie w decyzji w sprawie AMCA, w decyzji w sprawie nadtlenku wodoru oraz w decyzji w sprawie metakrylanów, nie mogła ona pominąć warunków, w których dokonała tego przypisania. Z drugiej strony należy przypomnieć, że – jak zostało stwierdzone w pkt 60 powyżej – ze względu na to, że Komisja może, lecz nie musi, przypisywać naruszenia spółce dominującej oraz że warunki tego przypisania zostały w niniejszej sprawie spełnione, fakt, że Komisja nie dokonała tego przypisania w decyzji w sprawie nadtlenków organicznych, sam w sobie nie może zobowiązywać Komisji do stosowania tej samej oceny w zaskarżonej decyzji.

198 Również należy oddalić jako bezzasadny argument skarżącej, zgodnie z którym okoliczność, że Komisji przysługuje zakres swobodnego uznania pozwalający jej przypisać naruszenie, którego dopuściła się spółka zależna, spółce dominującej, ma charakter arbitralny. Chociaż zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 60 powyżej Komisji przysługuje zakres swobodnego uznania, jeśli chodzi o możliwość przypisania spółce dominującej odpowiedzialności za naruszenie, niemniej jednak podjęta przez nią decyzja o dokonaniu takiego przypisania nie pozostaje, jak w niniejszej

sprawie, poza kontrolą sądów Unii, które mają obowiązek zbadać, czy warunki takiego przypisania zostały spełnione.

199 W związku z powyższym pierwsze zastrzeżenie skarżącej należy oddalić jako bezzasadne.

200 Co się tyczy drugiego zastrzeżenia skarżącej, zgodnie z którym w zaskarżonej decyzji potraktowano ją w sposób dyskryminujący względem Akzo Nobel i ELSA, ponieważ – w odróżnieniu od tych dwóch spółek – Komisja nie powołała się w celu przypisania skarżącej odpowiedzialności za omawiane naruszenie na dotyczące jej konkretne dowody, należy je oddalić jako bezzasadne.

201 Z jednej strony zastrzeżenie to opiera się na błędnym rozumieniu zaskarżonej decyzji. Tak samo bowiem jak Komisja przedstawiła dodatkowe przesłanki przemawiające za przyjęciem domniemania wywierania decydującego wpływu przez Akzo Nobel na jej spółkę zależną EKA (motyw 378 zaskarżonej decyzji) i przez ELSA na jej spółkę zależną Finnish Chemicals (motyw 481 zaskarżonej decyzji), instytucja ta powołała się również na przesłanki przemawiające za przyjęciem domniemania wywierania przez skarżącą decydującego wpływu na Arkema France (motyw 386 zaskarżonej decyzji).

202 Z drugiej strony, nawet jeśli w zaskarżonej decyzji Komisja potwierdziła domniemanie wywierania decydującego wpływu wyłącznie względem Akzo Nobel i jej spółki zależnej EKA oraz względem ELSA i jej spółki zależnej Finnish Chemicals, nie uczyniła tego zaś względem skarżącej i jej spółki zależnej, nie podważałoby to legalności tej decyzji. Jak bowiem wynika z pkt 77 powyżej, Komisja nie miała obowiązku potwierdzać tego domniemania, gdyż Elf Aquitaine była właścicielem niemal całości kapitału zakładowego swojej spółki zależnej. Z tego względu nawet zakładając, iż przedsiębiorstwa te znajdowały się w sytuacji porównywalnej, fakt, że Komisja postanowiła potwierdzić domniemanie wywierania decydującego wpływu względem

jedynie niektórych z tych przedsiębiorstw, nie może skutkować stwierdzeniem nieważności zaskarżonej decyzji.

203 W związku z powyższym należy oddalić jako bezzasadne drugie zastrzeżenie skarżącej oraz część szóstą w całości.

204 Ponieważ wszystkie sześć części zarzutu drugiego należy oddalić jako częściowo bezzasadne i częściowo niedopuszczalne lub też odrzucić jako częściowo nieistotne dla sprawy, zarzut ten należy oddalić w całości.

W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na przeinaczeniu przedstawionego przez skarżącą zbioru poszlak

Argumenty stron

205 Skarżąca podnosi, iż z uzasadnienia, na które – w motywach 400–404 zaskarżonej decyzji – powołuje się Komisja w celu oddalenia przedstawionego przez nią zbioru poszlak, wynika, że pewne dowody zostały przeinaczone przez Komisję, która posłużyła się niczym niepopartymi wnioskami, przypuszczeniami i domniemaniami. Co więcej, sformułowane w motywie 404 zaskarżonej decyzji twierdzenie Komisji, zgodnie z którym okoliczności niniejszej sprawy odpowiadały tym przypuszczeniom, potwierdzają fakt, że dowody te zostały przez Komisję przeinaczone.

206 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.

Ocena Sądu

207 Na wstępie należy stwierdzić, że skarżąca nie przedstawiła na poparcie tego zarzutu żadnych konkretnych dowodów potwierdzających twierdzenie, jakoby Komisja przeinaczyła przedstawiony przez nią zbiór poszlak mający na celu obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu. Następnie w zakresie w jakim skarżąca podnosi w istocie, że Komisja błędnie uznała, iż przedstawiony przez nią zbiór poszlak nie obala tego domniemania wywierania decydującego wpływu, należy stwierdzić, że zarzut ten stanowi powtórzenie części czwartej zarzutu pierwszego i tym samym należy go oddalić z tych samych powodów, które zostały wymienione w pkt 95–107 powyżej, gdzie stwierdzono, że przedstawiony przez skarżącą zbiór przesłanek nie pozwala na obalenie tego domniemania.

208 W związku z powyższym zarzut trzeci należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu czwartego, opartego na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia zaskarżonej decyzji

209 Skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja zawiera trzy sprzeczności, które winny pociągnąć za sobą jej unieważnienie. W odpowiedzi na pytania Sądu zadane na rozprawie skarżąca potwierdziła, że powołuje się w tym względzie na brak uzasadnienia. Zarzut ten składa się z trzech części.

W przedmiocie części pierwszej, opartej na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia, jeśli chodzi o zastosowanie pojęcia przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE.

– Argumenty stron

210 Skarżąca podnosi, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji jest wewnętrznie sprzeczne, jeśli chodzi o zastosowanie pojęcia przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE.

211 W pierwszej kolejności skarżąca zwraca uwagę, że chociaż z motywów 1 i 320 zaskarżonej decyzji wynika, iż Komisja uznała, że jej adresaci zostali ukarani z powodu swojego uczestnictwa w omawianym naruszeniu, jednocześnie w motywach 69, 384 i 385 tej decyzji Komisja, przecząc sama sobie, twierdzi, że skarżąca nigdy nie brała udziału w omawianym naruszeniu.

212 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że zaskarżona decyzja zawiera wewnętrznie sprzeczne uzasadnienie, jeśli chodzi o pojęcie „zakres działalności" przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE, którym posłużyła się Komisja.

213 Po pierwsze, Komisja, w motywach 16 i 385 zaskarżonej decyzji określiła Arkema France jako przedsiębiorstwo, które jako jedyne ponosi odpowiedzialność za naruszenie, podczas gdy w motywach 375 i 415 tej decyzji, Komisja uznała, że naruszenie, którego dopuściła się Arkema France, należy przypisać skarżącej.

214 Po drugiej, zaskarżona decyzja ma zawierać wewnętrznie sprzeczne uzasadnienie, jeśli chodzi o ustalenie wysokości dwóch nałożonych na nią grzywien. Skarżąca podnosi w tym względzie, że za podstawę nałożonej na nią przez Komisję w zaskarżonej decyzji grzywny uznano jej odpowiedzialność osobistą, choć skarżąca nie brała udziału w naruszeniu i o nim nie wiedziała, oraz że dwie nałożone na nią grzywny zostały obliczone w oparciu o dane dotyczące wyłącznie Arkema France, na które skarżąca nie mogła mieć żadnego wpływu.

215 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

216 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że uzasadnienie wymagane w art. 253 WE musi odpowiadać charakterowi przedmiotowego aktu prawnego oraz musi przedstawiać jasno i jednoznacznie sposób rozumowania instytucji, która wydała akt, umożliwiając zainteresowanym zapoznanie się z podstawami przyjętego aktu, a właściwemu sądowi dokonanie kontroli. Nie ma wymogu, aby uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne aspekty faktyczne i prawne, gdyż kwestię, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi wspomnianego art. 253 WE, należy oceniać nie tylko ze względu na jego brzmienie, ale również ze względu na jego kontekst, jak i całość zasad prawnych regulujących przedmiotową dziedzinę (zob. wyrok Trybunału z dnia 2 kwietnia 1998 r. w sprawie C-367/95 P Komisja przeciwko Sytraval i Brink's France, Rec. str. I-1719, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo; ww. w pkt 178 wyrok w sprawie Hoek Loos przeciwko Komisji, pkt 58).

217 Z utrwalonego orzecznictwa wynika też, że jeżeli decyzja wydana na podstawie art. 81 WE dotyczy wielu adresatów i stwarza problem przypisania naruszenia, musi ona zawierać wystarczające uzasadnienie względem każdego z adresatów, w szczególności względem tych z nich, którzy zgodnie z tą decyzją ponoszą odpowiedzialność za owo naruszenie (wyrok Sądu z dnia 28 kwietnia 1994 r. w sprawie T-38/92 AWS

Benelux przeciwko Komisji, Rec. s. II-211, pkt 26). Aby jednak uznać, że decyzja Komisji jest wystarczająco uzasadniona względem spółek dominujących w stosunku do spółek zależnych, które dopuściły się naruszenia, powinna ona szczegółowo przedstawiać względy mogące uzasadniać możliwość przypisania tym spółkom tego naruszenia (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-327/94 SCA Holding przeciwko Komisji, Rec. p. II-1373, pkt 80.)

218 W niniejszej sprawie bez potrzeby analizowania poszczególnych motywów zaskarżonej decyzji, na które powołuje się skarżąca, należy stwierdzić, iż z motywów 386 i 387 zaskarżonej decyzji, przedstawionych w pkt 41 i 42 powyżej, z całkowitą pewnością wynika, że Komisja postanowiła przypisać skarżącej odpowiedzialność za naruszenie, którego dopuściła się Arkema France i nałożyć na nią grzywnę na podstawie stwierdzenia, iż skarżąca i Arkema France tworzyły jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE.

219 Gdyby nawet zaś ta wewnętrzna sprzeczność uzasadnienia zaskarżonej decyzji, na którą powołuje się skarżąca, potwierdziła się, faktem pozostaje, że uzasadnienie zawarte w tej decyzji umożliwiło, po pierwsze, zapoznanie się skarżącej z względami uzasadniającymi jej ukaranie i nałożenie na nią grzywien, o czym świadczy fakt, że skarżąca w swoich dwóch pierwszych zarzutach kwestionuje w szczególności legalność zaskarżonej decyzji, w zakresie w jakim Komisja przypisała jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie, a w swoim zarzucie ósmym i dziewiątym okoliczność, że odpowiedzialność za zapłatę jednej grzywny została na nią nałożona solidarnie z Arkema France, podczas gdy druga grzywna zaś została na nią nałożona z tytułu odpowiedzialności osobistej, oraz następnie przeprowadzenie kontroli przez Sąd.

220 Jako bezzasadny należy oddalić argument, w którym skarżąca podnosi wewnętrzną sprzeczność uzasadnienia wynikającą z faktu, że grzywny, które zostały na nią nałożone w art. 2 lit. c) i e) zaskarżonej decyzji, zostały obliczone na podstawie „danych dotyczących wyłącznie" Arkema France. W tym zakresie należy bowiem stwierdzić, że abstrahując od okoliczności, iż skarżąca nie wskazała powodu, dla którego sposób ustalania grzywien jest wewnętrznie sprzeczny, fakt nałożenia na nią grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej oraz to, że wysokość tej grzywny została ona ustalona na podstawie danych dotyczących Arkema France, wynika bezpośrednio ze stosowania wytycznych i nie wymaga żadnego szczegółowego uzasadnienia w zaskarżonej

decyzji. W tych okolicznościach część pierwszą zarzutu czwartego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej, opartej na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia zaskarżonej decyzji, jeśli chodzi o posiadanie przez skarżącą wiedzy na temat omawianego naruszenia

– Argumenty stron

221 Skarżąca podnosi, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji jest wewnętrznie sprzeczne, jeśli chodzi o posiadanie przez skarżącą wiedzy na temat naruszenia, którego dopuściła się Arkema France. W pierwszej bowiem kolejności Komisja przyznała w tej decyzji, że skarżąca musiała być informowana o prowadzonej przez Arkema France działalności ze względu na to, że spółki te zatrudniały te same osoby, a następnie – w motywie 401 zaskarżonej decyzji – Komisja, przeciwnie, stwierdziła, że skarżąca mogła nie wiedzieć o antykonkurencyjnych działaniach swojej spółki zależnej.

222 Komisja nie zgadza się z argumentacją skarżącej.

– Ocena Sądu

223 W zakresie w jakim skarżąca utrzymuje, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji było w pewnym zakresie wewnętrznie sprzeczne, jeśli chodzi o posiadanie przez skarżącą

wiedzy na temat omawianego naruszenia, należy stwierdzić, iż nawet gdyby te twierdzenia okazały się prawdziwe, pozostałoby to bez wpływu na okoliczność, że to z uwagi na fakt, iż Arkema France i skarżąca stanowiły jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE, Komisja – zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 45–55 powyżej – mogła przypisać skarżącej odpowiedzialność za omawiane naruszenie, niezależnie od tego, czy posiadała ona wiedzę na temat naruszenia, czy też bezpośrednio brała w nim udział, czego Komisja nie miała obowiązku wykazywać. W związku z tym ewentualna wewnętrzna sprzeczność uzasadnienia zaskarżonej decyzji byłaby w każdym razie w tym względzie bez znaczenia dla legalności zaskarżonej decyzji.

224 W związku z powyższym część drugą zarzutu czwartego należy oddalić jako nieistotną dla sprawy.

W przedmiocie części trzeciej, opartej na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia, jeśli chodzi o charakter kontroli, którą spółka dominująca sprawuje nad swoją spółką zależną, w celu przypisania jej naruszenia, którego dopuściła się ta spółka

– Argumenty stron

225 Skarżąca podnosi podwójną sprzeczność uzasadnienia zaskarżonej decyzji.

226 W pierwszej kolejności skarżąca podnosi, że Komisja słusznie przyznała – w motywie 407 zaskarżonej decyzji – iż przypisanie spółce dominującej odpowiedzialności za naruszenie jest uzależnione od udowodnienia, że spółka ta sprawowała rzeczywistą kontrolę nad polityką handlową jej spółki zależnej. Tymczasem z przeprowadzonej

przez Komisję analizy przedstawionego przez skarżącą zbioru poszlak – jak wynika z motywów 403 i 404 zaskarżonej decyzji – wynika, że Komisja rozszerzyła zakres tej sprawowanej przez skarżącą nad swoją spółką zależną kontroli poza politykę handlową tej spółki.

227 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że motywy 403 i 404 zaskarżonej decyzji są sprzeczne z jej motywem 413, w którym Komisja stwierdza, że w decyzji w sprawie nadtlenku wodoru oparła się wyłącznie na domniemaniu wywierania przez skarżącą decydującego wpływu na politykę handlową jej spółki zależnej.

228 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

– Ocena Sądu

229 W swoich dwóch zastrzeżeniach skarżąca podnosi w istocie, że uzasadnienie zaskarżonej decyzji zawiera sprzeczności, jeśli chodzi o charakter kontroli, którą spółka dominująca musi sprawować nad swoją spółką zależną, aby Komisja mogła przypisać jej odpowiedzialność za naruszenie.

230 W niniejszej sprawie należy stwierdzić, że nawet gdyby okazało się, że względy uzasadniające zaskarżoną decyzję są wzajemnie sprzeczne, nie miałoby to wpływu na stwierdzenie, zgodnie z którym Komisja nie naruszyła spoczywającego na niej w tym względzie obowiązku uzasadnienia, ponieważ z jednej strony – jak wynika z analizy części czwartej zarzutu pierwszego (zob. pkt 95–107 powyżej), skarżącej stworzono możliwość zapoznania się z tymi względami, które doprowadziły Komisję do wyciągnięcia wniosku, że przedstawione przez skarżącą poszlaki nie pozwoliły na obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu i tym samym na podważenie

legalności tej decyzji, oraz z drugiej strony Sąd miał możliwość przeprowadzenia ich kontroli.

231 W związku z powyższym należy oddalić jako bezzasadną część trzecią zarzutu czwartego oraz zarzut czwarty w całości jako częściowo bezzasadny i częściowo nieistotny dla sprawy.

W przedmiocie zarzutu piątego, opartego na naruszeniu zasady dobrej administracji

Argumenty stron

232 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja naruszyła zasadę dobrej administracji.

233 W pierwszej kolejności skarżąca podnosi, że Komisja nie zbadała starannie i bezstronnie wszystkich istotnych okoliczności faktycznych sprawy, w szczególności zaś informacji, które skarżąca przedstawiła w swoich uwagach przesłanych w odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, z których jasno i dokładnie wynikało, że działalność rynkowa Arkema France była prowadzona w sposób niezależny. Co więcej, Komisja nie przeprowadziła indywidualnej i konkretnej analizy sytuacji skarżącej.

234 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że zasada dobrej administracji nakłada na Komisję obowiązek stosowania w stosunku do przedsiębiorstw tych samych reguł, które stosuje w stosunku do siebie samej. W motywie 358 zaskarżonej decyzji Komisja przypomniała zaś, że miała prawo oprzeć się na zbiorze przesłanek, aby wykazać popełnienie naruszenia, choć de facto odmówiła skarżącej tego sposobu przeprowadzania

dowodu w niniejszej sprawie. Skarżąca odsyła w tym względzie do części czwartej i piątej zarzutu pierwszego.

235 W trzeciej kolejności skarżąca podnosi, że – wbrew temu, co twierdziła Komisja w motywie 314 zaskarżonej decyzji – zasada dobrej administracji wymaga, jak skarżąca podkreśliła w swojej odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów, aby Komisja wstrzymała się z wydaniem zaskarżonej decyzji do momentu wydania przez Sąd wyroku w sprawie skarg, które skarżąca wniosła przeciwko decyzji w sprawie AMCA, przeciwko decyzji w sprawie nadtlenku wodoru i przeciwko decyzji w sprawie metakrylanów. Skarżąca przypomina w tym zakresie, że zgodnie z wyrokiem Sądu z dnia 21 października 2004 r. w sprawie T-36/99 Lenzig przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-3597, zmuszanie skarżącej do wystąpienia z nową skargą o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji może być sprzeczne z wymogami ekonomii procesowej.

236 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

Ocena Sądu

237 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w przypadkach, w których instytucje Unii, aby móc spełniać swoje funkcje, dysponują uprawnieniami dyskrecjonalnymi, poszanowanie gwarancji zapewnianych przez wspólnotowy porządek prawny w ramach postępowania administracyjnego nabiera tym bardziej fundamentalnego znaczenia. Wśród tych gwarancji znajduje się w szczególności obowiązek starannego i bezstronnego zbadania wszystkich istotnych okoliczności sprawy przez właściwą instytucję (wyrok Trybunału z dnia 21 listopada 1991 r. w sprawie C-269/90 Technische Universität München, Rec. s. I-5469, pkt 14; wyroki Sądu: z dnia 24 stycznia 1992 r. w sprawie T-44/90 La Cinq przeciwko Komisji, Rec. s. II-1, pkt 86; z dnia 20 marca 2002 r. w sprawie T-31/99 ABB Asea Brown Boveri przeciwko Komisji, Rec. s. II-1881, pkt 99).

238 W niniejszym przypadku analizie należy poddać wszystkie trzy zastrzeżenia skarżącej, za pomocą których zmierza ona do wykazania, że Komisja naruszyła zasadę dobrej administracji.

239 W pierwszej kolejności należy oddalić jako bezzasadne zastrzeżenie skarżącej, jakoby Komisja nie zbadała starannie i bezstronnie przesłanek przedstawionych w celu obalenia domniemania wywierania decydującego wpływu ani też nie zbadała konkretnej sytuacji, w jakiej znajduje się skarżąca. Abstrahując bowiem od okoliczności, że skarżąca nie przedstawiła na poparcie tego zastrzeżenia żadnego konkretnego argumentu czy dowodu, z motywów 396–415 zaskarżonej decyzji wyraźnie wynika, iż Komisja rozpatrzyła i oddaliła argumenty skarżącej, wysunięte przez nią w celu obalenia tego domniemania.

240 W drugiej kolejności, jeśli chodzi o zastrzeżenie skarżącej, jakoby w istocie Komisja naruszyła zasadę dobrej administracji ze względu na to, że w niniejszym przypadku de facto odrzuciła sposób przeprowadzenia przez nią dowodu za pomocą zbioru przesłanek mających na celu obalenie domniemania wywierania decydującego wpływu, podczas gdy Komisja sama skorzystała z tego sposobu przeprowadzania dowodu, należy je oddalić jako bezzasadne. Należy bowiem w tym względzie zauważyć, że – jak stwierdzono w części czwartej zarzutu pierwszego (zob. pkt 95–107 powyżej) – to po zbadaniu elementów składających się na zbiór przesłanek przedstawionych przez skarżącą Komisja uznała, że można za ich pomocą obalić domniemania wywierania decydującego wpływu. A zatem Komisja nie naruszyła w tym względzie zasady dobrej administracji.

241 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o zastrzeżenie skarżącej, jakoby Komisja, działając zgodnie z zasadą administracji i ekonomii procesowej, powinna była zawiesić wszczęte względem skarżącej postępowanie do momentu wydania przez Sąd wyroków w sprawie skarg, które skarżąca wniosła przeciwko decyzji w sprawie AMCA, przeciwko decyzji w sprawie nadtlenku wodoru i przeciwko decyzji w sprawie metakrylanów, należy je oddalić jako bezzasadne. Przede wszystkim należy bowiem stwierdzić, iż abstrahując od okoliczności, że decyzje Komisji objęte są domniemaniem

zgodności z prawem do czasu stwierdzenia ich nieważności lub cofnięcia (wyrok Trybunału z dnia 15 czerwca 1994 r. w sprawie C-137/92 P Komisja przeciwko BASF i in., Rec. s. I-2555, pkt 48), żaden przepis nie nakazuje Komisji, aby ta wstrzymała się z wydaniem decyzji w sprawach, które dotyczyły innych okoliczności faktycznych. Co więcej, wbrew temu, co twierdzi skarżąca, z ww. w pkt 235 wyroku w sprawie Lenzing przeciwko Komisji, pkt 56, nie wynika, że Komisja miała w niniejszym przypadku obowiązek ze względu na ekonomię procesową wstrzymać się z wydaniem zaskarżonej decyzji do chwili wydania przez Sąd rozstrzygnięcia w sprawie skarg, które skarżąca wniosła przeciwko innym nakładającym na nią karę decyzjom. W pkt 58 tego wyroku Sąd uznał bowiem, że w przypadku gdy decyzja będąca przedmiotem skargi uległa zmianie, stronom można zezwolić na dostosowanie ich żądań z powodu pojawienia się tej nowej okoliczności, ponieważ w takich okolicznościach „sprzeczne z zasadą prawidłowego administrowania wymiarem sprawiedliwości i z wymogami ekonomii procesowej [byłoby] domaganie się od skarżącej, aby wystąpiła do Sądu z nową skargą o stwierdzenie nieważności".

242 W związku z powyższym należy oddalić jako bezzasadne trzecie podniesione przez skarżącą zastrzeżenie oraz zarzut piąty w całości.

W przedmiocie zarzutu szóstego, opartego na naruszeniu zasady pewności prawa

Argumenty stron

243 Skarżąca podnosi w istocie, że zaskarżona decyzja w istotny sposób podważa zasadę pewności prawa, co do której, mając na uwadze utrwalone orzecznictwo przytoczone przez skarżącą w ramach zarzutu pierwszego, skarżąca może mieć uzasadnione oczekiwania.

244 W pierwszej kolejności skarżąca podnosi, że przypisanie jej w zaskarżonej decyzji odpowiedzialności za omawiane naruszenie opiera się na nie tylko nowym, lecz również niezrozumiałym kryterium, którego przyjęcie – wobec braku jakichkolwiek konkretnych dowodów na rzekomą ingerencję spółki dominującej w politykę handlową swojej spółki zależnej – całkowicie zależy od dobrej woli Komisji.

245 W drugiej kolejności skarżąca twierdzi, że w zaskarżonej decyzji Komisja nałożyła na skarżącą za te same czyny, po raz pierwszy i bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, dwie odrębne, lecz mające kumulatywny charakter grzywny, z których jedna została na nią nałożona z tytułu odpowiedzialności osobistej.

246 W trzeciej kolejności skarżąca podnosi, podobnie jak w ramach części pierwszej zarzutu czwartego, że chociaż związki łączące ją z Arkema France są w niniejszej sprawie identyczne jak w przypadku, w którym Komisja wydała decyzję w sprawie nadtlenków organicznych, instytucja ta z niezrozumiałych powodów doszła w tych dwóch sprawach do zupełnie różnych wniosków.

247 Komisja nie zgadza się z tymi argumentami.

Ocena Sądu

248 Co się tyczy w pierwszej kolejności zastrzeżenia skarżącej, jakoby Komisja naruszyła zasadę pewności prawa, ponieważ postanowiła przypisać jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie w oparciu o „nowe" i „niezrozumiałe" kryterium, należy je oddalić jako bezzasadne. Z jednej strony bowiem – jak stwierdzono w pkt 197 powyżej – Komisja przed wydaniem zaskarżonej decyzji przypisała odpowiedzialność skarżącej za naruszenia ukarane w trzech decyzjach, a konkretnie w decyzji w sprawie AMCA,

w decyzji w sprawie nadtlenku wodoru i w decyzji w sprawie metakrylanów. W związku z tym skarżąca nie ma racji, twierdząc, że nie znała warunków przypisywania spółce dominującej odpowiedzialności za naruszenie. Z drugiej strony w każdym wypadku – jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 45–55 powyżej – domniemanie wywierania decydującego wpływu, które przyjęła Komisja w zaskarżonej decyzji, aby na jego podstawie ukarać skarżącą, nie jest ani „nowe", ani „niezrozumiałe".

249 Co się tyczy w drugiej kolejności zastrzeżenia skarżącej, jakoby Komisja naruszyła zasadę pewności prawa, nakładając na nią za te same czyny, po raz pierwszy i bez jakiejkolwiek podstawy prawnej, dwie odrębne, lecz mające kumulatywny charakter, grzywny, z których jedna została na nią nałożona z tytułu odpowiedzialności osobistej, należy najpierw stwierdzić, że zgodnie z przepisami art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 i art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 Komisja może w drodze decyzji nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa, które naruszają art. 81 WE. Ustalone jest, że celem sankcji przewidzianych w art. 15 rozporządzenia nr 17 i w art. 23 rozporządzenia nr 1/2003 jest położenie kresu bezprawnym zachowaniom, ale także zapobieżenie ich powtórzeniu się (zob. wyrok Sądu z dnia 15 marca 2006 r. w sprawie T-15/02 BASF przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-497, pkt 218 i przytoczone tam orzecznictwo).

250 Zgodnie z orzecznictwem co do zasady to osoba fizyczna lub prawna zarządzająca danym przedsiębiorstwem w chwili popełnienia naruszenia powinna za nie odpowiadać, nawet gdy w momencie wydania decyzji stwierdzającej naruszenie odpowiedzialność za prowadzenie przedsiębiorstwa ponosi inna osoba (wyrok Trybunału z dnia 16 listopada 2000 r. w sprawie C-279/98 P Cascades przeciwko Komisji, Rec. s. 9693, pkt 78).

251 W celu stosowania i wykonania decyzji Komisji wydanych na podstawie art. 81 WE jako adresata należy określić jednostkę posiadającą osobowość prawną (zob. podobnie ww. w pkt 45 wyrok w sprawie Akzo Nobel i in. przeciwko Komisji, pkt 59; ww. w pkt 60 wyrok w sprawie PVC II, pkt 978). A zatem w przypadku gdy Komisja wydaje

decyzję na podstawie art. 81 ust. 1 WE, musi ona zidentyfikować osobę lub osoby fizyczne lub prawne, które mogą zostać uznane za odpowiedzialne za zachowanie danego przedsiębiorstwa i które mogą zostać ukarane z tego tytułu; decyzja zostaje skierowana do tych właśnie osób (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 12 lipca 1984 r. w sprawie 170/83 Hydrotherm Gerätebau, Rec. s. 2999, pkt 11).

252 Należy ponadto przypomnieć, że przyjęte przez Komisję wytyczne w sprawie metody ustalania grzywien gwarantują przedsiębiorstwom pewność prawa, albowiem określają one metodologię, jaką narzuciła sobie ta instytucja przy ustalaniu wysokości grzywien (zob. podobnie wyrok Trybunału z dnia 8 lutego 2007 r. w sprawie C-3/06 P Groupe Danone przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-1331, zwany dalej „wyrokiem Trybunału w sprawie Danone", pkt 23). Administracja nie może od niej odstąpić w konkretnym przypadku bez podania powodów, które byłyby zgodne z zasadą równego traktowania (wyrok Trybunału z dnia 18 maja 2006 r. w sprawie C-397/03 P Archer Daniels Midland i Archer Daniels Midland Ingredients przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-4429, pkt 91).

253 Zgodnie z pkt 9–11 wytycznych ustalanie grzywien odbywa się w dwóch etapach. Najpierw – w myśl pkt 12–26 wytycznych – Komisja określa podstawową kwotę grzywny, która jest ustalana na podstawie pewnej określonej procentowo części wartości sprzedaży danego przedsiębiorstwa, pomnożonej przez liczbę lat, w ciągu których brało ono udział w kartelu, do której dodawana jest kwota odpowiadająca pewnej określonej procentowo części wartości sprzedaży mającej na celu odstraszenie przedsiębiorstw od uczestniczenia w kartelach. Następnie – w myśl pkt 27–29 wytycznych – Komisja może uwzględnić okoliczności, które prowadzą do podwyższenia lub obniżenia kwoty grzywny. Punkt 28 wytycznych stanowi w szczególności, że powrót do naruszenia może zostać w istocie ukarany podwyższeniem kwoty podstawowej grzywny o kwotę, której wartość wynosi do 100% wartości kwoty podstawowej za każde wcześniej stwierdzone identyczne lub podobne naruszenie. W pkt 30 i 31 wytycznych przewidziano ponadto, że w pewnych okolicznościach kwota grzywny ulega dodatkowemu podwyższeniu. W szczególności – zgodnie z pkt 30 wytycznych –

„Komisja zwróci szczególną uwagę na potrzebę zapewnienia wystarczającego efektu odstraszającego grzywny" i „w tym celu może ona podwyższyć grzywnę, która ma zostać nałożona na przedsiębiorstwa posiadające szczególnie wysoki obrót poza sprzedażą dóbr i usług, do których odnosi się naruszenie". Należy w tym względzie przypomnieć wyrok Sądu, w którym uznał on, że jeśli całkowite obroty przedsiębiorstwa znacznie przewyższają obroty pozostałych członków kartelu, z większą łatwością zbierze ono środki konieczne do zapłaty grzywny. Okoliczność ta uzasadnia podwyższenie przez Komisję grzywny w celu zapewnienia wystarczająco odstraszającego jej skutku (zob. podobnie wyrok z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych T-236/01, T-239/01, od T-244/01 do T-246/01, T-251/01 i T-252/01 Tokai Carbon i in. przeciwko Komisji, Rec. s. II-1181, pkt 241).

254 W niniejszym przypadku z jednej strony należy stwierdzić, że – jak wynika z pkt 18–23 powyżej – Komisja w zaskarżonej decyzji, zgodnie z postanowieniami wytycznych, które zostały skrótowo przedstawione w pkt 253 powyżej, nałożyła, po pierwsze, solidarnie na Arkema France i skarżącą grzywnę w wysokości 22 700 000 EUR, co stanowi kwotę podstawową grzywny [zob. art. 2 lit. c) tej decyzji], po drugie, na samą Arkema France grzywnę w wysokości 20 430 000 EUR, co stanowi podwyższenie kwoty podstawowej grzywny o 90% z tytułu powrotu do naruszenia [art. 2 lit. d) tej decyzji], i po trzecie, na samą skarżącą, grzywnę w wysokości 15 890 000 EUR, co stanowi podwyższenie kwoty podstawowej grzywny o 70% związane z jej szczególnie wysokim obrotem osiąganym poza sprzedażą dóbr i usług, do których odnosi się naruszenie.

255 Z drugiej strony należy podkreślić, że chociaż w czasie trwania omawianego naruszenia skarżąca i Arkema France tworzyły jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE, to w dniu wydania zaskarżonej decyzji przedsiębiorstwo to już nie istniało, gdyż – jak stwierdzono w pkt 1 powyżej – od 2006 r. skarżąca przestała sprawować kontrolę nad Arkema France.

256 W tych okolicznościach Komisja, zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, mogła z jednej strony nałożyć grzywnę solidarnie na skarżącą i Arkema France, które w czasie trwania naruszenia były dwiema spółkami tworzącymi przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE i które powinny być pociągnięte do odpowiedzialności za popełnienie omawianego naruszenia, oraz z drugiej strony w celu uwzględnienia okoliczności, o której mowa w pkt 255 powyżej, zastosować podwyższenie kwoty podstawowej grzywny na podstawie pkt 30 wytycznych wobec samej skarżącej, której obroty – jak słusznie stwierdziła Komisja w motywach 548 i 549 zaskarżonej decyzji – znacznie przewyższają obroty pozostałych spółek ukaranych w dniu wydania zaskarżonej decyzji, co pozwala jej z większą łatwością zebrać środki konieczne do zapłaty grzywny.

257 W związku z tym Komisja, nakładając solidarnie na Arkema France i skarżącą grzywnę, która została następnie powiększona o 70% w odniesieniu tylko do skarżącej, działała zgodnie z przysługującym jej na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 uprawnieniem pozwalającym jej na ustalanie grzywien, które to uprawnienie zastosowała zgodnie z postanowieniami wytycznych. Zastrzeżenie skarżącej, zgodnie z którym Komisja naruszyła zasadę pewności prawa, nakładając na nią bez żadnej podstawy prawnej dwie odrębne, lecz kumulatywne grzywny, należy zatem oddalić jako bezzasadne.

258 Co się w trzeciej kolejności tyczy zastrzeżenia skarżącej, jakoby Komisja naruszyła zasadę pewności prawa z powodu zastosowania w zaskarżonej decyzji i w decyzji w sprawie nadtlenku wodoru „rozumowania o zmiennej geometrii", należy je oddalić jako bezzasadne. Abstrahując bowiem od okoliczności, że w obu decyzjach Komisja w sposób identyczny przypisała skarżącej odpowiedzialność za omawiane naruszenie na podstawie domniemania wywierania decydującego wpływu, należy przypomnieć, że w każdym wypadku – jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 60 powyżej – nawet jeśli Komisja nie dokonała takiego przypisania we wcześniejszej decyzji, nie oznacza to, że Komisja jest zobowiązana do stosowania tej samej oceny w późniejszej decyzji.

259 W związku z powyższym zarzut szósty należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu siódmego, opartego na nadużyciu władzy

Argumenty stron

260 Skarżąca podnosi, że przypisując jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie i nakładając na nią dwie grzywny kumulatywne, Komisja nadużyła władzy przysługującej jej na podstawie rozporządzenia nr 1/2003. Kary, które Komisja nałożyła na skarżącą, stanowiły bowiem nadużycie w kontekście ich określonego w tym rozporządzeniu obiektywnego celu ze względu na to, że Komisja próbowała zwielokrotnić karę nałożoną na inne przedsiębiorstwo niż skarżąca, w niniejszym przypadku na jej spółkę zależną, które przyznało się do popełnienia omawianego naruszenia.

261 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.

Ocena Sądu

262 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że wydanie decyzji stanowi nadużycie władzy jedynie wtedy, gdy na podstawie obiektywnych, właściwych i spójnych przesłanek okazuje się, że decyzja została wydana dla osiągnięcia innych celów niż te, na które się powołano (zob. wyrok Sądu z dnia 16 września 1998 r. w sprawach połączonych T-133/95 i T-204/95 IECC przeciwko Komisji, Rec. s. II-3645, pkt 188 i przytoczone tam orzecznictwo).

263 Z jednej strony w zakresie w jakim skarżąca podnosi w istocie, że Komisja nadużyła swej władzy, przypisując jej odpowiedzialność za omawiane naruszenie, należy przypomnieć, że jak wynika z analizy przeprowadzonej w ramach pięciu części zarzutu pierwszego, Komisja miała prawo dokonać takiego przypisania, gdyż Arkema France i skarżąca stanowiły jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 81 WE.

264 Z drugiej strony w zakresie w jakim skarżąca podnosi w istocie, że Komisja nadużyła swej władzy, nakładając na nią – w art. 2 lit. e) zaskarżonej decyzji – grzywnę z tytułu odpowiedzialności osobistej, należy przypomnieć, że – jak stwierdzono w ramach rozpatrywania zastrzeżenia drugiego zarzutu szóstego –Komisja postanowiła podwyższyć kwotę podstawową grzywny wyłącznie względem skarżącej, opierając się na art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 i na pkt 30 wytycznych.

265 W związku z powyższym zarzut siódmy należy oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu ósmego, opartego na bezzasadności nałożenia na skarżącą grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej

Argumenty stron

266 Skarżąca podnosi w istocie, że grzywna, którą nałożono na nią w art. 2 lit. e) zaskarżonej decyzji jest bezzasadna z prawnego punktu widzenia.

267 W pierwszej kolejności skarżąca twierdzi, że nałożona na nią grzywna w wysokości 15 890 000 EUR jest pozbawiona podstawy prawnej oraz narusza szereg przepisów i zasad prawa wspólnotowego.

268 Po pierwsze, nałożenie na skarżącą grzywny jest sprzeczne z art. 81 ust. 1 WE i art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003. Z jednej strony ze względu na to, że skarżąca nie tworzy z Arkema France jednostki gospodarczej, nałożenie na nią grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej nie znajduje uzasadnienia, gdyż skarżąca nie brała udziału w omawianym naruszeniu. Z drugiej strony twierdzenie, że skarżąca i Arkema France tworzą jedno i to samo przedsiębiorstwo jest sprzeczne z ukaraniem tylko skarżącej z tytułu odpowiedzialności osobistej, co sprowadza się do twierdzenia, że w ramach tej samej grupy istniały dwa przedsiębiorstwa. Ponadto tylko bezpośredni udział w naruszeniu powoduje powstanie odpowiedzialności, która skutkuje nałożeniem kary z tytułu odpowiedzialności osobistej. Na rozprawie skarżąca podniosła również, że tego rodzaju grzywna oznacza dwukrotne nałożenie kary za to samo naruszenie, co jest sprzeczne z Kartą praw podstawowych Unii Europejskiej.

269 Po drugie, nałożenie na skarżącą grzywny z tytułu odpowiedzialności narusza jej zdaniem pkt 30 wytycznych ze względu na to, że w punkcie tym nie ma żadnej wzmianki o możliwości podwyższenia „grzywny, która ma zostać nałożona na przedsiębiorstwa", oraz że w niniejszym przypadku jedynym przedsiębiorstwem, które „ma znaczenie dla sprawy", jest w ramach grupy Elf Aquitaine Arkema France.

270 Po trzecie, zdaniem skarżącej nałożona na nią grzywna z tytułu odpowiedzialności osobistej narusza, wobec braku jakiejkolwiek podstawy prawnej, zasady domniemania niewinności, autonomii osoby prawnej, legalności, odpowiedzialności za własne czyny i indywidualizacji kar. W tym względzie Komisja po raz drugi naruszyła zasadę legalności, gdyż w pkt 30 wytycznych nie określono precyzyjnie, w jaki sposób należy ustalać „szczególne podwyższenie grzywny w celu zapewnienia wystarczającego odstraszającego jej skutku". Podwyższenie nałożonej na skarżącą grzywny o 70% nie ma wystarczająco dokładnie określonej podstawy prawnej, która jest wymagana dla

środka o charakterze karnym i w związku z tym narusza zasadę legalności. Na rozprawie skarżąca zauważyła również, że wspomniane wytyczne w żadnym wypadku nie mają mocy prawnej przepisu prawodawczego.

271 W drugiej kolejności skarżąca podnosi, że uzasadniając w motywach 545–549 zaskarżonej decyzji grzywnę nałożoną na Arkema France z tytułu odpowiedzialności osobistej rzekomą koniecznością zapewnienia efektu odstraszającego grzywny „z uwagi na osiągnięcie przez przedsiębiorstwo szczególnie wysokich obrotów poza sprzedażą dóbr i usług, do których odnosi się naruszenie", Komisja dwukrotnie naruszyła prawo wspólnotowe.

272 Po pierwsze, z jednej strony niesprawiedliwe jest nałożenie na skarżącą grzywny z tytułu odpowiedzialności w celu zapewnienia efektu odstraszającego, podczas gdy grzywna ta ustalana jest w oparciu o wysokość grzywny podstawowej nałożonej na Arkema France, która już obejmuje szczególne podwyższenie w celu zapewnienia efektu odstraszającego. Z drugiej strony nałożenie na skarżącą grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej jest pozbawione znaczenia, gdyż przedsiębiorstwo, które według Komisji tworzyły Arkema France i skarżąca, nie istnieje od 2006 r. Co więcej, chociaż skutek odstraszający jest czynnikiem, który Komisja może uwzględnić przy ustalaniu grzywny, nie stanowi on jednak podstawy prawnej dla samej grzywny.

273 Po drugie, zdaniem skarżącej Komisja nie mogła oprzeć się na jej całkowitych obrotach w celu nałożenia na nią grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej, gdyż po to, aby ustalić wysokość grzywny, Komisja powinna była uwzględnić wyłącznie znikomy udział, jaki w całkowitych obrotach przedsiębiorstwa zajmuje produkt, którego dotyczy naruszenie. Skarżąca przypomina w tym względzie, że zgodnie z orzecznictwem znaczenie całkowitego obrotu przedsiębiorstwa dla ustalania wysokości grzywny jest jedynie kryterium szacunkowym i niedoskonałym. Ze względu na to zaś, że skarżąca

nie prowadziła działalności na rynku chloranu sodu w EOG, nie miała absolutnie żadnych ekonomicznych możliwości, aby wyrządzić szkodę konkurencji.

274 W trzeciej kolejności skarżąca podnosi, że Komisja nie mogła powołać się na decyzję w sprawie metakrylanów w celu uzasadnienia w ten sposób konieczności nałożenia na nią grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej, gdyż w sprawie tej decyzji toczy się obecnie przed Sądem postępowanie o stwierdzenie nieważności.

275 W czwartej kolejności skarżąca podnosi, że niesprawiedliwe jest, by kwota grzywny nałożonej na nią z tytułu odpowiedzialności osobistej była ustalana z uwzględnieniem wagi, czasu trwania naruszenia i skutków odstraszających wymienionych w motywach 511–523 zaskarżonej decyzji ze względu na to, że czynniki te jej nie dotyczą, gdyż nie miała wiedzy o omawianym naruszeniu i czynniki te pozostawały poza jej kontrolą.

276 W piątej kolejności przy ustalaniu grzywny, która została nałożona na skarżącą z tytułu odpowiedzialności osobistej, Komisja nie wzięła pod uwagę w wystarczającym stopniu czterech czynników. Przede wszystkim Komisja powinna była uwzględnić okoliczność, że Arkema France uczestniczyła w omawianym naruszeniu krócej niż EKA i Finnish Chemicals. Następnie Komisja powinna była uwzględnić wymienioną w motywie 401 zaskarżonej decyzji okoliczność łagodzącą dotyczącą możliwego zaniedbania, którego miała się ona dopuścić względem swojej spółki zależnej. Ponadto Komisja powinna była uwzględnić nieprawidłowości proceduralne stanowiące naruszenie praw podstawowych wymienionych w drugim zarzucie skarżącej. Wreszcie Komisja powinna była uwzględnić współpracę, jaką Arkema France podjęła w toku postępowania administracyjnego.

277 W szóstej kolejności fakt nałożenia na skarżącą grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej ma w dwójnasób naruszać zasadę równego traktowania.

278 Po pierwsze, skarżąca jest jedyną spółką dominującą spośród spółek dominujących ukaranych w zaskarżonej decyzji, czyli Akzo Nobel, ELSA i Uralita, na którą nałożono z tytułu odpowiedzialności osobistej grzywnę mającą na celu osiągnięcie skutku odstraszającego, choć wysokość tej grzywny została ustalona niesprawiedliwie ze względu na dwukrotne uwzględnienie skutku odstraszającego.

279 Po drugie, skarżąca zwraca uwagę, iż z motywu 524 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja zaokrągliła w dół podstawową kwotę grzywny nałożonej na Arkema France i na nią samą tylko o 54 000 EUR, podczas gdy kwoty podstawowe grzywien nałożonych na Finnish Chemicals i EKA zostały zaokrąglone w dół odpowiednio o 660 000 EUR i 213 500 EUR. Grzywna nałożona na skarżącą z tytułu odpowiedzialności osobistej została zaś ustalona na podstawie tej pierwszej kwoty podstawowej.

280 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej.

Ocena Sądu

281 Skarżąca kwestionuje w istocie grzywnę w wysokości 15 890 000 EUR, którą Komisja nałożyła na nią w art. 2 lit. e) zaskarżonej decyzji. W tym zakresie skarżąca podnosi sześć zastrzeżeń.

282 W ramach swojego pierwszego zastrzeżenia skarżąca wysuwa trzy argumenty dotyczące braku podstawy prawnej, która umożliwiałaby Komisji nałożenie na nią grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej.

283 Po pierwsze, w zakresie w jakim skarżąca utrzymuje, że z uwagi na okoliczność, iż nie tworzy ona z Arkema France jednostki gospodarczej, grzywna w wysokości 15 890 000 EUR, która została na nią nałożona w art. 2 lit. e) zaskarżonej decyzji, nie znajduje jakiejkolwiek podstawy prawnej i narusza art. 81 ust. 1 WE i art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 oraz że nałożenie tej grzywny jest sprzeczne z pkt 30 wytycznych, ponieważ w punkcie tym nie ma żadnej wzmianki o możliwości podwyższenia „grzywny, która ma zostać nałożona na przedsiębiorstwa", oraz że w niniejszym przypadku jedynym przedsiębiorstwem, które ma „znaczenie dla sprawy", jest w ramach grupy Elf Aquitaine Arkema France, należy stwierdzić, że argument ten stanowi powtórzenie drugiego zastrzeżenia podniesionego w ramach zarzutu szóstego i siódmego, a w związku z tym należy go oddalić z tych samych powodów jak te, które zostały przedstawione w pkt 249–257 i 264 powyżej. Komisja, podwyższając w przypadku skarżącej kwotę podstawową grzywny o 70% ze względu na okoliczność, że szczególnie wysokie obroty, jakie ta osiągała w dniu wydania zaskarżonej decyzji, pozwalają jej z większą łatwością zebrać środki konieczne do zapłaty grzywny, działała bowiem zgodnie z przysługującym jej na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 uprawnieniem pozwalającym jej na ustalanie grzywien, które zastosowała zgodnie z postanowieniami wytycznych.

284 Po drugie, co się tyczy argumentu skarżącej, jakoby nałożenie na nią grzywny w wysokości 15 890 000 EUR naruszało zasady domniemania niewinności, autonomii osoby prawnej, legalności, odpowiedzialności za własne czyny i indywidualizacji kar, należy stwierdzić, że abstrahując od okoliczności, iż powoływane przez skarżącą naruszenia nie są poparte żadnymi konkretnymi argumentami, niniejszy argument należy oddalić z tych samych powodów, które zostały przedstawione w ramach drugiej części zarzutu pierwszego (zob. pkt 69–73 powyżej), jak również w ramach części trzeciej (zob. pkt 167–174), czwartej (zob. pkt 177–183 powyżej) i piątej (zob. pkt 186–190 powyżej) zarzutu drugiego. Ponieważ w świetle art. 81 WE Arkema France i skarżąca stanowią jedno przedsiębiorstwo, Komisja mogła zatem podwyższyć kwotę podstawową grzywny nałożonej na skarżącą z powodu jej szczególnie wysokich obrotów, jakie osiągała w dniu wydania zaskarżonej decyzji, nie naruszając tym samym zasady domniemania niewinności, autonomii osoby prawnej, legalności, odpowiedzialności za własne czyny i indywidualizacji kar.

285 Po trzecie, co się tyczy argumentu skarżącej, jakoby naruszenie zasady legalności było w niniejszym przypadku tym bardziej znamienne ze względu na to, iż w pkt 30 wytycznych nie wyjaśniono wystarczająco dokładnie, że w podobnych okolicznościach można zastosować podwyższenie kwoty podstawowej grzywny o 70%, należy przypomnieć z jednej strony, że wytyczne te nie stanowią podstawy prawnej do ustalania wysokości grzywny, lecz jedynie wyjaśniają szczegółowe zasady stosowania art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 (zob. analogicznie ww. w pkt 252 wyrok Trybunału w sprawie Danone, pkt 28), oraz że chociaż kwota podstawowa grzywny jest ustalana na podstawie naruszenia, jego waga jest natomiast określana na podstawie szeregu innych czynników, w odniesieniu do których Komisji przysługuje zakres swobodnej oceny (ww. w pkt 252 wyrok Trybunału w sprawie Danone, pkt 25). Tak więc to na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 i zgodnie z pkt 30 wytycznych Komisja postanowiła, w ramach przysługującego jej swobodnego uznania, podwyższyć o 70% kwotę podstawową grzywny nałożonej na skarżącą z tego powodu, że jej szczególnie wysokie obroty pozwalają jej zebrać środki konieczne do zapłaty grzywny z większą łatwością niż pozostałym podmiotom, które zostały ukarane w niniejszej sprawie.

286 W związku z powyższym działając w ten sposób, Komisja nie naruszyła w niniejszym przypadku zasady legalności. Pierwsze zastrzeżenie skarżącej należy zatem oddalić jako bezzasadne.

287 W swoim drugim zastrzeżeniu skarżąca podważa w istocie wysokość grzywny nałożonej na nią w art. 2 lit. e) zaskarżonej decyzji z tytułu odpowiedzialności indywidualnej.

288 Po pierwsze bowiem, co się tyczy argumentu skarżącej, zgodnie z którym w istocie nałożenie na nią grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej mającej na celu zapewnienie skutku odstraszającego było „niesprawiedliwe" ze względu na to, że grzywna

ta została ustalona na podstawie kwoty podstawowej grzywny, która została nałożona solidarnie na Arkema France i na skarżącą, i która już obejmuje szczególne podwyższenie w celu zapewnienia skutku odstraszającego, należy przypomnieć, że – jak wynika z motywu 523 zaskarżonej decyzji – grzywna w wysokości 22 700 000 EUR, która została nałożona solidarnie na skarżącą i Arkema France, odpowiada kwocie podstawowej grzywny obejmującej dodatkową kwotę w wysokości 19% wartości sprzedaży produktów Arkema France (zob. pkt 18 powyżej), zgodnie z pkt 25 wytycznych „w celu odstraszania przedsiębiorstw od samego zawierania porozumień horyzontalnych dotyczących ustalania cen, podziału rynku i ograniczenia produkcji". Natomiast grzywna w wysokości 15 890 000 EUR nałożona wyłącznie na skarżącą odpowiada 70% kwoty podstawowej tej grzywny i zgodnie z pkt 30 wspomnianych wytycznych ma na celu „zapewnienie wystarczającego efektu odstraszającego grzywny", która może zostać nałożona na przedsiębiorstwa posiadające szczególnie wysoki obrót poza sprzedażą dóbr i usług, do których odnosi się naruszenie.

289 Należy zatem stwierdzić, że z jednej strony dodatkowa kwota grzywny w wysokości 19% wartości sprzedaży produktów Arkema France uwzględniona przy ustalaniu kwoty podstawowej grzywny – zgodnie z pkt 25 wytycznych – i z drugiej strony szczególne podwyższenie grzywny zastosowane wobec skarżącej na podstawie pkt 30 tych wytycznych realizują dwa odrębne cele skutku odstraszającego, które Komisja miała prawo uwzględnić przy ustalaniu grzywny, którą należy nałożyć na skarżącą. Argument wysunięty w tym zakresie przez skarżącą należy zatem oddalić jako bezzasadny.

290 Po drugie, w zakresie w jakim skarżąca utrzymuje, że Komisja w celu ustalenia wysokości grzywny nałożonej na skarżącą z tytułu odpowiedzialności osobistej powinna była uwzględnić wyłącznie znikomy udział, jaki w całkowitym obrocie przedsiębiorstwa zajmuje produkt, którego dotyczyło naruszenie, argument ten należy oddalić jako bezzasadny. Jak bowiem wynika z pkt 30 wytycznych, Komisja ma prawo podwyższyć grzywnę o dodatkową kwotę w celu zapewnienia skutku odstraszającego

właśnie w przypadku, gdy całkowity obrót danego przedsiębiorstwa jest „szczególnie wysoki" w porównaniu z wartością sprzedaży towarów, których dotyczy kartel.

291 W związku z powyższym drugie zastrzeżenie skarżącej należy oddalić jako bezzasadne.

292 W swoim trzecim zastrzeżeniu skarżąca podnosi, że Komisja nie mogła odnieść się do decyzji w sprawie metakrylanów, aby uzasadnić w ten sposób konieczność nałożenia na nią grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej ze względu na to, iż w przedmiocie tej decyzji toczy się obecnie przed Sądem postępowanie o stwierdzenie nieważności. W tym względzie z jednej strony należy zauważyć, że – jak wynika z orzecznictwa przytoczonego w pkt 241 powyżej – decyzje Komisji objęte są domniemaniem zgodności z prawem do czasu stwierdzenia ich nieważności lub cofnięcia. W związku z tym żaden przepis prawa nie stoi na przeszkodzie temu, by w zaskarżonej decyzji Komisja mogła odwołać się do decyzji w sprawie metakrylanów na poparcie swojej argumentacji. Z drugiej strony w każdym wypadku, nawet gdyby sądy Unii postanowiły uznać decyzję w sprawie metakrylanów za nieważną, nie miałoby to żadnego wpływu na legalność zaskarżonej decyzji, gdyż – jak stwierdzono w pkt 256 i 257 powyżej – Komisja w niniejszym przypadku nałożyła na skarżącą z tytułu odpowiedzialności osobistej na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 i zgodnie z pkt 30 wytycznych.

293 W związku z powyższym trzecie zastrzeżenie skarżącej należy oddalić jako bezzasadne.

294 W swoim czwartym zastrzeżeniu skarżąca podnosi, że niesprawiedliwe jest, iż nałożona na nią indywidualnie grzywna została ustalona z uwzględnieniem wagi, czasu trwania naruszenia i skutków odstraszających, które dotyczą wyłącznie Arkema France, a to ze względu na to, iż czynniki te jej nie dotyczą, gdyż nie miała wiedzy o omawianym naruszeniu, a czynniki te pozostawały poza jej kontrolą.

295 W tym zakresie należy stwierdzić, że skarżąca nie przedstawiła żadnego argumentu ani dowodu, za pomocą których mogłaby podważyć okoliczność, że – jak stwierdzono w pkt 256 i 257 – to na podstawie art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 i zgodnie z pkt 30 wytycznych Komisja nałożyła w niniejszym przypadku na skarżącą grzywnę z tytułu odpowiedzialności osobistej. Bez wpływu na ten wniosek pozostaje to, czy skarżąca wiedziała, czy też nie o omawianym naruszeniu, oraz to, czy grzywna nałożona na nią z tytułu odpowiedzialności osobistej opiera się na danych dotyczących Arkema France.

296 W związku z powyższym czwarte zastrzeżenie skarżącej należy oddalić jako bezzasadne.

297 W swoim piątym zastrzeżeniu skarżąca podnosi, że przy ustalaniu kwoty grzywny, która została nałożona na skarżącą z tytułu odpowiedzialności osobistej, Komisja w niewystarczającym stopniu uwzględniła cztery czynniki. Zdaniem skarżącej Komisja powinna była uwzględnić, po pierwsze, okoliczność, że Arkema France uczestniczyła w omawianym naruszeniu krócej niż EKA i Finnish Chemicals; po drugie, wymienioną w motywie 401 zaskarżonej decyzji okoliczność łagodzącą dotyczącą możliwego zaniedbania, którego miała się ona dopuścić względem swojej spółki zależnej; po trzecie, nieprawidłowości proceduralne stanowiące naruszenie praw podstawowych wymienionych w drugim zarzucie skarżącej; oraz po czwarte, współpracę, jaką Arkema France podjęła w toku postępowania administracyjnego.

298 W tym względzie należy przypomnieć, że – jak stwierdzono w pkt 254 powyżej – nałożona na skarżącą grzywna w wysokości 15 890 000 EUR odpowiada wyłącznie podwyższeniu kwoty podstawowej grzywny o 70%, które zostało przewidziane w pkt 30 wytycznych. Zgodnie zaś z tym punktem, nawet jeśli okoliczności wymienione w pkt 297 powyżej zostałyby potwierdzone, Komisja nie miała żadnego obowiązku ich uwzględnienia po to, aby przyjąć to podwyższenie.

299 W związku z powyższym piąte zastrzeżenie skarżącej należy oddalić jako bezzasadne.

300 W swoim szóstym zastrzeżeniu skarżąca podnosi, że okoliczność, iż nałożono na nią grzywnę z tytułu odpowiedzialności osobistej, w dwójnasób narusza zasadę równego traktowania.

301 Po pierwsze, skarżąca podnosi, że doszło do naruszenia zasady równego traktowania ze względu na to, iż była jedyną spółką dominującą spośród pozostałych spółek dominujących ukaranych w zaskarżonej decyzji, czyli Akzo Nobel, ELSA i Uralita, na którą nałożono grzywnę z tytułu odpowiedzialności osobistej na podstawie pkt 30 wytycznych, choć wysokość tej grzywny została ustalona niesprawiedliwie ze względu na dwukrotne uwzględnienie skutku odstraszającego.

302 W tym zakresie należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem poszanowanie zasady równego traktowania wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w sposób odmienny, a sytuacje odmienne nie były traktowane w sposób identyczny, chyba że jest to obiektywnie uzasadnione (zob. ww. w pkt 196 wyrok w sprawie Advocaten voor de Wereld, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).

303 Tymczasem należy stwierdzić, że – jak podniosła Komisja w motywach 548 i 549 zaskarżonej decyzji i czemu skarżąca się nie sprzeciwiła – obroty skarżącej znacznie przekraczały obroty pozostałych przedsiębiorstw ukaranych grzywą w zaskarżonej decyzji, a konkretnie obroty skarżącej wyniosły 139 389 mln EUR, podczas gdy obroty EKA, ELSA i Uralita wyniosły odpowiednio 550 mln EUR, 509 000 EUR i 1095 mln EUR. Ze względu na to zaś, że obroty skarżącej znacznie przekraczały obroty pozostałych ukaranych przedsiębiorstw, skarżąca nie znajdowała się w sytuacji porównywalnej do nich, co uzasadnia odmienne potraktowanie jej przez Komisję.

304 W konsekwencji Komisja, podwyższając grzywnę nałożoną na skarżącą zgodnie z pkt 30 wytycznych, nie naruszyła zasady równego traktowania. Z tego względu pierwszy argument skarżącej należy oddalić jako bezzasadny.

305 Po drugie, co się tyczy argumentu skarżącej, jakoby z motywu 524 zaskarżonej decyzji wynikało, że Komisja zaokrągliła w dół podstawową kwotę grzywny nałożoną solidarnie na Arkema France tylko o 54 000 EUR, podczas gdy kwoty podstawowe grzywien nałożonych na Finnish Chemicals i EKA zostały zaokrąglone w dół odpowiednio o 660 000 EUR i 213 500 EUR, należy stwierdzić, że z pkt 26 wytycznych wynika, iż „przy określaniu kwoty podstawowej grzywny Komisja stosować będzie zaokrąglone dane".

306 Następnie jak wynika z odpowiedzi Komisji na pisemne pytania Sądu oraz z dokumentu wewnętrznego Komisji wyjaśniającego metodologię stosowaną w celu zaokrąglenia w dół kwot grzywien nałożonych na podmioty, których dotyczy zaskarżona decyzja, należy stwierdzić z jednej strony, że Komisja obniżyła wysokość grzywny EKA i Akzo Nobel z 116 243 541 EUR do 116 000 000 EUR, grzywny Finnish Chemicals z 68 773 445 EUR do 68 000 000 EUR, grzywny ELSA z 42 322 120 EUR do 42 000 000 EUR, grzywny Arkema France i skarżącej z 22 754 400 EUR do 22 700 000 EUR i wreszcie grzywny Aragonesas i Uralita z 9 969 300 EUR do 9 900 000 EUR. Z drugiej strony z tych zaokrągleń w dół wynika, że – jak w istocie wyjaśniła Komisja we wspomnianym dokumencie – instytucja ta zaokrągliła w dół kwotę każdej wspomnianej grzywny do pełnego miliona euro w dół, jeśli zaokrąglenie w dół nie spowodowało obniżania kwoty danej grzywny o więcej niż 2%, oraz do pełnych stu tysięcy euro w dół, w przypadku gdyby zaokrąglenie w dół do pełnego miliona spowodowało obniżenie kwoty danej grzywny o więcej niż 2%.

307 W związku z powyższym chociaż wobec EKA i Akzo Nobel, Finnish Chemicals i ELSA Komisja zastosowała obniżki grzywien, konkretnie o kwoty odpowiednio 243 541 EUR, 773 445 EUR i 322 120 EUR, które w wymiarze bezwzględnym są bardziej znaczące niż kwoty, o które obniżono grzywny z jednej strony Arkema France i skarżącej oraz z drugiej strony Aragonesas i Uralita, które wynoszą odpowiednio 54 400 EUR i 69 300 EUR, na podstawie pkt 26 wytycznych, faktem pozostaje, że Komisja zastosowała przyjętą przez siebie metodologię w sposób spójny w odniesieniu do każdego ukaranego przedsiębiorstwa oraz że metodologia ta jest obiektywnie uzasadniona, ponieważ Komisja mogła, zgodnie z przysługującym jej uznaniem w ramach ustalania grzywien, uznać, że zaokrąglenie w dół kwoty tych grzywien w każdym wypadku nie powinno doprowadzić do obniżenie ich o więcej niż 2%.

308 W związku z powyższym stwierdzić należy, że Komisja, zaokrąglając w dół kwoty grzywien nałożonych solidarnie na skarżącą i Arkema France, nie naruszyła zasady równego traktowania. Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że zarzut ósmy należy w całości oddalić jako bezzasadny.

W przedmiocie zarzutu dziewiątego, opartego na naruszeniu zasad i reguł rządzących ustalaniem wysokości grzywny nałożonej solidarnie na Arkema France i skarżącą

309 Skarżąca kwestionuje w istocie wysokość grzywny, która została nałożona solidarnie na nią i Arkema France w art. 2 lit. c) zaskarżonej decyzji. Zarzut ten składa się z dwóch części.

W przedmiocie części pierwszej, opartej na błędnym ustaleniu wysokości grzywny nałożonej solidarnie na Arkema France i na skarżącą

– Argumenty stron

310 Skarżąca twierdzi w istocie, że Komisja, ustalając wysokość grzywny nałożonej solidarnie na nią i na Arkema France w art. 2 lit. c) zaskarżonej decyzji, nie wzięła pod uwagę pewnych czynników.

311 W pierwszej kolejności skarżąca kwestionuje wysokość grzywny nałożonej solidarnie na nią i Arkema France w art. 2 lit. c) zaskarżonej decyzji, przywołując cztery argumenty wysunięte w zastrzeżeniu piątym w ramach zarzutu ósmego, w którym skarżąca zakwestionowała wysokość grzywny nałożonej na nią w art. 2 lit. e) zaskarżonej decyzji. W związku z tym skarżąca podnosi, po pierwsze, iż Komisja powinna była uwzględnić okoliczność, że Arkema France brała udział w omawianym naruszeniu krócej niż EKA i Finnish Chemicals. Po drugie, Komisja powinna była uwzględnić wspomnianą w motywie 401 zaskarżonej decyzji okoliczność łagodzącą, która dotyczy ewentualnego zaniedbania, jakiego miała się dopuścić skarżąca względem swojej spółki zależnej. Po trzecie, Komisja powinna była uwzględnić nieprawidłowości proceduralne stanowiące naruszenie praw podstawowych wymienionych w drugim zarzucie skarżącej. Po czwarte, Komisja powinna była uwzględnić współpracę, jaką Arkema France podjęła w toku postępowania administracyjnego.

312 W drugiej kolejności skarżąca odsyła do swojego pierwszego argumentu wysuniętego w szóstym zastrzeżeniu w ramach zarzutu ósmego (zob. pkt 278 powyżej), w którym podnosi, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania, nakładając na nią grzywnę z tytułu odpowiedzialności indywidualnej, podczas gdy na pozostałe spółki dominujące, których dotyczy zaskarżona decyzja, nałożono jedynie grzywny, za których zapłatę odpowiadają one solidarnie z ich spółkami zależnymi.

313 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.

– Ocena Sądu

314 W pierwszej kolejności, co się tyczy czterech argumentów podniesionych przez skarżącą, w których kwestionuje ona sposób ustalania wysokości grzywny nałożonej na nią w art. 2 lit. c) zaskarżonej decyzji, należy, po pierwsze, oddalić jako bezzasadny argument, jakoby grzywna ta powinna była zostać obniżona ze względu na to, że udział skarżącej w naruszeniu trwał krócej niż udział EKA i Finnish Chemicals. Należy bowiem stwierdzić, że – jak wynika z motywu 522 zaskarżonej decyzji – Komisja, zgodnie z pkt 24 wytycznych, pomnożyła kwotę grzywny dotyczącej Arkema France i skarżącej przez pięć, aby uwzględnić w ten sposób okres ich uczestnictwa w kartelu wynoszący 4 lata i 8 miesięcy, podczas gdy kwota grzywny nałożonej na EKA i jej spółkę dominującą oraz Finnish Chemicals i jej spółkę dominującą została pomnożona przez 5,5 z tytułu ich uczestnictwa w omawianym naruszeniu przez okres 5 lat i 4 miesięcy. W związku z tym wysunięty przez skarżącą w tym względzie argument należy oddalić jako bezzasadny.

315 Po drugie, w zakresie w jakim skarżąca powołuje się na okoliczność łagodzącą, której zachodzenie w jej przypadku miała potwierdzić Komisja w motywie 401 zaskarżonej decyzji, a mającą wynikać z „ewentualnego zaniedbania", którego skarżąca dopuściła się względem swojej spółki zależnej, z jednej strony należy stwierdzić, że argument

ten opiera się na błędnym rozumieniu tego motywu. Bowiem w motywie tym Komisja nie twierdzi, wbrew temu, co podnosi skarżąca, że zaniedbania popełnione w procesie kontroli działań swojej spółki zależnej stanowią okoliczność łagodzącą, lecz wprost przeciwnie, że „brak staranności kierownictwa [Arkema France] i [skarżącej] w wykonywaniu swych obowiązków, czego dowodem jest fakt, że organy statutowe i zarządzające rzekomo nie wiedziały o działaniach podejmowanych przez ich pracowników, nie może stanowić argumentu zwalniającego je z odpowiedzialności za ich działania". Z drugiej strony w każdym wypadku skarżąca nie przedstawiła żadnego argumentu na poparcie swojego twierdzenia, jakoby Komisja błędnie uznała, że jej „ewentualne zaniedbania" w sprawowaniu nadzoru nad jej spółką zależną mogą uzasadniać obniżenie kwoty nałożonej na niej grzywny. W związku z tym argument ten należy oddalić jako bezzasadny.

316 Po trzecie, jeśli chodzi o argument skarżącej, jakoby Komisja powinna była uwzględnić naruszenia jej praw podstawowych, które skarżąca wymieniła w swoim drugim zarzucie, i obniżyć wysokość grzywny nałożonej na nią solidarnie z Arkema France, należy przypomnieć, że – jak stwierdzono w ramach rozpatrywania drugiego zarzutu – Komisja nie naruszyła żadnego z praw skarżącej. W związku z tym argument ten należy oddalić jako bezzasadny.

317 Po czwarte, jeśli chodzi o argument skarżącej, jakoby Komisja powinna była uwzględnić współpracę, jaką Arkema France podjęła w toku postępowania administracyjnego, należy stwierdzić, że w niniejszym zarzucie skarżąca nie przedstawiła żadnego konkretnego argumentu, który mógłby podważyć ocenę Komisji – wyrażoną w motywach 543, 544 i 561–580 zaskarżonej decyzji – zgodnie z którą współpraca zaoferowana przez Arkema France nie uzasadnia obniżenia jej grzywny w ramach stosowania komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. lub poza tymi ramami. Z związku z tym argument ten należy oddalić jako bezzasadny.

318 W drugiej kolejności, co się tyczy argumentu skarżącej, jakoby Komisja naruszyła zasadę równego traktowania, nakładając na nią grzywnę z tytułu odpowiedzialności osobistej, podczas gdy na pozostałe spółki dominujące, których dotyczy zaskarżona decyzja, nałożono jedynie grzywny, za zapłatę których są one odpowiedzialne solidarnie z ich spółkami zależnymi, należy go oddalić jako bezzasadny. Należy bowiem przypomnieć, że – jak stwierdzono w ramach rozpatrywania zarzutu szóstego (zob. pkt 254 powyżej) – grzywna nałożona na skarżącą w art. 2 lit. e) zaskarżonej decyzji odpowiada podwyższeniu o 70% kwoty podstawowej grzywny, która została nałożona solidarnie na nią i Arkema France w art. 2 lit. c) tej decyzji, z uwagi na okoliczność, że obroty skarżącej osiągnięte w dniu wydania zaskarżonej decyzji znacznie przewyższały obroty pozostałych ukaranych spółek, co pozwalało jej z większą łatwością zebrać środki konieczne do zapłaty grzywny. Ze względu na to zaś, iż bezsporne jest, że obroty osiągane przez pozostałe spółki dominujące, które zostały ukarane w zaskarżonej decyzji, nie uzasadniają takiej podwyżki, należy stwierdzić, że skarżąca nie znajdowała się w porównywalnej do nich sytuacji, co powinno zobowiązać Komisję do traktowania ich w sposób identyczny.

319 W związku z powyższym część pierwszą zarzutu dziewiątego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania związanym z grzywną nałożoną solidarnie na Arkema France i na skarżącą

– Argumenty stron

320 Skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania ze względu na to, iż grzywna nałożona solidarnie na nią i na Arkema France jest wyższa niż grzywny nałożone na pozostałe przedsiębiorstwa ukarane w zaskarżonej decyzji.

321 W pierwszej kolejności – jak skarżąca podnosi także w swoim szóstym zastrzeżeniu w ramach zarzutu ósmego (zob. pkt 279 powyżej) – zaokrąglenie w dół kwoty podstawowej grzywny nałożonej solidarnie na nią i Arkema France było o wiele niższe niż kwot podstawowych grzywien nałożonych na Finnish Chemicals i EKA.

322 W drugiej kolejności grzywna nałożona solidarnie na Arkema France i skarżącą nie uwzględnia wystarczająco – z punktu widzenia wytycznych – dwóch czynników. Po pierwsze, Komisja niewystarczająco uwzględniła znikome obroty osiągane przez Arkema France na rynku chloranu sodu w EOG; obroty te są zdaniem skarżącej znikome zarówno w stosunku do obrotów EKA, która skorzystała ze zwolnienia z grzywny, jak i obrotów Finnish Chemicals, która została ukarana grzywną cztery razy niższą od grzywny nałożonej na Arkema France. Po drugie, Komisja niewystarczająco uwzględniła znikomy udział w rynku Arkema France, który w przypadku rynku chloranu sodu wynosi 9%, w stosunku, po pierwsze, do udziału EKA, który jest pięć razy większy, i po drugie, do udziału Finnish Chemicals, który jest trzy razy większy. W tym względzie skarżąca zwraca uwagę, że różnica między udziałem w rynku Arkema France oraz Aragonesas i Solvay wynosi jedynie cztery punkty procentowe.

323 W trzeciej kolejności skarżąca podnosi, że grzywna, która została nałożona solidarnie na nią i Arkema France, niewystarczająco oddaje znikomy udział Arkema France w omawianym naruszeniu w stosunku do udziału EKA i Finnish Chemicals.

324 Komisja nie zgadza się z tymi argumentami.

– Ocena Sądu

325 Co się w pierwszej kolejności tyczy zastrzeżenia skarżącej, jakoby zaokrąglenie w dół kwoty podstawowej grzywny nałożonej solidarnie na nią i Arkema France było o wiele niższe niż kwot podstawowych grzywien nałożonych na Finnish Chemicals i EKA, należy stwierdzić, że zastrzeżenie to jest w pełni identyczne z zastrzeżeniem szóstym, które skarżąca sformułowała w ramach zarzutu ósmego (zob. pkt 279 powyżej). Należy je zatem oddalić jako bezzasadne z tych samych powodów, które zostały przedstawione w pkt 305–308 powyżej, czyli ze względu na to, że Komisja zastosowała przyjętą przez siebie metodologię w sposób spójny w odniesieniu do każdego ukaranego przedsiębiorstwa oraz że metodologia ta była obiektywnie uzasadniona.

326 Co się w drugiej kolejności tyczy zastrzeżenia skarżącej, jakoby Komisja naruszyła zasadę równego traktowania, niewystarczająco uwzględniając z jednej strony osiągane przez Arkema France na rynku chloranu sodu w EOG obroty, które były znikome w stosunku do obrotów EKA i Finnish Chemicals, oraz z drugiej strony znikomy udział Arkema France w rynku, należy je oddalić jako bezzasadne.

327 Z jednej strony należy stwierdzić, że skarżąca nie przedstawiła żadnego argumentu ani dowodu na poparcie twierdzenia, zgodnie z którym, mając na uwadze czynniki uwzględnione przez Komisję w celu ustalenia grzywny nałożonej solidarnie na skarżącą i Arkema France, w zaskarżonej decyzji instytucja ta zastosowała postanowienia wytycznych w sposób dyskryminacyjny. Z drugiej strony choć między kwotą grzywny nałożonej na Arkema France i skarżącą a kwotami grzywien nałożonych solidarnie na EKA i Akzo Nobel, a także na ELSA i Finnish Chemicals istnieje znaczna różnica, i to niezależnie od faktu, że Arkema France miała mniejszy udział na rynku chloranu sodu w EOG niż EKA i Finnish Chemicals, różnica ta jest uzasadniona, gdyż EKA

i Akzo Nobel zostały całkowicie zwolnione z grzywny, oraz że pułap 10% obrotów Finnish Chemicals, której grzywna została obniżona o 50% po zastosowaniu komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., był prawie o połowę niższy niż pułap skarżącej (zob. tabele zamieszczone w motywach 524, 552 zaskarżonej decyzji).

328 Co się w trzeciej kolejności tyczy zastrzeżenia skarżącej, jakoby grzywna, którą Komisja nałożyła solidarnie na nią i Arkema France, niewystarczająco oddaje znikomy udział, jaki miała Arkema France w omawianym naruszeniu w stosunku do udziału EKA i Finnish Chemicals, należy zauważyć, że abstrahując od okoliczności, iż skarżąca nie przedstawiła w swoich pismach żadnego argumentu ani dowodu na poparcie tego zastrzeżenia, nie kwestionuje ona argumentów, które Komisja wymieniła w motywie 536 zaskarżonej decyzji w celu oddalenia argumentów podnoszonych w tym zakresie przez skarżącą, zgodnie z którymi to argumentami w szczególności „skarżąca przez cały czas swojego uczestnictwa w kartelu utrzymywała częste kontakty ze swoimi konkurentami", „już te początkowe kontakty wskazują na jej aktywny udział w [omawianych] porozumieniach antykonkurencyjnych", oraz że twierdzenie skarżącej, jakoby „nie mogła odgrywać roli pośrednika między EKA i Finnish Chemicals z powodu swojego znikomego udziału w rynku zostało wyraźnie podważone dowodami przedstawionymi [w zaskarżonej decyzji]".

329 W związku z powyższym należy oddalić jako bezzasadne zastrzeżenie trzecie oraz zarzut dziewiąty w całości.

W przedmiocie zarzutu dziesiątego, opartego na naruszeniu postanowień komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.

330 Skarżąca podnosi, że Komisja, nie obniżając jej grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., naruszyła prawo oraz popełniła błędy w ustaleniach faktycznych.

W przedmiocie części pierwszej, opartej na odmowie obniżenia grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.

– Argumenty stron

331 Skarżąca podnosi, że Komisja, nie obniżając grzywny, którą nałożyła solidarnie na nią i na Arkema France ze względu na to, że dowody przedstawione przez skarżącą były niewystarczające, naruszyła postanowienia komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. Skarżąca twierdzi w tym zakresie, że ze względu na to, iż Komisja jest związana postanowieniami tego komunikatu, nie miała ona prawa wykluczyć, ani w sposób uzasadniony, ani w sposób abstrakcyjny i „całkowicie uzależniony od jej woli", możliwości obniżenia dwóch grzywien nałożonych na skarżącą.

332 W pierwszej kolejności – jak wynika z motywów 554, 561, 581 i 584 zaskarżonej decyzji – bezsporne jest, że Arkema France jako pierwsza, po EKA, dostarczyła Komisji dowody na istnienie kartelu.

333 W drugiej kolejności zdaniem skarżącej z tych samym motywów zaskarżonej decyzji wynika, że – wbrew temu, co twierdzi Komisja w motywach 568–580 zaskarżonej decyzji – Komisja oparła się na dowodach dostarczonych przez Arkema France, by stwierdzić omawiane naruszenie. Skarżąca odsyła w tym zakresie do motywów 38 i 46 zaskarżonej decyzji oraz odnoszącego się do nich przypisu 63, do motywu 76 i odnoszącego się do niego przypisu 116, do motywu 94 i odnoszącego się do niego przypisu 136, do motywu 98 i odnoszącego się do niego przypisu 142, do motywów 243 i 251 i odnoszącego się niego przypisu 302, oraz do motywów 254, 255, 259, 260, 273, 314, 344, 355, 589, 593 i 594 i odnoszących się do nich przypisów 118, 259, 293, 337, 540 i 542. Co więcej, zdaniem skarżącej dowody dostarczone przez Arkema France umożliwiły Komisji potwierdzenie pewnej liczby ustaleń faktycznych odnoszących się do omawianego naruszenia, co ma wynikać z motywów 568, 569,

571–573, 575–576 zaskarżonej decyzji. Z motywu 344 in limine zaskarżonej decyzji wynikać ma ponadto, że Aragonesas uznała, iż informacje podane przez Arkema France miały istotną wartość dodaną.

334 Komisja nie zgadza się z argumentami skarżącej

– Ocena Sądu

335 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja naruszyła postanowienia komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., nie obniżając grzywny Arkema France o 30–50%, chociaż była ona pierwszym, po EKA, która została zwolniona z grzywny, przedsiębiorstwem, które dostarczyło Komisji dowodów mających istotną wartość dodaną.

336 Punkt 20 komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. stanowi, że „[p]rzedsiębiorstwa, które nie spełniają warunków [przyznania zwolnienia z grzywny], mogą kwalifikować się do skorzystania ze zmniejszenia wszelkich grzywien, które w innym przypadku zostałyby nałożone".

337 Punkt 21 komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. stanowi, że „[w] celu zakwalifikowania się do [zmniejszenia grzywny na podstawie pkt 20 tego komunikatu] przedsiębiorstwo musi przedstawić Komisji dowody na istnienie domniemanego naruszenia, które przyczyniają się do znacznego zwiększenia wartości dowodów będących już w posiadaniu Komisji, oraz musi spełnić łącznie warunki, które stanowić będą istotną wartość dodaną w stosunku do dowodów już znajdujących się w posiadaniu Komisji, oraz musi przerwać swój udział w domniemanym kartelu natychmiast najpóźniej w chwili przekazania tych dowodów".

338 W pkt 23 lit. b) akapit pierwszy komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. przewidziano trzy przedziały obniżenia grzywny. I tak, pierwsze przedsiębiorstwo spełniające warunek wymieniony w pkt 21 tego komunikatu ma prawo uzyskać obniżenie grzywny o 30–50%, drugie przedsiębiorstwo o 20–30%, a kolejne przedsiębiorstwa o wartość do 20%.

339 Punkt 23 lit. b) akapit drugi komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. stanowi, że „w celu ustalenia poziomu zmniejszenia grzywny w ramach każdego przedziału, Komisja uwzględni moment złożenia dowodów spełniających warunek określony w pkt 21 [tego komunikatu] oraz zakres, w jakim zwiększają one wartość dowodów już posiadanych", oraz że „Komisja może również uwzględnić zakres i ciągłość współpracy, którą wykazało się przedsiębiorstwo od momentu jej podjęcia".

340 Ponadto z orzecznictwa wynika, że Komisja dysponuje szerokim zakresem uznania co do metody ustalania grzywien i ma prawo w tym względzie brać pod uwagę liczne czynniki, wśród których znajduje się współpraca zainteresowanych przedsiębiorstw w trakcie dochodzenia prowadzonego przez służby tej instytucji. Komisja ma zatem obowiązek przeprowadzenia złożonej oceny okoliczności faktycznych, w tym również współpracy tych przedsiębiorstw (wyrok Trybunału z dnia 10 maja 2007 r. w sprawie C-328/05 P SGL Carbon przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-3921, pkt 81; wyrok Sądu z dnia 28 kwietnia 2010 r. w sprawach połączonych T-456/05 i T-457/05 Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-1443, pkt 219).

341 Ponadto w ramach oceny współpracy ze strony członków kartelu tylko oczywisty błąd w ocenie Komisji może stanowić przedmiot krytyki, ponieważ Komisji przysługuje szeroki zakres uznania przy dokonywaniu oceny jakości i użyteczności współpracy danego przedsiębiorstwa, w szczególności w porównaniu ze współpracą innych przedsiębiorstw (ww. w pkt 340 wyrok w sprawie SGL Carbon przeciwko Komisji,

pkt 88). W tym względzie należy również przypomnieć, że Komisja jest zobowiązana do uzasadnienia powodów, ze względu na które ocenia, iż dowody dostarczone przez przedsiębiorstwa w ramach komunikatu w sprawie współpracy stanowią wkład uzasadniający obniżenie nałożonej kary lub nie uzasadniają jej przyznania. Do przedsiębiorstw zamierzających kwestionować decyzję Komisji w tym zakresie należy natomiast wykazanie, że Komisja, nie posiadając takich informacji dostarczonych dobrowolnie przez przedsiębiorstwa, nie byłaby w stanie udowodnić istoty naruszenia, a zatem – wydać decyzji o nałożeniu grzywny (ww. w pkt 60 wyrok w sprawach połączonych Erste Group Bank i in. przeciwko Komisji, pkt 297).

342 Co więcej, obniżenie grzywien w przypadku współpracy przedsiębiorstw uczestniczących w naruszeniach prawa konkurencji jest uzasadnione tym, że taka współpraca ułatwia Komisji wykonanie jej zadania polegającego na stwierdzeniu istnienia naruszenia, a w stosownym przypadku na doprowadzeniu do jego zakończenia (ww. w pkt 45 wyrok w sprawach połączonych Dansk Rørindustri i in. przeciwko Komisji, pkt 399; wyrok Sądu z dnia 14 maja 1998 r. w sprawie T-338/94 Finnboard przeciwko Komisji, Rec. s. II-1617, pkt 363). Ze względu na rację bytu obniżki Komisja nie może pominąć użyteczności dostarczonych informacji, która bezwzględnie zależy od posiadanych już środków dowodowych (ww. w pkt 340 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 220).

343 Podobnie z orzecznictwa wynika, że jeśli przedsiębiorstwo z tytułu współpracy tylko potwierdziło, i to w sposób mniej precyzyjny i wyraźny, pewne informacje, które zostały dostarczone już z tytułu współpracy przez inne przedsiębiorstwo, zakres współpracy ze strony tego przedsiębiorstwa, chociaż może on nie być pozbawiony pewnej użyteczności dla Komisji, nie może być uważany za porównywalny z zakresem współpracy ze strony przedsiębiorstwa, które jako pierwsze dostarczyło rzeczonych informacji. Jeżeli oświadczenie ogranicza się do potwierdzenia w pewnym stopniu oświadczenia, którym Komisja już dysponowała, nie ułatwia ono Komisji zadania w znacznym stopniu, wystarczającym dla uzasadnienia obniżenia grzywny ze względu na współpracę (zob. podobnie wyroki Sądu: z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie T-44/00 Mannesmannröhren-Werke przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. II-2223, pkt 301; z dnia 25 października 2005 r. w sprawie T-38/02 Groupe Danone przeciwko Komisji,

Zb.Orz. s. II-4407, zwany dalej „wyrokiem Sądu w sprawie Danone", pkt 455; ww. w pkt 340 wyrok w sprawach połączonych Gütermann i Zwicky przeciwko Komisji, pkt 222).

344 Wreszcie współpraca ze strony przedsiębiorstwa w trakcie dochodzenia nie uprawnia do jakiegokolwiek obniżenia grzywny, jeśli nie wykracza ona poza obowiązki ciążące na nim na podstawie art. 18 rozporządzenia nr 1/2003 (zob. podobnie wyrok Sądu z dnia 10 marca 1992 r. w sprawie T-12/89 Solvay przeciwko Komisji, Rec. s. II-907, pkt 341, 342; ww. w pkt 343 wyrok Sądu w sprawie Danone, pkt 451).

345 W niniejszym przypadku należy na wstępie stwierdzić, że bezsporne jest – jak wynika z motywu 561 zaskarżonej decyzji – iż Arkema France była drugim, po EKA, przedsiębiorstwem, które złożyło wniosek na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. Należy zatem zbadać, czy – jak twierdzi skarżąca – z brzmienia poszczególnych wymienionych przez nią motywów zaskarżonej decyzji, które przedstawiono w pkt 333 powyżej, wynika, że Arkema France dostarczyła Komisji dowody mające istotną wartość dodaną w rozumieniu pkt 21 komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.

346 W pierwszej kolejności, co się tyczy zastrzeżenia skarżącej, jakoby w istocie Komisja powinna była przyznać jej obniżenie grzywny zgodnie z komunikatem w sprawie współpracy z 2002 r. ze względu na to, że skarżąca jako pierwsze przedsiębiorstwo dostarczyła jej informacji, o których mowa w motywach 38, 46, 344, 355 i 589 zaskarżonej decyzji, a także w odnoszącym się do nich przypisie 63, należy stwierdzić, że Komisja nie popełniła żadnego oczywistego błędu w ocenie, uznając, iż informacje te były pozbawione istotnej wartości dodanej.

347 Po pierwsze, co się tyczy motywów 38 i 46 zaskarżonej decyzji, jak również odnoszącego się do nich przypisu 63, należy stwierdzić, że dotyczą one dostarczonych przez

Arkema France informacji dotyczących jej zdolności produkcyjnych oraz wartości sprzedaży i jej udziału w rynku chloranu sodu w EOG. Ze względu na to zaś, iż informacje te nie wykraczają – w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 344 powyżej – poza obowiązki ciążące na Arkema France na podstawie art. 18 rozporządzenia nr 1/2003, należy stwierdzić, że informacje te są pozbawione istotnej wartości dodanej.

348 Po drugie, co się tyczy motywu 344 zaskarżonej decyzji, należy stwierdzić, że Komisja powołuje się w nim na argument Aragonesas, zgodnie z którym „[d]owody przedstawione przez Komisję opierają się przede wszystkim na wnioskach [złożonych na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.] przez EKA, Finnish Chemicals i [Arkema France]". W tym względzie należy stwierdzić, że skoro w motywie tym Komisja ogranicza się do przytoczenia argumentu sformułowanego przez Aragonesas, argumentu tego nie można uznać za przyznanie przez Komisję, że Arkema France dostarczyła jej informacji mających istotną wartość dodaną, czy też mającego potwierdzać tezę, że Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie, uznając, iż informacje dostarczone przez skarżącą miały istotną wartość dodaną.

349 Po trzecie, co się tyczy motywu 355 zaskarżonej decyzji, Komisja wskazuje w nim w istocie, że „oświadczenia sprzeczne z interesem podmiotu, który je składa, należy z zasady postrzegać jako dowody szczególnie wiarygodne". W tym zakresie należy stwierdzić, że tego rodzaju ogólne stwierdzenie Komisji nie pozwala na wyciągnięcie wniosku, iż informacje dostarczone przez Arkema France znacząco ułatwiły Komisji jej zadanie, umożliwiając jej potwierdzenie okoliczności faktycznych związanych z naruszeniem, i iż tym samym miały one istotną wartość dodaną.

350 Po czwarte, co się tyczy motywu 589 zaskarżonej decyzji, Komisja wskazuje w nim, iż „w celu dokonania oceny wartości dowodów dostarczonych przez Finnish Chemicals, należy podkreślić, że w momencie gdy [spółka ta] nawiązała kontakt z Komisją, [instytucja ta] dysponowała już dowodami dostarczonymi jej przez EKA, [przez] Finnish Chemicals (w odpowiedzi na żądanie udzielenia informacji z dnia 10 września 2004 r., w której [Finnish Chemicals] nie udzieliła żadnych innych informacji niż te, których od niej zażądano) i [przez Arkema France]". W tym względzie należy stwierdzić, że gdyby treść tego motywu można było interpretować w ten sposób, że Komisja uznała, iż Arkema France dostarczyła „dowody potwierdzające", nie można byłoby przyjąć tego rodzaju interpretacji w niniejszej sprawie, mając na uwadze kontekst, w jakim Komisja sformułowała swoją ocenę oraz twierdzenia, które Komisja zawarła w zaskarżonej decyzji. Przede wszystkim bowiem ze względu na to, że wspomniana ocena Komisji została sformułowana w kontekście oceny wartości dodanej informacji przekazanych przez Finnish Chemicals, zmierza ona do podkreślenia, że Komisja miała obowiązek zbadać, czy informacje dostarczone przez Finnish Chemicals miały istotną wartość dodaną właśnie w świetle informacji, które już były zawarte w aktach sprawy, a nie do tego, że Arkema France dostarczyła informacje mające istotną wartość dodaną. Co więcej, ocena ta nie podważa twierdzeń Komisji sformułowanych w motywach 561–580 zaskarżonej decyzji, zgodnie z którymi należało oddalić wszystkie wymienione w zaskarżonej decyzji argumenty skarżącej i Arkema France, których celem było udowodnienie, że spółka ta dostarczyła informacji mających istotną wartość dodaną. Wreszcie ocena Komisji sformułowana w motywie 589 zaskarżonej decyzji nie ma w każdym razie takiego charakteru, który mógłby świadczyć o tym, że mając na uwadze informacje dostarczone przez Arkema France, Komisja popełniła oczywisty błąd w ocenie, uznając, iż informacje te były pozbawione istotnej wartości dodanej.

351 W drugiej kolejności, co się tyczy motywów 76, 254, 255, 259 i 273 zaskarżonej decyzji, jak również odnoszących się do nich przypisów 116 i 337, do których odsyła skarżąca, należy stwierdzić, że Komisja nie popełniła żadnego oczywistego błędu w ocenie, uznając, iż były one pozbawione istotnej wartości dodatniej.

352 Po pierwsze, jeśli chodzi o motyw 76 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego przypis 116, Komisja opisała w nich ogólne funkcjonowanie kartelu, które charakteryzowało się między innymi „częstymi kontaktami w formie spotkań dwustronnych lub wielostronnych i rozmów telefonicznych, przy czym nie istniał żaden szczególny schemat postępowania". Komisja dodaje tam, że „według [Arkema France] lista wspólnych klientów i wielkości sprzedaży, jaki każdy z producentów chloranu sodu będących członkami kartelu był uprawniony im dostarczyć, została ustalona na samym początku kartelu", i że „[Arkema France] nie przedstawiła jednak Komisji listy, o której mowa". W tym względzie, abstrahując od faktu, że z ustnego wniosku EKA o zwolnienie z grzywny wynika, iż spółka ta poinformowała już Komisję o charakterze jej kontaktów z omawianymi przedsiębiorstwami, informacja ta, której Arkema France nie poparła żadnymi dowodami w postaci dokumentów, była pozbawiona istotnej wartości dodanej w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 343 powyżej.

353 Po drugie, jeśli chodzi o motyw 254 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego przypis 305, Komisja podnosi w nich, że skarżąca oświadczyła, iż „[jej przedstawiciel, L.] zdaje się przypominać sobie spotkanie między Finnish Chemicals i [Arkema France] mające na celu zrozumienie, dlaczego reguły podziału mające zastosowanie do [klienta] MODO nie są już przestrzegane" i że „w trakcie tego spotkania, w odniesieniu do którego [L.] zdaje się przypominać sobie, że odbyło się w pierwszym kwartale 1999 r. w Finlandii, Finnish Chemicals oświadczyła, że została wyłącznym dostawcą [MODO], w związku z porozumieniem zawartym przez jej spółkę dominującą z MODO, zrywającym tym samym porozumienie istniejące między EKA, Finnish Chemicals i [skarżącą] w odniesieniu do tego klienta". W tym względzie należy zauważyć, że w motywie 255 zaskarżonej decyzji Komisja dodaje, iż „niemniej ze względu na to, że umowa między MODO i Finnish Chemicals została zawarta dopiero we wrześniu 1999 r., Komisja uważa, że [L.] pomylił daty i miejsca, i że w rzeczywistości wspomina o spotkaniu z dnia 9 listopada 1999 r. w Kopenhadze". A zatem abstrahując od tego, że informacja ustna dostarczona przez Arkema France jest zgodnie z jej własnym oświadczeniem niepewna („[L.] zdaje się przypominać sobie"), a także niedokładna, należy w każdym wypadku stwierdzić, że Komisja podnosi wyraźnie w motywie 255 zaskarżonej decyzji, że te informacje są błędne, czego skarżąca zresztą nie kwestionuje. A zatem Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie,

wykluczając możliwość, że ta niepotwierdzona informacja jest pozbawiona istotnej wartości dodanej.

354 Po trzecie, jeśli chodzi o motyw 259 zaskarżonej decyzji, Komisja powołuje się w nim na zestawienie kosztów podróży przedstawiciela Arkema France, L., dotyczące okresu od października do grudnia 1999 r. i dostarczone Komisji przez Arkema France. W motywie tym mowa jest również o dokumentach opatrzonych dopiskiem „15/12 EKA Roissy", co do którego Arkema France sądzi, że „mógł on dotyczyć spotkania z przedstawicielami EKA, które odbyło się na lotnisku Roissy-Charles de Gaulle w Paryżu w dniu 15 grudnia 1999 r. " Należy stwierdzić, że Komisja podniosła we wspomnianym motywie, iż EKA nie przypomina sobie, jakoby takie spotkanie miało miejsce. A zatem Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, uznając, że informacja ta, której Arkema France jest niepewna i która nie została potwierdzona, była pozbawiona istotnej wartości dodanej. Należy podkreślić w tym względzie, że okoliczność, iż Komisja nie uwzględniła, mając na uwadze brak dowodów potwierdzających tę informację, spotkania, które miało miejsce na lotnisku Roissy-Charles de Gaulle, na liście spotkań i rozmów telefonicznych mających związek z kartelem (zob. załącznik 1 do zaskarżonej decyzji), potwierdza, że informacja ta była pozbawiona istotnej wartości dodanej.

355 Po czwarte, jeśli chodzi o motyw 273 zaskarżonej decyzji, Komisja wyjaśnia w nim, że Arkema France przekazała informację o spotkaniu EKA, Finnish Chemicals i Arkema France, które odbyło się „wiosną 2000 r.". Tymczasem należy zauważyć, że w motywie tym Komisja stwierdziła również, że ani EKA, ani Finnish Chemicals nie potwierdziły, iż takowe spotkanie miało miejsce. Co więcej, we wspomnianym motywie Komisja podnosi, iż należy stwierdzić, na podstawie informacji przekazanych przez EKA, jak przedstawiono w motywie 283 zaskarżonej decyzji, że w rzeczywistości chodzi tu o spotkanie, które miało miejsce w dniu 9 lutego 2000 r. W związku z tym abstrahując od tego, że informacja dostarczona przez Arkema France jest nieprecyzyjna, Komisja podniosła, czego skarżąca nie kwestionuje, że nie została ona poparta innymi informacjami, które pozwoliłyby na jej potwierdzenie. A zatem Komisja nie popełniła

oczywistego błędu w ocenie, uznając, że ta informacja jest pozbawiona istotnej wartości dodanej.

356 Po piąte, jeśli chodzi o przypis 337 do zaskarżonej decyzji, należy stwierdzić, że Komisja wyjaśnia w nim treść motywu 284 tej decyzji, w którym instytucja ta podniosła w szczególności, iż „chociaż konkurenci odbyli kilka rozmów telefonicznych i spotkań także w styczniu i lutym 2000 r. […], stopień [zwyczajowej] współpracy, która przede wszystkim obejmowała wysiłki zmierzające do przydzielenia wielkości sprzedaży i ustalenia cen, nie został [w 2000 r.] przywrócony z powodu utraty wzajemnego zaufania oraz z innych związanych z tym powodów wymienionych w różnego rodzaju oświadczeniach". W przypisie 337 tej decyzji Komisja wskazuje odnośnie do dnia, w którym kartel przestał istnieć, że, „EKA i [Arkema France] odwołują się do swoich programów [dostosowania się do reguł prawa konkurencji], które zostały wprowadzone w 1999 i 2000 r.", oraz że „Finnish Chemicals wskazuje, iż kontakty z konkurentami stały się zbyteczne po tym, jak doszło do zawarcia umowy z [klientem] MODO". W tym względzie należy również zauważyć, że Komisja wskazuje – w motywie 575 zaskarżonej decyzji – iż „przedstawiciel Arkema France, L., ograniczył się do potwierdzenia oświadczenia EKA dotyczącego skutku przyjęcia programów [dostosowania się do reguł prawa konkurencji], nie przedstawiając nowych dowodów w tym zakresie". Co więcej, w motywie 593 zaskarżonej decyzji i w odnoszącym się do niego przypisie 540, Komisja podnosi, że „w chwili gdy otrzymała odpowiedź na żądanie udzielenia informacji i wniosek o [współpracę] złożony przez Finnish Chemicals, akta sprawy zawierały już informacje, które pochodziły z dwóch niezależnych źródeł [EKA i Arkema France], i wskazujące na to, że naruszenie nie zakończyło się przed wiosną 2000 r.". Wreszcie w motywie 594 zaskarżonej decyzji oraz w odnoszącym się do niego przypisie 542 Komisja wyjaśnia, że „z wkładu [EKA] wywnioskowała już", iż spółka ta przestała brać udział w kartelu wiosną 2000 r.

357 W świetle ustaleń Komisji, o których mowa w motywach zaskarżonej decyzji przedstawionych w pkt 356 powyżej, należy stwierdzić, że informacje dostarczone w tym względzie przez Arkema France były w chwili przekazania ich Komisji pozbawione

istotnej wartości dodanej. Dostarczonej przez Arkema France informacji, zgodnie z którą kartel przestał istnieć po przyjęciu programów dostosowania się do reguł prawa konkurencji, brak jest precyzji w odniesieniu do dokładnej daty przyjętej przez Komisję w celu ustalenia końca naruszenia, tj. 9 lutego 2000 r. [art. 1 lit. e) zaskarżonej decyzji]; co więcej, jak wynika z motywu 290 zaskarżonej decyzji, Komisja mogła ustalić, że naruszenie zostało zakończone wraz ze spotkaniem stowarzyszenia zawodowego CEFIC, które odbyło się w dniu 9 lutego 2000 r., właśnie na podstawie wyjaśnień dostarczonych przez EKA.

358 W trzeciej kolejności, jeśli chodzi o motyw 94 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego przypis 196; motyw 98 i odnoszący się do niego przypis 142; motyw 243 i odnoszący się do niego przypis 293; motyw 251 i odnoszący się do niego przypis 302; motyw 260 oraz motyw 593 i odnoszący się do niego przypis 540; motyw 594 i odnoszący się do niego przypis 542, a także odnoszące się do niego przypisy 118 i 259, należy stwierdzić, że motywy te dotyczą albo informacji, co do których z zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja znajdowała się już w ich posiadaniu w dniu, w którym Arkema France złożyła wniosek na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., albo informacji mało dokładnych lub niepotwierdzonych w stopniu wystarczającym, aby na ich podstawie Komisja mogła ustalić okoliczności faktyczne naruszenia, albo wreszcie informacji, które Komisja mogła uzyskać zgodnie z art. 18 rozporządzenia nr 1/2003.

359 Po pierwsze, jeśli chodzi o motyw 94 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego przypis 136, Komisja wskazuje w nim, że „[w]edług Finnish Chemicals spotkanie, w którym uczestniczyły [EKA, Finnish Chemicals i Arkema France] odbyło się w dniu 17 maja [1995 r.] w hotelu SAS Royal w Kopenhadze". W motywie tym Komisja zauważyła, że zestawienie kosztów podróży przedstawiciela Arkema France, D., potwierdziło jego obecność na tym spotkaniu. W tym względzie z jednej strony należy stwierdzić, iż z motywów 95 i 96 zaskarżonej decyzji wynika, że Komisja potwierdziła, iż spotkanie to istotnie miało miejsce, na podstawie dowodów dostarczonych przez Finnish Chemicals, czego skarżąca nie kwestionuje. W motywie 96 zaskarżonej decyzji Komisja wyjaśnia bowiem, że notatki ze spotkania z dnia 17 maja 1995 r.

sporządzone przez przedstawiciela Finnish Chemicals, S., „potwierdzają udział [Arkema France] w kartelu". Z drugiej strony w każdym wypadku należy stwierdzić, że dostarczenie przez Arkema France samego tylko zestawienia kosztów podróży jej przedstawiciela pozwalające na potwierdzenie jego obecności na wspomnianym spotkaniu stanowi współpracę, która nie wykracza, w rozumieniu orzecznictwa przedstawionego w pkt 344 powyżej, poza obowiązki wynikające z art. 18 rozporządzenia nr 1/2003. A zatem Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, uznając, że Arkema France nie dostarczyła dowodów, które miałyby istotną wartość dodaną w tym względzie.

360 Po drugie, jeśli chodzi o motyw 98 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego motyw 142, Komisja wskazuje w nim w szczególności, że „EKA oświadcza także, że około 1995 r. wraz z Finnish Chemicals i [Arkema France] postanowiono »przeprowadzić istotną podwyżkę cen, która powiodła się« w przypadku Portugalii ze względu na deprecjację escudo", że „dowody przedstawione przez EKA pokazują, iż w 1995 r. przedsiębiorstwo to podwyższyło stosowane przez nie ceny wobec klientów portugalskich o 31 i o 44% w porównaniu z cenami stosowanymi w 1993 r." i że „[Arkema France] także wspomina o udanej podwyżce cen w 1995 r.". Z treści zaskarżonej decyzji wynika zatem, że ta podwyżka cen w 1995 r. została ustalona na podstawie ustnych informacji i dokumentów dostarczonych przez EKA, czego skarżąca nie kwestionuje. A zatem nawet jeśli informacja ustna dostarczona przez Arkema France potwierdza informację udzieloną przez EKA, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 343 powyżej nie może być postrzegana jako mająca istotną wartość dodaną, gdyż została już ona dostarczona przez EKA, a Arkema France nie przedstawiła dodatkowych szczegółów na temat wspomnianej podwyżki cen.

361 Po trzecie, jeśli chodzi o motyw 243 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego przypis 293, Komisja wskazuje w nich, iż „[w] swoich oświadczeniach EKA i [Arkema France] poinformowały, że spotkanie ich przedstawicieli odbyło się w lutym lub marcu 1999 r.", oraz iż „[Arkema France] potwierdziła, że na spotkaniu tym EKA była

reprezentowana przez [W.]". W tym względzie należy stwierdzić, że w motywie tym Komisja wyraźnie powołuje się na informacje ustne dostarczone przez EKA. Należy ponadto zauważyć, że w motywie 245 zaskarżonej decyzji Komisja stwierdziła też, że „chociaż nie można było z całą pewnością potwierdzić, że spotkanie miało miejsce, zdaniem Komisji jest prawdopodobne, że rozmowy między konkurentami odbyły się w sposób opisany przez EKA". A zatem abstrahując od faktu, że Komisja dowiedziała się o tym spotkaniu i jego przebiegu na podstawie samych informacji dostarczonych przez EKA, zdaniem Komisji – czego skarżąca nie kwestionuje – informacja ta nie pozwoliła na potwierdzenie z całą pewnością okoliczności związanych z naruszeniem. Należy zatem stwierdzić, że Komisja nie popełniła błędu, wykluczając to, że informacja dostarczona przez skarżącą w tym względzie może mieć istotną wartość dodaną.

362 Po czwarte, jeśli chodzi o motyw 251 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego przypis 302, Komisja wskazuje w nich, że „Finnish Chemicals poinformowała Komisję o spotkaniu, które odbyło się w Kopenhadze w dniu 9 lutego 1999 r." i że uczestniczyli w nim przedstawiciele Arkema France i Finnish Chemicals. W motywie tym Komisja wyjaśniła też, iż Arkema France „potwierdziła, że spotkanie to istotnie miało miejsce, oraz że przekazała [ona] Komisji zestawienie kosztów podróży [swojego przedstawiciela L.], z którego wynika, iż przybył on do Kopenhagi w dniu 9 listopada 1999 r.". W tym względzie należy stwierdzić, że z jednej strony przekazanie samych zestawień kosztów podróży przedstawiciela Arkema France, pozwalające na potwierdzenie jego obecności na wspomnianym spotkaniu, stanowi współpracę, która nie wykracza – w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 344 powyżej – poza obowiązki wynikające z art. 18 rozporządzenia nr 1/2003. Z drugiej strony w motywie 252 zaskarżonej decyzji Komisja dosłownie przytacza dostarczone przez Finnish Chemicals szczegółowe informacje oddające treść rozmów przeprowadzonych na tym spotkaniu, zaś w motywie 254 zaskarżonej decyzji – znacznie mniej precyzyjne oświadczenia Arkema France dotyczące tego spotkania. Wreszcie z motywów tych wynika, że dane dostarczone przez Arkema France nie pozwoliły na potwierdzenie informacji, które Komisja posiadała w aktach sprawy w dniu ich dostarczenia, natomiast Komisja mogła potwierdzić te okoliczności właśnie dzięki informacjom dostarczonym przez Finnish Chemicals. A zatem Komisja nie popełniła żadnego oczywistego błędu

w ocenie, uznając, że informacje dostarczone przez Arkema France w tym względzie nie miały istotnej wartości dodanej.

363 Po piąte, jeśli chodzi o motyw 260 zaskarżonej decyzji, Komisja wskazuje w nim, że „Finnish Chemicals oświadczyła [za pośrednictwem swojego przedstawiciela S.], że przedstawiciele [Arkema France] i Finnish Chemicals spotkali się raz jeszcze w dniu 21 grudnia 1999 r. […] w Sztokholmie" oraz że „spotkanie to potwierdzają także zastawienia kosztów podróży [L.] przekazane przez [Arkema France]". Należy w tym względzie zauważyć, iż abstrahując od faktu, że z motywu tego wynika, iż Komisja potwierdziła fakt, że spotkanie to miało miejsce, wyłącznie na podstawie informacji dostarczonych przez Finnish Chemicals, przekazanie samych tylko zestawień kosztów podróży przedstawiciela Arkema France, pozwalające na potwierdzenie jego obecności na wspomnianym spotkaniu, stanowi współpracę, która nie wykracza, w rozumieniu orzecznictwa przytoczonego w pkt 344 powyżej, poza obowiązki wynikające z art. 18 rozporządzenia nr 1/2003.

364 Po szóste, jeśli chodzi o przypis 118 do zaskarżonej decyzji, Komisja wskazuje w nim, że „[Arkema France] potwierdziła istnienie mechanizmu podziału rynku i systemu wyrównawczego opisanych przez EKA". W tym względzie należy zauważyć, że abstrahując od faktu, iż z motywu tego wynika, że Komisja oparła się na oświadczeniach ustnych EKA w celu udowodnienia okoliczności faktycznych związanych z naruszeniem, czego skarżąca nie kwestionuje, samego nieprecyzyjnego potwierdzenia ustnego tej informacji nie należy postrzegać, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 343 powyżej, jako mającego istotną wartość dodaną.

365 Po siódme, jeśli chodzi o motyw 207 zaskarżonej decyzji i odnoszący się do niego przypis 259, Komisja wskazuje w nim, że „należy zauważyć, iż w ramach dyskusji między Finnish Chemicals i [Arkema France] dotyczących [klienta] MODO, [L., przedstawiciel Arkema France] zadzwonił do [B.] (przedstawiciela Quadrimex, importera

Finnish Chemicals we Francji), aby przedyskutować wielkość sprzedaży utraconą przez [Arkema France]" i że w trakcie tych rozmów w dniach 2 i 5 października 1998 r. [L.] poskarżył się na agresywną postawę Finów i domagał się kompensaty utraconej sprzedaży przez przyznanie większego limitu dla [Arkema France]. W tym względzie z dokumentów przytoczonych w przypisie 257 do zaskarżonej decyzji i z pkt 4.3.1.20 tej decyzji zatytułowanego „1998 r. – konflikt związany z klientem MODO" oraz z motywów 205–216 tej decyzji wynika, że aby ustalić dokładny charakter kontaktów nawiązanych przez konkurentów w związku z zaopatrywaniem klienta MODO, daty tych kontaktów i przydzielony limit sprzedaży, Komisja oparła się wyłącznie na dokładnych informacjach, które dostarczyła jej Finnish Chemicals. Komisja nie popełniła zatem oczywistego błędu w ocenie, wykluczając możliwość, że informacja dostarczona przez skarżącą w tym zakresie ma istotną wartość dodaną.

366 W czwartej kolejności, jeśli chodzi o motywy 568, 569, 571–573, 575 i 576 zaskarżonej decyzji, które powołuje skarżąca, należy zauważyć: że z motywów tych wynika, iż w chwili gdy Arkema France przekazała Komisji informacje, instytucja dysponowała już nimi „z dwóch źródeł" (motyw 568 zaskarżonej decyzji); że Arkema France „ogólnie potwierdziła istnienie systemu podziału, lecz nie dostarczyła żadnego dowodu na piśmie określającego dokładnie okres, do którego okoliczności te się odnoszą, co zwiększyłoby zdolność Komisji do udowodnienia omawianych okoliczności" (motyw 569 zaskarżonej decyzji); że informacje dostarczone przez Arkema France dotyczące jej kontaktów ze swoimi konkurentami były „podstawowe i nie pozwoliły na potwierdzenie omawianych okoliczności" (motyw 571 zaskarżonej decyzji); że informacje dotyczące podwyżek cen w latach 1993–1995 potwierdziły „w sposób bardzo ogólny" informacje, które Komisja już posiadała (motyw 572 zaskarżonej decyzji); że informacje dotyczące zaopatrywania klienta MODO zostały „już wystarczająco potwierdzone przez dokumenty dostarczone przez EKA" (motyw 573 zaskarżonej decyzji); że Arkema France „ograniczyła się do potwierdzenia oświadczenia EKA dotyczącego skutku przyjęcia programów dostosowania się do reguł prawa konkurencji, nie przedstawiając nowych dowodów w tym zakresie" (motyw 575 zaskarżonej decyzji); oraz że ocena Komisji, zgodnie z którą „choć [Arkema France] potwierdziła pewne

aspekty funkcjonowania kartelu w bardzo ogólnikowy sposób, to nie uczyniła tego jednak w sposób mogący zwiększyć znacznie zdolność Komisji do udowodnienia naruszenia" (motyw 579 zaskarżonej decyzji). A zatem należy stwierdzić, że z żadnego z tych motywów nie wynika, iż informacje dostarczone przez Arkema France miały istotną wartość dodaną.

367 W świetle wszystkich powyższych rozważań należy stwierdzić, że Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, nie przyznając Arkema France obniżenia grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. W związku z tym część pierwszą zarzutu dziesiątego należy oddalić jako bezzasadną.

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania

– Argumenty stron

368 Skarżąca podnosi, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania, nie przyznając, w odróżnieniu od Finnish Chemicals, żadnego „znaczenia" informacjom dostarczonym przez Arkema France, co do których Komisja przyznała jednak – w motywach 568, 569, 571, 572, 573, 575 i 576 zaskarżonej decyzji – że pozwalają one na udowodnienie okoliczności związanych z naruszeniem. Skutkiem takiego zróżnicowanego traktowania było „podbicie" grzywien nałożonych na skarżącą, której wraz z Arkema France Komisja powinna była przyznać obniżenie kwoty grzywny o 30–50%

w stosunku do grzywien nałożonych na pozostałe omawiane przedsiębiorstwa, w szczególności zaś na Finnish Chemicals.

369 Komisja nie zgadza się z tą argumentacją.

– Ocena Sądu

370 Skarżąca podnosi w istocie, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania, gdyż przyznała Finnish Chemicals obniżkę grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r., lecz nie przyznała tej obniżki Arkema France.

371 Zgodnie z orzecznictwem przypomnianym w pkt 196 powyżej, zasada równego traktowania wymaga, by porównywalne sytuacje nie były traktowane w sposób odmienny, a sytuacje odmienne nie były traktowane w sposób identyczny, chyba że jest to obiektywnie uzasadnione.

372 W niniejszym przypadku, ponieważ z jednej strony – co wykazała analiza pierwszej części zarzutu dziesiątego (zob. pkt 367 powyżej) – Komisja nie popełniła oczywistego błędu w ocenie, stwierdzając, że dowody dostarczone przez Arkema France były pozbawione istotnej wartości dodanej, oraz z drugiej strony, że skarżąca nie kwestionuje w tym zakresie oceny Komisji, zgodnie z którą informacje dostarczone przez Finnish Chemicals miały, jeśli o nie chodzi, istotną wartość dodaną, należy stwierdzić, że Arkema France i Finnish Chemicals nie znajdowały się w sytuacji identycznej pod względem możliwości przyznania obniżki grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.

373 Należy zatem stwierdzić, iż skarżąca nie wykazała, że Komisja naruszyła zasadę równego traktowania, nie przyznając Arkema France żadnej obniżki grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r.

374 W związku z powyższym należy oddalić jako bezzasadną część drugą zarzutu dziesiątego oraz zarzut dziesiąty w całości i tym samym pierwsze żądanie skarżącej.

2. W przedmiocie żądania ewentualnego mającego na celu zmianę wysokości grzywien

Argumenty stron

375 W ramach swojego zarzutu jedenastego skarżąca podnosi, że w przypadku gdyby Sąd nie stwierdził nieważności zaskarżonej decyzji, w zakresie w jakim dotyczy ona skarżącej, nałożone na nią grzywny powinny zostać uchylone lub obniżone.

376 Po pierwsze, skarżąca podnosi, że niesprawiedliwe jest, aby nałożona na nią grzywna była najwyższa ze wszystkich grzywien nałożonych na przedsiębiorstwa, których dotyczy zaskarżona decyzja, w sytuacji gdy odpowiedzialność Arkema France za naruszenie jest znacznie mniejsza od odpowiedzialności EKA i Finnish Chemicals. Skarżąca zwraca w tym względzie uwagę, że dwoma głównymi uczestnikami kartelu były EKA i Finnish Chemicals, co znajduje potwierdzenie w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, a także że to w szczególności z powodu tarć między tymi dwoma konkurentami na tle podziału rynków nordyckich pozostali uczestnicy kartelu, tacy jak Arkema France, postanowili zareagować i chronić rynki znajdujące się w ich strefach.

377 Po drugie, skarżąca uważa, że w ramach przysługującego mu uprawnienie do dokonywania swobodnej oceny, Sąd powinien uwzględnić z jednej strony to, iż Arkema France ponosi za omawiane naruszenie odpowiedzialność mniejszą niż EKA i Finnish Chemicals, oraz z drugiej strony czynniki, które skarżąca podniosła w pierwszym i drugim zastrzeżeniu w ramach zarzutu ósmego (zob. pkt 267–273 powyżej), w pierwszej i drugiej części zarzutu dziewiątego (zob. pkt 310–312, 320–323 powyżej) i w zarzucie dziesiątym (zob. pkt 331–333, 368 powyżej).

378 Komisja nie zgadza się z argumentacją skarżącej.

Ocena Sądu

379 Należy przypomnieć, że zgodnie z orzecznictwem, jeżeli chodzi o sprawowaną przez sąd wspólnotowy kontrolę decyzji Komisji w dziedzinie konkurencji, obok zwykłej kontroli legalności, która pozwala jedynie na oddalenie skargi o stwierdzenie nieważności lub stwierdzenie nieważności zaskarżonego aktu, nieograniczone prawo orzekania przyznane Sądowi na podstawie art. 229 WE w art. 31 rozporządzenia nr 1/2003, uprawnia go do zmiany zaskarżonego aktu, nawet jeżeli nie stwierdza jego nieważności, z uwzględnieniem wszelkich okoliczności faktycznych, aby zmienić na przykład wysokość grzywny (zob. wyrok Trybunału z dnia 3 września 2009 r. w sprawie C-534/07 P Prym i Prym Consumer przeciwko Komisji, Zb.Orz. s. I-7415, pkt 86 i przytoczone tam orzecznictwo).

380 Co się tyczy, po pierwsze, żądania zmiany wysokości grzywny nałożonej solidarnie na skarżącą i Arkema France z uwagi na to, że grzywna ta nie uwzględnia w sposób wystarczający mniejszego udziału Arkema France w kartelu, niż miało to miejsce w przypadku EKA i Finnish Chemicals, Sąd stwierdza, że nie należy uwzględniać tego żądania, gdyż – jak uznano w pkt 328 powyżej – skarżąca nie przedstawiła żadnego argumentu ani dowodu na potwierdzenie tego, że Arkema France odgrywała

w kartelu mało istotną rolę, co uzasadniałoby obniżenie wysokości wymierzonej jej z tego tytułu grzywny.

381 Co się tyczy, po drugie, żądania zmiany wysokości grzywien nałożonych solidarnie na Arkema France i na skarżącą z tytułu jej odpowiedzialności osobistej, mając na uwadze argumenty wysunięte w pierwszym i drugim zastrzeżeniu w ramach zarzutu ósmego, w pierwszej i drugiej części zarzutu dziewiątego i w zarzucie dziesiątym, Sąd stwierdza, że w świetle wszystkich względów przedstawionych powyżej oraz wobec braku innych argumentów skarżącej w tym względzie nic nie uzasadnia takiego obniżenia.

382 Z tego względu należy oddalić drugie żądanie skarżącej oraz skargę w całości.

W przedmiocie kosztów

383 Zgodnie z art. 87 § 2 regulaminu kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, zgodnie z żądaniem Komisji należy obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (druga izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) Elf Aquitaine SA zostaje obciążona kosztami postępowania.

Pelikánová Jürimäe Soldevila Fragoso

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 17 maja 2011 r.

Sekretarz

Prezes

E. Coulon

Spis treści

Okoliczności powstania sporu ..... II - 2160

Przebieg postępowania i żądania stron ..... II - 2168

Co do prawa ..... II - 2170

1. W przedmiocie żądań głównych mających na celu stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji ..... II - 2170

W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego na naruszeniu zasad przypisywania odpowiedzialności za naruszenie w ramach grup spółek ..... II - 2171

W przedmiocie części pierwszej, opartej na naruszeniu prawa polegającym na przypisaniu skarżącej odpowiedzialności za rozpatrywane zachowanie noszące znamiona naruszenia ..... II - 2171

— Argumenty stron ..... II - 2171

— Ocena Sądu ..... II - 2173

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasad niezależności prawnej i ekonomicznej spółek ..... II - 2181

— Argumenty stron ..... II - 2181

— Ocena Sądu ..... II - 2183

W przedmiocie części trzeciej, opartej na błędzie związanym z okolicznością, że poszlaki, na które Komisja powołała się w zaskarżonej decyzji, nie potwierdzają przyjętego domniemania wywierania decydującego wpływu ..... II - 2184

— Argumenty stron ..... II - 2184

— Ocena Sądu ..... II - 2185

W przedmiocie części czwartej, opartej na okoliczności, że Komisja niesłusznie uznała, iż skarżąca nie przedstawiła zbioru poszlak obalających przyjęte domniemanie wywierania decydującego wpływu ..... II - 2186

— Argumenty stron ..... II - 2186

— Ocena Sądu ..... II - 2190

W przedmiocie części piątej, opartej na przekształceniu domniemania wywierania decydującego wpływu w domniemanie niewzruszalne ..... II - 2195

— Argumenty stron ..... II - 2195

— Ocena Sądu ..... II - 2197

W przedmiocie zarzutu drugiego, opartego na naruszeniu sześciu zasad podstawowych wynikającym z przypisania skarżącej odpowiedzialności za rozpatrywane zachowanie noszące znamiona naruszenia ..... II - 2199

W przedmiocie części pierwszej, opartej na naruszeniu prawa do obrony skarżącej ..... II - 2199

— Argumenty stron ..... II - 2199

— Ocena Sądu ..... II - 2202

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasady równości broni .. II - 2208

Argumenty stron ..... II - 2208

Ocena Sądu ..... II - 2208

W przedmiocie części trzeciej, opartej na naruszeniu domniemania niewinności ..... II - 2210

— Argumenty stron ..... II - 2210

— Ocena Sądu ..... II - 2212

W przedmiocie części czwartej, opartej na naruszeniu zasady odpowiedzialności za własne czyny i indywidualizacji kar ..... II - 2214

— Argumenty stron ..... II - 2214

— Ocena Sądu ..... II - 2215

W przedmiocie części piątej, opartej na naruszeniu zasady legalności kar .... II - 2217

— Argumenty stron ..... II - 2217

— Ocena Sądu ..... II - 2217

W przedmiocie części szóstej, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania. ..... II - 2218

— Argumenty stron ..... II - 2218

— Ocena Sądu ..... II - 2220

W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na przeinaczeniu przedstawionego przez skarżącą zbioru poszlak ..... II - 2222

Argumenty stron ..... II - 2222

Ocena Sądu ..... II - 2223

W przedmiocie zarzutu czwartego, opartego na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia zaskarżonej decyzji ..... II - 2223

W przedmiocie części pierwszej, opartej na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia, jeśli chodzi o zastosowanie pojęcia przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 81 ust. 1 WE. ..... II - 2224

— Argumenty stron ..... II - 2224

— Ocena Sądu ..... II - 2225

W przedmiocie części drugiej, opartej na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia zaskarżonej decyzji, jeśli chodzi o posiadanie przez skarżącą wiedzy na temat omawianego naruszenia ..... II - 2227

— Argumenty stron ..... II - 2227

— Ocena Sądu ..... II - 2227

W przedmiocie części trzeciej, opartej na wewnętrznej sprzeczności uzasadnienia, jeśli chodzi o charakter kontroli, którą spółka dominująca sprawuje nad swoją spółką zależną, w celu przypisania jej naruszenia, którego dopuściła się ta spółka ..... II - 2228

— Argumenty stron ..... II - 2228

— Ocena Sądu ..... II - 2229

W przedmiocie zarzutu piątego, opartego na naruszeniu zasady dobrej administracji ..... II - 2230

Argumenty stron ..... II - 2230

Ocena Sądu ..... II - 2231

W przedmiocie zarzutu szóstego, opartego na naruszeniu zasady pewności prawa II - 2233

Argumenty stron ..... II - 2233

Ocena Sądu ..... II - 2234

W przedmiocie zarzutu siódmego, opartego na nadużyciu władzy ..... II - 2239

Argumenty stron ..... II - 2239

Ocena Sądu ..... II - 2239

W przedmiocie zarzutu ósmego, opartego na bezzasadności nałożenia na skarżącą grzywny z tytułu odpowiedzialności osobistej ..... II - 2240

Argumenty stron ..... II - 2240

Ocena Sądu ..... II - 2244

W przedmiocie zarzutu dziewiątego, opartego na naruszeniu zasad i reguł rządzących ustalaniem wysokości grzywny nałożonej solidarnie na Arkema France i skarżącą ..... II - 2252

W przedmiocie części pierwszej, opartej na błędnym ustaleniu wysokości grzywny nałożonej solidarnie na Arkema France i na skarżącą ..... II - 2253

— Argumenty stron ..... II - 2253

— Ocena Sądu ..... II - 2254

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania związanym z grzywną nałożoną solidarnie na Arkema France i na skarżącą ..... II - 2256

— Argumenty stron ..... II - 2256

— Ocena Sądu ..... II - 2258

W przedmiocie zarzutu dziesiątego, opartego na naruszeniu postanowień komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. ..... II - 2259

W przedmiocie części pierwszej, opartej na odmowie obniżenia grzywny na podstawie komunikatu w sprawie współpracy z 2002 r. ..... II - 2260

— Argumenty stron ..... II - 2260

— Ocena Sądu ..... II - 2261

W przedmiocie części drugiej, opartej na naruszeniu zasady równego traktowania ..... II - 2275

— Argumenty stron ..... II - 2275

— Ocena Sądu ..... II - 2276

2. W przedmiocie żądania ewentualnego mającego na celu zmianę wysokości grzywien ..... II - 2277

Argumenty stron ..... II - 2277

Ocena Sądu ..... II - 2278

W przedmiocie kosztów ..... II - 2279